

ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI BILJA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se zdravstvena zaštita bilja, fitosanitarni rizici koje predstavlja bilo koja vrsta, soj ili biotip patogenih organizama, životinja ili parazitsko bilje štetno za bilje ili biljne proizvode i biološke mjere za zaštitu bilja i mjere za ublažavanje rizika do prihvatljivog nivoa: za sprečavanje unošenja, širenja štetnih organizama i mjere za suzbijanje i održavanje štetnih organizama na bilju, biljnim proizvodima i drugim objektima, mjere za neparazitsko bilje koje nije navedeno na listi invazivnih biljnih vrsta u skladu sa posebnim propisom o invazivnim vrstama, koje se smatra štetnim organizmima ako predstavlja fitosanitarni rizik za teritoriju Crne Gore pod uslovom da imaju značajan ekonomski i socijalni uticaj i štetne posljedice na životnu sredinu, način vođenja registara i evidencija, razmjena podataka, službene kontrole i druge službene aktivnosti, finansiranje službenih kontrola, administrativna pomoć i saradnja, sprovođenje službenih kontrola radi provjere usklađenosti sa ovim zakonom, kao i druga pitanja od značaja za zdravstvenu zaštitu bilja.

Djelatnost zdravstvene zaštite bilja

Član 2

Djelatnost zdravstvene zaštite bilja obuhvata:

- 1) zaštitu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata od djelovanja štetnih organizama;
- 2) sprečavanje unošenja i širenja štetnih organizama i njihovo suzbijanje sprovođenjem fitosanitarnih mjera;
- 3) otkrivanje i determinaciju štetnih organizama;
- 4) obezbjeđivanje uslova za optimalnu proizvodnju i promet bilja;
- 5) prognozno-izvještajne poslove;
- 6) zaštitu životne sredine od posljedica djelovanja štetnih organizama;
- 7) prikupljanje, čuvanje i razmjenu podataka i informacija u zdravstvenoj zaštiti bilja;
- 8) nadzor nad biljem tokom vegetacije, biljnim proizvodima u skladištu i biljnim proizvodima tokom prevoza;
- 9) praćenje štetnih organizmima, procjenu rizika, upravljanje rizicima od štetnih organizama i njihovo suzbijanje, kao i sprovođenje bioloških mjera zdravstvene zaštite bilja;
- 10) nadzor nad uništenjem i širenjem organizama štetnih za bilje i biljne proizvode;
- 11) nadzor pri izvozu pošiljki bilja i biljnih proizvoda za koje druge države postavljaju posebne fitosanitarne zahtjeve;
- 12) nadzor nad štetnim organizmima, naročito fitosanitarni pregled, praćenje zdravstvenog stanja bilja i sistematsko istraživanje;
- 13) pregled bilja i biljnih proizvoda na teritoriji Crne Gore i izdavanje biljnih pasoša, fitosertifikata i drugih dokumenata;
- 14) sprovođenje fitosanitarnih mjera;
- 15) edukaciju i podizanje svijesti stanovništva o zdravstvenoj zaštiti bilja;
- 16) obavljanje drugih poslova propisanih ovim zakonom.

Značenje izraza

Član 3

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) **bilje** (*plants*) je živo bilje i živi djelovi bilja uključujući:
 - a) sjeme u botaničkom smislu, osim onog koje nije namijenjeno sjetvi (*planting*);

- b) plodove, u botaničkom smislu;
 - c) povrće;
 - d) krtole, lukovice, gomolji, rizomi, korijenje, podloge, vriježe;
 - e) izdanke, stabljike, živici (*runners*);
 - f) rezano cvijeće;
 - g) grane sa lišćem ili bez njega;
 - h) rezana stabla koja su zadržala lišće;
 - i) listove, lišće;
 - j) kulture biljnog tkiva, uključujući kulture ćelija, germplazmu, meristeme, himerične klonove, mikropropagandni materijal;
 - k) živi polen i spore;
 - l) pupove, rodne grane, reznice, plemke, kalemovi;
- 2) **biljni proizvodi** (*plant products*) su neprerađeni materijali biljnog porijekla, prerađeni proizvodi koji po svojoj prirodi ili načinu prerade mogu biti nosioci rizika od širenja karantinskih štetnih organizama, pri čemu se drvo smatra biljnim proizvodom, osim u slučaju ako je drugačije propisano posebnim propisom, i ako:
- 1) zadržava cijelu svoju prirodnu obliku površinu, sa korom ili bez nje, ili njen dio;
 - 2) nije zadržalo svoju prirodnu obliku površinu zbog piljenja, rezanja ili cijepanja;
 - 3) je u obliku je iverja, čestica, piljevine, drvnog otpada, strugotina ili drvnih ostataka i ako nije prošlo preradu upotrebom ljepljivosti, toplote ili pritiska ili kombinacijom navedenog, radi proizvodnje peleta, briketa, šperploče ili daske od iverja;
 - 4) se koristi ili se namjerava koristiti kao materijal za pakovanje, bez obzira na to da li se ili se ne koristi za prevoz robe;
- 3) **bilje za sadnju** (*plants for planting*) je bilje koje je posađeno, sa namjerom da ostane posađeno ili da bude presađeno ili bilje koje nije posađeno, ali je namijenjeno sadnji;
- 4) **biljni pasoš** (*plant passports*) je službena etiketa za bilje, biljne proizvode i druge objekte, koji se premještaju na teritoriji Crne Gore i koji ispunjavaju fitosanitarne uslove utvrđene ovim zakonom;
- 5) **biološka zaštita bilja** je suzbijanje štetnih organizama u poljoprivredi, šumarstvu i životnoj sredini primjenom živih organizama, prirodnih neprijatelja, antagonista ili konkurenata, njihovih produkata, kao i drugih organizama koji se mogu sami umnožavati;
- 6) **carinska kontrola** (*control by the customs authorities*) su posebni postupci organa uprave nadležnog za poslove carine u skladu sa carinskim zakonom;
- 7) **carinski nadzor** (*supervision by the customs authorities*) je postupak organa uprave nadležnog za poslove carine radi utvrđivanja usaglašenosti sa carinskim i drugim zakonima;
- 8) **delegirano tijelo** (*delegated body*) je posebno pravno lice kojem je organ uprave nadležan za zdravstvenu zaštitu bilja, delegirao određene poslove službenih kontrola ili određene poslove koji se odnose na druge službene aktivnosti;
- 9) **drugi objekti** (*other object*) znači bilo koji materijali ili objekti, osim bilja ili biljnih proizvoda, koji mogu da sadrže ili šire štetne organizme, uključujući zemlju ili uzgojni supstrat;
- 10) **EFSA** (*European Food Safety Authority*) je evropska agencija za bezbjednost hrane;
- 11) **EPPO** (*European and Mediterranean Plant Protection Organization*) je evropska i mediteranska organizacija za zaštitu bilja;
- 12) **fitosanitarni pregled** je provjera koja može da obuhvata:
- a) **pregled dokumentacije** (*documentary check*) odnosno pregled službenih setifikata, službenih potvrda i drugih dokumenata, uključujući i dokumenta komercijalne prirode, za koje se u slučaju uvoza i premještanja zahtijeva da prate **pošiljku** bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata;
 - b) **identifikacioni pregled** (*identity check*) je vizuelni pregled kojim se verifikuje da li sadržaj pošiljke i etikete na pošiljci, uključujući i oznake na pečatima i prevoznom sredstvu,

odgovaraju podacima navedenim u službenim sertifikatima, službenim potvrdama i drugoj pratećoj dokumentaciji;

c) **fizički pregled** (*physical check*) je provjera bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, i prema potrebi ambalaže, prevoznog sredstva, oznaka i temperature, uzimanje uzoraka za analizu, testiranje ili dijagnostiku, kao i bilo koja druga provjera neophodna radi verifikacije usaglašenosti sa ovim zakonom;

- 13) **fitosanitarna mjera** je svaka službena mjera čija je svrha sprečavanje unošenja ili širenja karantinski štetnih organizama ili ograničavanje ekonomskog uticaja regulisanih nekarantinskih štetnih organizama;
- 14) **granično kontrolno mjesto** (*border control post*) je mjesto sa pripadajućim objektima koje je država odredila za sprovođenje službenih kontrola;
- 15) **izvoz** je iznošenje ili isporuka pošiljke bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata sa teritorije Crne Gore u drugu državu;
- 16) **IPPC** (*International plant Protection Convention*) je međunarodna konvencija za zaštitu bilja;
- 17) **iskorjenjivanje** (*eradication*) je primjena fitosanitarnih mjera radi uklanjanja štetnog organizma iz nekog područja;
- 18) **karantinska stanica** (*quarantine station*) je službeni prostor za držanje štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata u karantinu;
- 19) **kod sledljivosti** (*traceability code*) je slovni, numerički ili alfanumerički kod kojim se identifikuje pošiljka, partija ili trgovinska jedinica i koji se upotrebljava u svrhe sledljivosti, uključujući kodove koji se odnose na partiju, seriju, šaržu, datum proizvodnje ili dokumenta profesionalnog subjekta;
- 20) **krajnji korisnik** (*final user*) je lice čija djelatnost nije povezana sa trgovinom, poslovanjem i drugim profesionalnim aktivnostima u vezi sa biljem i koje nabavlja bilje ili biljne proizvode za vlastitu upotrebu;
- 21) **nadležni organ** (*competent authority*) je:
 - organ uprave ogovoran za zdravstvenu zaštitu bilja i organizaciju službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u oblasti zdravstvene zaštite bilja (u daljem tekstu: Uprava); i/ili
 - druga tijela kojima je ova odgovornost dodijeljena; i/ili
 - ovlaštena tijela druge države ukoliko je to primjenjivo;
- 22) **obuzdavanje** (*containment*) je primjena fitosanitarnih mjera na zaraženom području i oko njega radi spriječavanja širenje štetnog organizma;
- 23) **odomaćivanje** (*establishment*) je nastavak prisutva štetnog organizma u bliskoj budućnosti unutar nekog područja nakon njegovog unošenja;
- 24) **opasnost** (*hazard*) je bilo koje sredstvo ili stanje koje bi moglo imati štetan uticaj na zdravlje bilja;
- 25) **ovlašćeni subjekt** (*authorised operator*) je subjekat koji je od strane organa uprave nadležnog za zdravstvenu zaštitu bilja upisan u registar i ovlašćen za izdavanje biljnih pasoša, označavanje drvenog materijala ili izdavanje potvrda u skladu sa ovim zakonom;
- 26) **partija** (*lot*) je broj jedinica jedne robe koja se može identifikovati po homogenosti svog sadržaja, porijekla i drugih relevantnih elemenata, koja čini dio pošiljke;
- 27) **plan kontrola** (*control plan*) je plan usvojen od strane nadležnih organa koji sadrži informacije o strukturi i organizaciji sistema službenih kontrola, njihovom funkcionisanju i detaljnim planom za sprovođenje tokom određenog vremenskog perioda, u oblasti zdravstvene zaštite bilja;
- 28) **pošiljka** (*consignment*) predstavlja određeni količinu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata obuhvaćenu istim službenim sertifikatom, službenom potvrdom ili drugim dokumentom, a koja se prevozi istom vrstom prevoznog sredstva i koja dolazi iz istog područja ili iste države;
- 29) **praktično slobodno od štetnih organizama** (*practically free from pests*) znači da su štetni organizmi, osim karantinskih štetnih organizama, prisutni na bilju za sjetvu i sadnju i na niskom nivou, da bi se osigurao prihvatljiv kvalitet i upotrebljivost bilja;

- 30) **procjena rizika** od štetnih organizama je biološka, naučna i ekonomska ocjena dokaza da li neki štetni organizam treba staviti pod obaveznu kontrolu, kao i o obimu fitosanitarnih mjera koje će se preduzeti;
- 31) **procedure verifikacije kontrole** (*control verification procedures*) su uspostavljeni sistemi i postupci koje preduzima Uprava sa ciljem da se obezbjedi dosljedno i efikasno sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti;
- 32) **profesionalni subjekti** (*professional operator*) su fizička ili pravna lica profesionalno uključena i pravno odgovorna za jednu ili više aktivnosti u vezi sa biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima, i to:
- a) sadnju ili sjetvu;
 - b) oplemenjivanje;
 - c) proizvodnju, uključujući gajenje, umnožavanje i održavanje;
 - d) unošenje i premještanje na teritoriji i van teritorije Crne Gore;
 - e) stavljanje na tržište;
 - f) skladištenje, prikupljanje, otpremanje i preradu;
- 33) **prostor za izolaciju** (*confinement facility*) je prostor, osim karantinskih stanica, gdje se štetni organizmi, bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti drže u uslovima izolacije;
- 34) **registrovani subjekat** (*registered operator*) je profesionalni subjekat registrovan u skladu sa ovim zakonom;
- 35) **revizija** (*audit*) je sistemsko i nezavisno ispitivanje kojim se utvrđuje da li su aktivnosti i rezultati tih aktivnosti u skladu sa planiranim mjerama i da li su te mjere djelotvorne za postizanje datih ciljeva;
- 36) **rizik** je funkcija vjerovatnoće neželjenog dejstva na zdravlje bilja i stepena ozbiljnosti tog dejstva kao posljedica neke opasnosti;
- 37) **roba** je svo bilje, biljni proizvodi i drugi objekti koji podliježu jednom ili većem broju pravila, u skladu sa ovim zakonom (u daljem tekstu: bilje, biljni proizvodi i drugi objekti);
- 38) **sadnja ili sjetva** (*planting or sowing*) je svaki postupak postavljanja bilja u supstrat za gajenje, uključujući kalemljenje ili druge postupke, kako bi se obezbjedili uslovi za njihov dalji rast, razmnožavanje ili umnožavanje;
- 39) **sistem kontrole** (*control system*) je sistem koji uključuje nadležne organe i resurse, uspostavljene strukture i procedure kako bi se obezbjedilo da se službene kontrole sprovedu u skladu sa ovim zakonom;
- 40) **sistemska pristup** (*system approach*) znači integracija različitih mjera radi upravljanja rizikom, od kojih se najmanje dvije mjere zajedno primjenjuju i kojima se postiže odgovarajući nivo zaštite od karantinski štetnih organizama, karantinski štetnih organizama zaštićenih zona i regulisanih nekarantinski štetnih organizama;
- 41) **službena potvrda** (*official attestation*) je svaka oznaka, žig ili drugi oblik potvrde koju izdaju subjekti pod nadzorom nadležnog organa za zdravstvenu zaštitu bilja u okviru ciljanih službenih kontrola, ili koje izdaje nadležni organ za zdravstvenu zaštitu bilja, a koje garantuju usaglašenost sa jednim ili većim brojem zahtjeva utvrđenih pravilima za zdravstvenu zaštitu bilja;
- 42) **službena sertifikacija** (*official certification*) je postupak kojim nadležni organ za zdravstvenu zaštitu bilja izdaje garanciju o usaglašenosti sa jednim ili većim brojem zahtjeva utvrđenim pravilima u skladu sa ovim zakonom;
- 43) **službeni sertifikat** (*official certificate*) predstavlja papirni ili elektronski dokument potpisan od strane službenog lica za sertifikaciju, kojim se garantuje usaglašenost sa zahtjevima utvrđenim pravilima za zdravstvenu zaštitu bilja i može obuhvatati: fitosanitarni sertifikat (u daljem tekstu: fitosertifikat), fitosertifikat za reeksport, fitosanitarnu izjavu i slično;
- 44) **službeno lice za sertifikaciju** (*certifying officer*) je lice koje imenuje Uprava za potpisivanje službenih sertifikata ili drugo fizičko lice koje je Uprava ovlastila za potpisivanje službenih sertifikata u skladu sa pravilima utvrđenim za zdravstvenu zaštitu bilja;

- 45) **službeno lice za zdravlje bilja** (*official plant health officer*) je fizičko lice koje imenuje Uprava, kao svog zaposlenog ili u nekom drugom svojstvu i koje ima odgovarajuće kvalifikacije za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa pravilima za zdravstvenu zaštitu bilja;
- 46) **službeni pomoćnik** (*official auxiliary*) je predstavnik nadležnog organa za zdravstvenu zaštitu bilja osposobljen za sprovođenje određenih zadataka službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti;
- 47) **službeno zadržavanje** (*official detention*) je postupak kojim Uprava obezbeđuje da se pošiljka koja podliježe službenim kontrolama ne premješta ili da se njom ne rukuje dok se ne donese odluka o njenom odredištu što obuhvata skladištenje od strane subjekta u skladu sa uputstvima i pod kontrolom organa uprave nadležnog za zdravstvenu zaštitu bilja i organa uprave nadležnog za carinske poslove;
- 48) **subjekt** (*operator*) je držalac bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji je pravno ili fizičko lice i koji podliježe jednoj ili više obaveza iz oblasti zdravstvene zaštite bila i službenih kontrola;
- 49) **test** je službeno ispitivanje, osim vizuelnog pregleda, radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma i njegove identifikacije;
- 50) **tranzit** (*transit*) je premeštanje pošiljke iz jedne države u drugu državu, pri čemu pošiljka prolazi preko teritorije Crne Gore postupak se odvija pod carinskim nadzorom;
- 51) **tretiranje** (*treatment*) je postupak, službeni ili neslužbeni, kojim se štetni organizmi uništavaju, onesposobljavaju, uklanjaju, sterilišu ili kojim se bilje ili biljni proizvodi devitalizuju;
- 52) **trgovinska jedinica** (*trade unit*) je najmanja komercijalna ili druga upotrebljiva jedinica radi stavljanja na tržište, koja može biti dio partije ili cijela partija;
- 53) **učestalost** (*incidence*) znači proporcionalni udio ili broj jedinica u kojima je prisutan štetni organizam u uzorku, pošiljci, polju ili drugoj definisanoj populaciji;
- 54) **ulaz ili ulazak u** (*entering or entry into*) je unos/uvoz pošiljke na teritoriju Crne Gore iz drugih država.

II. OBAVLJANJE DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE BILJA

Obavljanje djelatnosti zdravstvene zaštite bilja

Član 4

Djelatnost zdravstvene zaštite bilja obavljaju:

- 1) nadležni organi državne uprave i organi uprave, službena lica za zdravlje bilja i službeno lice za sertifikaciju;
- 2) naučno-istraživačke ustanove koje imaju licencu i koje ovlasti Uprava (u daljem tekstu: ovlašćene ustanove) i delegirana tijela;
- 3) privredna društva i preduzetnici koji ispunjavaju uslove i koji su registrovani za vršenje stručnih i tehničkih poslova u sprovođenju određenih fitosanitarnih mjera, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuju sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: pružaoci usluga) i koje ovlasti Uprava;
- 4) subjekti, registrovani subjekti, profesionalni subjekti, ovlašćeni subjekti.

Nadležni organ

Član 5

- (1) Uprava je nadležni organ za zdravstvenu zaštitu bilja u Crnoj Gori.
- (2) Uprava obavlja upravne i sa njima povezane stručne poslove koji se odnose na:
 - 1) usklađivanje, praćenje i izvršavanje poslova zdravstvene zaštite bilja;
 - 2) predlaganje i sprovođenje fitosanitarnih mjera za sprečavanje, suzbijanje, iskorjenjivanje i obuzdavanje štetnih organizama i usklađivanje njihovog sprovođenja;
 - 3) sprovođenje međunarodnih konvencija, ugovora i sporazuma iz oblasti zdravstvene zaštite bilja i razmjenu informacija sa organima državne uprave, organima uprave i drugim

organizacijama, ustanovama, subjektima i drugim zainteresovanim licima koja obavljaju poslove zdravstvene zaštite bilja;

- 4) učešće u međunarodnim organima i organizacijama u oblasti zdravstvene zaštite bilja;
- 5) izvještavanje Vladi Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) i Evropskoj komisiji o zdravstvenoj zaštiti bilja;
- 6) pripremanje izvještaja, analiza, informacija i drugih materijala u vezi sa pojavom i širenjem štetnih organizama, u skladu sa propisima, međunarodnim ugovorima i sporazumima iz oblasti zdravstvene zaštite bilja;
- 7) vršenje analize rizika (*risk analysis*) kao procesa koji se sastoji od procjene rizika, upravljanja rizikom i obavještavanja o riziku, radi postizanja visokog nivoa zaštite zdravlja bilja i životne sredine, osim u slučajevima kada to nije primjereno okolnostima ili prirodi mjere;
- 8) ocjenjivanje zdravstvenog stanja bilja u cilju utvrđivanja pojave i širenja štetnih organizama u državi i inostranstvu;
- 9) organizovanje sprovođenja višegodišnjeg i godišnjeg nadzora nad štetnim organizmima zasnovanog na analizi rizika prema godišnjem programu fitosanitarnih mjera;
- 10) laboratorijska ispitivanja bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata zbog dijagnostikovanja štetnih organizama;
- 11) izdavanje stručnih instrukcija i uputstava;
- 12) obavještavanje država izvoznica o presretanju i zadržavanju pošiljki bilja zbog sumnje na ili prisustvo karantinski štetnih organizama i/ili neispunjavanja propisanih fitosanitarnih zahtjeva i drugih neusaglašenosti;
- 13) ograničavanje ili zabranu uvoza u Crnu Goru ili tranzita pojedinog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata;
- 14) određivanje granice obilježenog područja;
- 15) pripremu, sprovođenje i praćenje programa fitosanitarnih mjera koje se preduzimaju radi sprečavanja unošenja i širenja štetnih organizama;
- 16) uspostavljanje i vođenje registra i evidencija;
- 17) nadzor nad vršenjem poslova ovlašćenih lica;
- 18) obavještavanje profesionalnih subjekata o prisustvu karantinski štetnog organizma, u slučaju službene potvrde njegovog prisustva, kao i o preduzetim mjerama ili mjerama koje se namjeravaju preduzeti;
- 19) izradu i ažuriranje javnosti dostupnu listu svih obavještenja zaprimljenih o novim organizmima štetnim za bilje u drugim državama, koji bi mogli predstavljati rizik za zdravlje bilja na području Crne Gore;
- 20) obavještavanje o pojavi, masovnoj pojavi i širenju štetnih organizama u Crnoj Gori, a naročito o prisustvu karantinski štetnih organizama za koje nije poznato da su prisutni na teritoriji Crne Gore ili dijelu teritorije, kao i o neposrednoj opasnosti;
- 21) obavještavanje javnosti o mjerama zdravstvene zaštite bilja koje treba da preduzmu relevantne kategorije profesionalnih subjekata ili druga lica, kao i izdavanje publikacija u vezi sa prioriternim štetnim organizmima;
- 22) organizuje, koordinira i učestvuje u vježbama simulacije krizne situacije u vremenskim razmacima utvrđenim prema biologiji prioriternog štetnog organizma ili više njih;
- 23) organizuje, učestvuje i koordinira u slučaju aktiviranja kriznog plana;
- 24) uspostavljanje i vođenje informacionog sistema u oblasti zdravstvene zaštite bilja;
- 25) obavljanje fitosanitarnih pregleda;
- 26) izdavanje fitosertifikata;
- 27) prati i priprema propise za izvršavanje ovog zakona;
- 28) obavještava Evropsku komisiju i države članice, nakon službene potvrde:
 - a) prisustva na svojoj teritoriji karantinski štetnog organizma za koji nije bilo poznato da je prisutan;
 - b) prisustva karantinski štetnog organizma u dijelu teritorije gdje ranije nije bio prisutan;

- c) prisustva na teritoriji karantinski štetnog organizma u pošiljci bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata unesenih u, namijenjenih za unošenje u, ili premještenih unutar teritorije;
- 29) obavještava javnost o mjerama koje je preduzela ili namjerava preduzeti, kao i o svim mjerama koje treba da preduzmu relevantne kategorije profesionalnih subjekata ili druga lica u situacijama iz tačke 28 podtač. a i b ovog stava, kada je službeno potvrđeno prisustvo prioriternog štetnog organizma;
- 30) vrši druge stručne i upravne poslove u skladu sa ovim zakonom i druge poslove utvrđene zakonom.

Profesionalni subjekt

Član 6

- (1) Profesionalni subjekt je dužan da:
- 1) radi otkrivanja pojave i sprečavanja širenja štetnih organizama obavezno pregleda gajeno bilje na površinama na kojima ih uzgaja (njiva, plantaža, rasadnik, bašta, zatvoreni prostor i slično), samoniklo bilje, kao i biljne proizvode i druge objekte, bilo da je njihov vlasnik ili ih na drugi način upotrebljava i postupa sa njima;
 - 2) o svim novim i neuobičajenim pojavama ili sumnjama o prisustvu karantinski štetnih organizama obavijesti nadležnog inspektora i Upravu;
 - 3) bez odlaganja preduzme mjere koje odredi Uprava radi sprečavanja širenja, suzbijanja, mjere uklanjanje sa dotičnog bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata i prostora kada je to primjenjivo ili iskorjenjivanja štetnih organizama;
 - 4) vodi evidenciju o preduzetim mjerama zaštite bilja.
- (2) Izuzetno od stava 1 tačka 2 ovog člana, ako Upravi nije dostavljeno obavještenje u pisanom obliku, Uprava pojavu ili sumnju evidentira kroz službenu zabilješku i po potrebi može zatražiti dodatne informacije i/ili odlučiti da ovakvo obavještenje nije potrebno kada je već poznato da je određeni štetni organizam prisutan na određenom području.
- (3) Ako subjekt ne sprovede mjere iz stava 1 tačka 3 ovog člana, Uprava će o trošku subjekta sprovesti mjere.
- (4) Način sprovođenja mjera o trošku subjekta iz stava 3 ovog člana propisuje Vlada.

Godišnji i višegodišnji programi nadzora

Član 7

- (1) Uprava vrši nadzore nad karantinski štetnim organizmima, uključujući prioriternne karantinski štetne organizme i druge poslove od značaja za zdravstvenu zaštitu bilja u skladu sa programom fitosanitarnih mjera koji sadrži godišnje programe nadzora zasnovane na riziku, a u skladu sa višegodišnjim programima nadzora.
- (2) Programi iz stava 1 ovog člana sprovode se radi:
- obezbjeđivanja stabilnog zdravstvenog stanja bilja na teritoriji Crne Gore;
 - sprečavanja ili umanjivanja gubitaka u biljnoj proizvodnji i zaštite životne sredine;
 - sprečavanja unošenja, širenja i iskorjenjivanje štetnih organizama;
 - pravilnog, uspješnog i racionalnog sprovođenja fitosanitarnih mjera;
 - za prikupljanje i evidentiranje naučnih i tehničkih dokaza i drugih informacija iz člana 7 stav 8 ovog zakona; i
 - upozoravanja subjekta o pojavi i primjeni propisanih mjera.
- (3) Ovlašćene ustanove, pružaoci usluga, profesionalni i drugi subjekti, radi blagovremenog otkrivanja karantinski štetnih organizama dužni su vršiti nadzor i sarađivati na sprovođenju nadzora nad biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima.
- (4) O svim novim i neočekivanim pojavama štetnih organizama, kao i postojanju neposredne opasnosti od ulaska karantinski štetnog organizma, ovlašćene ustanove, pružaoci usluga, profesionalni i drugi

subjekti koji po prirodi svog posla primijete ili posumnjaju na pojavu novih ili neočekivanih štetnih organizama bez odlaganja obavještavaju nadležnog inspektora i Upravu.

(5) Nadzori iz stava 1 ovog člana sprovode se tokom određenih vremenskih perioda na osnovu rizika pri čemu se provjerava prisustvo znakova ili simptoma:

- karantinski štetnog organizma, obavezno uključujući prioritete štetne organizme;
- bilo kojeg štetnog organizma na koji se primjenjuju posebne mjere;
- bilo kojeg drugog štetnog organizma za koje je Uprava procijenila da predstavlja fitosanitarni rizik.

(6) Nadzori iz stava 1 ovog člana sprovode se u svim područjima u kojima nije bilo poznato prisustvo tog štetnog organizma.

(7) Nadzori iz stava 1 ovog člana ne moraju se sprovesti za štetne organizme za koje je nedvosmisleno zaključeno da se ne mogu odomaćiti ili proširiti na teritoriji Crne Gore zbog ekološko-klimatskih uslova ili odsustva vrsta koje su im domaćini.

(8) Uprava nadzore iz stava 1 ovog člana dizajnira u odnosu na:

- rizik od pojave štetnog organizma na području obuhvaćenom nadzorom;
- vršenje najmanje vizuelnih pregleda, i po potrebi, uzorakovanja radi testiranja;
- na svim odgovarajućim lokacijama, a uključuje se i prostor, vozila, mašine i ambalažu koje koriste profesionalni i drugi subjekti;
- pouzdana naučnih i tehničkih načelima i
- odgovarajuće vrijeme uzimajući u obzir mogućnost otkrivanja određenog štetnog organizma.

(9) Višegodišnji program nadzora iz stava 1 ovog člana donosi se na period od pet do deset godina i sadrži:

- poseban cilj svakog nadzora;
- obim svakog nadzora u pogledu područja na koje se odnosi i obuhvaćenog perioda, kao i ciljne štetne organizme, bilje i robu;
- metodologiju nadzora i upravljanje kvalitetom, uključujući opis postupaka za vizuelni pregled, uzorkovanje, sprovođenje testova i njihovo tehničko obrazloženje;
- vremenski raspored, učestalost i broj zakazanih vizuelnih pregleda, uzoraka i testova; i
- metode evidentiranja prikupljenih informacija i izvještavanja o njima.

(10) Uprava o rezultatima godišnjih nadzora izvještava organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo), do 30. aprila tekuće za prethodnu godinu i uključujući sljedeće informacije o nadzorima: lokacijama, štetnim organizmima i bilju, biljnim proizvodima i drugim objektima, broju izvršenih kontrola i broju uzetih uzoraka i nalazima za svaki štetni organizam posebno.

(11) Ministarstvo i pravna i fizička lica koja obavljaju poslove zdravstvene zaštite bilja u oblasti šumarstva dužni su da postupaju u skladu sa ovim zakonom i propisima iz oblasti šumarstva.

(12) Programi iz stava 1 ovog člana revidiraju se i ažuriraju na osnovu važećih pravila i fitosanitarne situacije predmetne teritorije.

(13) Za svaki prioritetni štetni organizam sprovodi se godišnji nadzor, a nadzori uključuju dovoljan broj vizuelnih pregleda, uzorkovanja i ispitivanja, u skladu sa specifičnostima svakog prioritetnog štetnog organizma, kako bi se, koliko je to moguće s obzirom na biologiju svakog prioritetnog štetnog organizma i ekoklimatske uslove, sa visokim stepenom pouzdanosti obezbijedila njihova pravovremena detekcija.

(14) Nadzori iz stava 13 ovog člana nijesu obavezni za štetne organizme za koje je nedvosmisleno zaključeno da se ne mogu odomaćiti ili širiti na teritoriji Crne Gore zbog njenih ekoklimatskih uslova ili zbog odsustva vrste domaćina.

(15) Program fitosanitarnih mjera koji sadrži godišnje programe nadzora i višegodišnji program nadzora iz stava 1 ovog člana koji naročito sadrži fitosanitarne mjere, nazive štetnih organizama, bilje, biljne proizvode i druge objekte, nosioce poslova i potrebna finansijska sredstva, propisuje Ministarstvo.

(16) Obrazac izvještaja i način popunjavanja izvještaja iz stava 10 ovog člana propisuje Ministarstvo.

III. SPREČAVANJE UNOŠENJA I ŠIRENJA ŠTETNIH ORGANIZAMA I NJIHOVO SUZBIJANJE

Liste štetnih organizama i bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata i mjera

Član 8

- (1) Štetni organizmi razvrstavaju se u liste prema stepenu rizika za zdravlje bilja i biljnih proizvoda, kao i opstanku pojedinih biljnih vrsta i riziku nanošenja velikih ekonomskih šteta koje mogu prouzrokovati, kao i bilje, biljni proizvodi i drugi objekti i mjere, a koje se odnose na:
 - 1) izraze koje se koriste i odgovarajuće propise;
 - 2) karantinski štetne organizme sa EPPO kodovima, uključujući listu prioriternih karantinski štetnih organizama;
 - 3) zaštićene zone i karantinski štetne organizme sa EPPO kodovima za zaštićene zone;
 - 4) regulisane nekarantinski štetne organizme i određeno bilje za sjetvu i sadnju sa kategorijama i pragovima (*thresholds*) koji predstavljaju dozvoljeni procenat prisustva štetnog organizma;
 - 5) mjere za sprečavanje prisustva regulisanih nekarantinski štetnih organizama određenog bilja za sjetvu i sadnju;
 - 6) bilje, biljne proizvode i druge objekte sa carinskim tarifnim brojevima, čije je unošenje u Crnu Goru zabranjeno iz određenih država;
 - 7) bilje, biljne proizvode i druge objekte, sa carinskim tarifnim brojevima, porijeklom iz određenih država sa posebnim zahtjevima za njihovo unošenje u Crnu Goru;
 - 8) bilje, biljne proizvode i druge objekte, porijeklom iz Crne Gore sa posebnim zahtjevima za njihovo premještanje;
 - 9) bilje, biljne proizvode i druge objekte, sa carinskim tarifnim brojevima, čije je unošenje zabranjeno u određene zaštićene zone Evropske unije;
 - 10) bilje, biljne proizvode i druge objekte, sa carinskim tarifnim brojevima, sa posebnim zahtjevima za unošenje i premještanje u određene zaštićene zone Evropske unije;
 - 11) bilje, biljne proizvode i druge objekte, sa carinskim tarifnim brojevima, za koje se zahtjeva ili ne zahtjeva fitosanitarni sertifikat prilikom unošenja u Crnu Goru;
 - 12) bilje, biljne proizvode i druge objekte, sa carinskim tarifnim brojevima, za koje Evropska unija zahtjeva fitosertifikat za unošenje u zaštićene zone;
 - 13) bilje, biljne proizvode i druge objekte, za koje se zahtjeva biljni pasoš za njihovo premještanje na teritoriji Crne Gore sa carinskim tarifnim brojevima;
 - 14) bilje, biljne proizvode i druge objekte, sa carinskim tarifnim brojevima, za koje Evropska unija izdaje biljne pasoše za unošenje i premještanje za određena zatičena područja;
 - 15) drugo bilje, biljne proizvode i druge objekte i/ili štetne organizme za koje se mogu propisati posebni postupci.
- (2) Liste iz stava 1 ovog člana i člana 14 ovog zakona utvrđuje Uprava i objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".
- (3) Sadržaj lista iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Karantinski štetni organizmi i prioritetni štetni organizmi

Član 9

- (1) Štetni organizam je karantinski štetni organizam u odnosu na određenu teritoriju, ako ispunjava sve sljedeće kriterijume:
 - a) ako je njegov identitet utvrđen u skladu sa članom 10 stav 1 ovog zakona;
 - b) da nije prisutan na teritoriji ili ako je prisutan da nije široko rasprostranjen u skladu sa članom 10 stav 2 tač. b i c ovog zakona;
 - c) sposoban za unošenje, odomaćivanje i širenje unutar teritorije, ili, ako je prisutan na teritoriji, ali nije široko rasprostranjen, sposoban za unošenje, odomaćivanje i širenje unutar onih djelova teritorije gdje nije prisutan u skladu sa članom 10 stav 3 ovog zakona;

- d) njegovo unošenje, odomaćivanje i širenje bi imalo, u skladu sa članom 10 stav 3 ovog zakona, neprihvatljiv ekonomski, ekološki ili društveni uticaj na tu teritoriju, ili, ako je prisutan ali nije široko rasprostranjen, na one djelove teritorije gdje nije prisutan; i
- e) postoje izvodljive i efikasne mjere da se spriječi unošenje, odomaćivanje ili širenje unutar te teritorije i da se ublaže rizici i uticaji istog.
- (2) Karantinski štetni organizam je karantinski štetni organizam Crne Gore ako je određena teritorija iz stava 1 ovog člana i ako je uključen u listu iz člana 8 stav 1 tačka 2 ovog zakona.
- (3) Zabranjeno je unošenje, premještanje, držanje, razmnožavanje ili puštanje na teritoriju Crne Gore karantinski štetnih organizama koji su razvrstani u liste iz člana 8 stav 1 tačka 2 ovog zakona.
- (4) Prioritetni štetni organizmi su karantinski štetni organizmi sa najozbiljnijim ekonomskim, socijalnim ili uticajem na životnu sredinu i koji ispunjavaju sljedeće kriterijume ako:
- a) oni ispunjavaju, u odnosu na teritoriju Crne Gore, jedan ili više uslova utvrđenih u članu 10 stav 2 ovog zakona;
 - b) njihov potencijalni ekonomski, ekološki ili društveni uticaj je najteži u odnosu na teritoriju Crne Gore, kako je utvrđeno u članu 11 ovog zakona;
 - c) oni su navedeni u listi u skladu sa članom 8 stav 1 tačka 2 ovog zakona.
- (5) Ako Uprava sumnja da je karantinski štetni organizam ili štetni organizam na koji se primjenjuju posebne mjere prisutan na dijelu teritorije Crne Gore na kojem dotad nije bilo poznato prisustvo tog štetnog organizma, ili u pošiljci bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata koja je unesena ili se planira unijeti ili premještanje na teritoriji Crne Gore, ili ako je Uprava zaprimila dokaze o njegovom prisustvu, odmah se preduzimaju potrebne mjere radi službenog potvrđivanja prisustva štetnog organizma.
- (6) Službena potvrda iz stava 5 ovog člana zasniva se na nalazu/dijagnozi službene laboratorije, koju je ovlastila Uprava u skladu sa ovim zakonom.
- (7) Do službene potvrde prisustva štetnog organizma preduzimaju se fitosanitarne mjere radi uklanjanja rizika od širenja štetnog organizma.
- (8) Sumnja ili dokazi iz stava 5 ovog člana mogu se zasnivati na bilo kojim informacijama u skladu sa ovim zakonom ili bilo kog drugog izvora.

Kriterijumi za identifikaciju štetnih organizama koji se kvalifikuju kao karantinski štetni organizmi

Član 10

- (1) Kriterijumi za identifikaciju štetnih organizama koji se kvalifikuju kao karantinski štetni organizmi su:
- 1) identitet štetnog organizma:
 - taksonomski identitet štetnog organizma mora biti jasno definisan ili, alternativno, štetni organizam mora pokazivati konzistentne simptome i biti prenosiv;
 - taksonomski identitet štetnog organizma mora biti definisan na nivou vrste ili, alternativno, na višem ili nižem taksonomskom nivou, kada je taj taksonomski nivo naučno opravdan na osnovu njegove virulentnosti, raspona domaćina ili odnosa sa vektorima;
 - 2) prisustvo štetnog organizma na predmetnoj teritoriji, pri čemu se primjenjuje jedan ili više sljedećih uslova:
 - a) štetni organizam nije poznat kao prisutan na predmetnoj teritoriji;
 - b) štetni organizam nije poznat kao prisutan na predmetnoj teritoriji, osim u njenom ograničenom dijelu;
 - c) štetni organizam nije poznat kao prisutan na predmetnoj teritoriji, osim u rijetkim, nepravilnim, izolovanim i sporadičnim slučajevima;
 - d) u slučaju iz podtač. b i c ove tačke štetni organizam se smatra da nije široko rasprostranjen.
 - 3) sposobnost unosa, uspostavljanja i širenja štetnog organizma na predmetnoj teritoriji:
 - a) sposobnost unosa: štetni organizam se smatra sposobnim za unos na predmetnu teritoriju ili, ako je prisutan ali nije široko rasprostranjen, u dio te teritorije gdje je odsutan (relevantni dio ugroženog područja), bilo prirodnim širenjem, ili ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

– povezan je, u pogledu biljaka, biljnih proizvoda ili drugih predmeta koji se unose na predmetnu teritoriju, s tim biljkama, biljnim proizvodima i predmetima na teritoriji iz koje potiču ili iz koje se unose;

– preživljava tokom transporta ili skladištenja;

– može biti prenesen na odgovarajućeg domaćina na predmetnoj teritoriji;

b) sposobnost uspostavljanja: štetni organizam se smatra sposobnim za uspostavljanje na predmetnoj teritoriji ili, ako je prisutan ali nije široko rasprostranjen, u dio te teritorije gdje je odsutan, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

– domaćini štetnog organizma i, kada je relevantno, vektori za njegov prenos su dostupni;

– odlučujući ekološki faktori su povoljni za štetni organizam i, kada je primjenjivo, njegov vektor, omogućavajući mu da preživi klimatske stresove i završi životni ciklus;

– poljoprivredne prakse i mjere kontrole primijenjene na toj teritoriji su povoljne;

– metode preživljavanja, reproduktivna strategija, genetska prilagodljivost štetnog organizma i njegova minimalna održiva populacija podržavaju njegovo uspostavljanje;

c) sposobnost širenja: štetni organizam se smatra sposobnim za teritorijalno širenje na predmetnoj teritoriji ili, ako je prisutan ali nije široko rasprostranjen, u dio te teritorije gdje je odsutan, ako je ispunjen jedan ili više sljedećih uslova:

– okruženje je pogodno za prirodno širenje štetnog organizma;

– barijere za prirodno širenje štetnog organizma su nedovoljne;

– roba ili transportna sredstva omogućavaju kretanje štetnog organizma;

– domaćini i, kada je relevantno, vektori štetnog organizma su prisutni;

– poljoprivredne prakse i mjere kontrole primijenjene na toj teritoriji su povoljne;

– prirodni neprijatelji i antagonisti štetnog organizma nijesu prisutni ili nijesu dovoljno sposobni da ga suzbiju;

(2) Potencijalni ekonomski, socijalni i ekološki uticaj kada unošenje, odomaćivanje i širenje štetnog organizma na predmetnoj teritoriji ili, ako je prisutan ali nije široko rasprostranjen, u dio te teritorije gdje je odsutan, mora imati neprihvatljiv ekonomski, socijalni i/ili ekološki uticaj na tu teritoriju ili njen dio, u odnosu na jedan ili više sljedećih aspekata:

a) gubici usjeva u pogledu prinosa i kvaliteta;

b) troškovi mjera kontrole;

c) troškovi ponovne sadnje i/ili gubici zbog potrebe uzgoja zamjenskih biljaka;

d) uticaj na postojeće proizvodne prakse;

e) uticaj na ulična stabla, parkove te prirodna i zasađena područja;

f) uticaj na autohtone biljke, biodiverzitet i usluge ekosistema;

g) uticaj na uspostavljanje, širenje i djelovanje drugih štetnih organizama, zbog sposobnosti relevantnog štetnog organizma da djeluje kao vektor za druge štetne organizme;

h) promjene u troškovima proizvođača ili zahtjevima za inputima, uključujući troškove kontrole, eradikacije i suzbijanja;

i) uticaj na profit proizvođača koji proizlazi iz promjena u kvalitetu, proizvodnim troškovima, prinosima ili cijenama;

j) promjene u domaćoj ili stranoj potražnji za proizvodom koje proizlaze iz promjena kvaliteta;

k) uticaj na domaća i izvozna tržišta i cijene, uključujući uticaj na pristup izvoznim tržištima i vjerovatnoću uvođenja fitosanitarnih ograničenja od strane trgovinskih partnera;

l) resursi potrebni za dodatna istraživanja i savjetovanje;

m) ekološki i drugi neželjeni efekti mjera kontrole;

n) uticaj na Natura 2000 ili druge zaštićene zone;

o) promjene u ekološkim procesima i strukturi, stabilnosti ili procesima ekosistema, uključujući dodatne efekte na biljne vrste, eroziju, promjene nivoa podzemnih voda, rizike od požara, kruženje hranjivih materija;

p) troškovi ekološke obnove i preventivnih mjera;

- r) uticaj na sigurnost hrane i bezbjednost hrane;
- s) uticaj na zaposlenost;
- t) uticaj na kvalitet vode, rekreaciju, turizam, pejzažno nasljeđe, ispašu životinja, lov i ribolov.

Kriterijumi za identifikaciju karantinskih štetnih organizama koji se kvalifikuju kao prioritetni štetni organizmi

Član 11

Karantinski štetni organizmi smatraju se da imaju najteži ekonomski, socijalni ili ekološki uticaj na teritoriji Crne Gore ako njihovo unošenje, odomaćivanje i širenje ispunjava jedan ili više sljedećih kriterijuma:

- a) ekonomski uticaj: štetni organizam ima potencijal da izazove velike gubitke u smislu direktnih i indirektnih efekata iz člana 10 stav 4 ovog zakona, na biljkama od značajne ekonomske vrijednosti na teritoriji Crne Gore, pri čemu biljke mogu biti i drveće koje nije u proizvodnji;
- b) socijalni uticaj: štetni organizam ima potencijal da izazove jedan ili više sljedećih efekata:
 - značajno smanjenje zaposlenosti u poljoprivrednom, hortikulturnom ili šumarskom sektoru ili u industrijama povezanim s tim sektorima, uključujući turizam i rekreaciju;
 - značajne rizike po sigurnost hrane ili bezbjednost hrane;
 - nestanak ili dugoročna, široko rasprostranjena oštećenja važnih vrsta drveća koje raste ili se uzgaja na teritoriji Crne Gore, ili vrsta drveća od velike važnosti za prirodno okruženje, kao i kulturno ili istorijsko nasljeđe Crne Gore;
- c) ekološki uticaj: štetni organizam ima potencijal da izazove jedan ili više sledećih efekata:
 - značajne efekte na biodiverzitet i usluge ekosistema, uključujući efekte na vrste i staništa navedene u posebnim propisima koji uređuju očuvanje životne sredine i divlje faune i flore, kao i u posebnim propisima koji uređuju očuvanje divljih ptica;
 - značajno i dugoročno povećanje upotrebe sredstava za zaštitu bilja na biljkama koje su predmet napada;
 - nestanak ili dugoročna, široko rasprostranjena oštećenja važnih vrsta drveća koje raste ili se uzgaja na teritoriji Crne Gore, ili vrsta drveća od velike važnosti za prirodno okruženje, kao i kulturno ili istorijsko nasljeđe Crne Gore.

Kriterijumi za preliminarnu procjenu radi identifikacije štetnih organizama koji se privremeno kvalifikuju kao karantinski štetni organizmi koji zahtijevaju privremene mjere

Član 12

(1) Kriterijumi za preliminarnu procjenu radi identifikacije štetnih organizama koji se privremeno kvalifikuju kao karantinski štetni organizmi koji zahtijevaju privremene mjere, u skladu sa članom 20 stav 1 ovog zakona:

- 1) identitet štetnog organizma, pri čemu štetni organizam mora da ispunjava kriterijume iz člana 10 stav 1 ovog zakona;
- 2) prisustvo štetnog organizma na teritoriji Crne Gore, pri čemu štetni organizam ranije nije bio poznat kao prisutan na teritoriji Crne Gore, a na osnovu dostupnih informacija se smatra da ispunjava uslove iz člana 10 stav 2 tač. b ili c ovog zakona;
- 3) vjerovatnoća odomaćivanja i širenja štetnog organizma na teritoriji Crne Gore, ili na određenim djelovima teritorije Crne Gore gdje nije prisutan, pri čemu, na osnovu dostupnih informacija, štetni organizam ispunjava kriterijume iz člana 10 stav 3 tač. b i c ovog zakona u odnosu na teritoriju;
- 4) potencijalni ekonomski, socijalni i ekološki uticaj štetnog organizma:
 - na osnovu dostupnih informacija, štetni organizam bi imao neprihvatljiv ekonomski, socijalni i/ili ekološki uticaj ako bi se uspostavio i proširio na toj teritoriji;
 - uticaj obuhvata najmanje jedan ili više direktnih efekata iz člana 10 stav 4 tač. a do g ovog zakona.

(2) Kriterijumi za preliminarnu procjenu radi identifikacije štetnih organizama koji se privremeno kvalifikuju kao karantinski štetni organizmi koji zahtijevaju privremene mjere, u skladu sa članom 23 ovog zakona:

- 1) identitet štetnog organizma, pri čemu štetni organizam mora ispunjavati kriterijume iz člana 10 stav 1 ovog zakona;
- 2) prisustvo štetnog organizma na teritoriji, pri čemu štetni organizam ranije nije bio poznat kao prisutan, ili se smatra da ispunjava uslove iz člana 10 stava 2 tač. b i c ovog zakona;
- 3) vjerovatnoća odomaćivanja i širenja štetnog organizma na teritoriji Crne Gore, ili na određenim djelovima teritorije Crne Gore gdje nije prisutan, pri čemu, na osnovu dostupnih informacija, štetni organizam ispunjava kriterijume iz člana 10 stav 3 tač. b i c ovog zakona;
- 4) potencijalni ekonomski, socijalni i ekološki uticaj štetnog organizma, pri čemu, na osnovu dostupnih informacija, štetni organizam bi imao neprihvatljiv ekonomski, socijalni i/ili ekološki uticaj na teritoriji Crne Gore ako bi se uspostavio i proširio na toj teritoriji, a uticaj obuhvata najmanje jedan ili više direktnih efekata iz člana 10 stav 4 tač. a do g ovog zakona.

Kriterijumi za identifikaciju štetnih organizama koji se kvalifikuju kao regulisani nekarantinski štetni organizmi

Član 13

- (1) Identitet štetnog organizma mora ispunjavati kriterijume iz člana 10 stav 1 ovog zakona.
- (2) Vjerovatnoća širenja štetnog organizma na teritoriji Crne Gore, pri čemu se procjenjuje da se prenos štetnog organizma odvija prvenstveno putem određenog bilja za sadnju, a ne prirodnim širenjem ili premještanjem biljnih proizvoda ili drugih objekata, a ta procjena uključuje, kada je primjenjivo, sledeće aspekte:
 - a) broj životnih ciklusa štetnog organizma na relevantnim domaćinima;
 - b) biologija, epidemiologija i sposobnost preživljavanja štetnog organizma;
 - c) mogući prirodni, ljudski posredni ili drugi putevi prenosa štetnog organizma na relevantnog domaćina i efikasnost tih puteva, uključujući mehanizme disperzije i brzinu širenja;
 - d) naknadna infestacija i prenos štetnog organizma sa relevantnog domaćina na druge biljke i obratno;
 - e) klimatski faktori;
 - f) agrotehničke prakse prije i nakon žetve;
 - g) tipovi zemljišta;
 - h) osjetljivost relevantnog domaćina i odgovarajuće faze biljaka domaćina;
 - i) prisustvo vektora za štetni organizam;
 - j) prisustvo prirodnih neprijatelja i antagonista štetnog organizma;
 - k) prisustvo drugih domaćina osjetljivih na štetni organizam;
 - l) rasprostranjenost štetnog organizma na teritoriji Crne Gore;
 - m) namjena korišćenja biljaka.
- (3) Potencijalni ekonomski, socijalni i ekološki uticaj štetnog organizma, pri čemu infestacije bilja za sadnju iz stava 2 ovog člana sa štetnim organizmom imaju neprihvatljiv ekonomski uticaj na namjenu tih biljaka u odnosu na jedan ili više sledećih aspekata:
 - a) gubici usjeva u pogledu prinosa i kvaliteta;
 - b) dodatni troškovi mjera kontrole;
 - c) dodatni troškovi žetve i klasiranja;
 - d) troškovi ponovne sadnje;
 - e) gubici zbog potrebe uzgoja zamjenskih biljaka;
 - f) uticaj na postojeće proizvodne prakse;
 - g) uticaj na druge biljke domaćine na mjestu proizvodnje;
 - h) uticaj na uspostavljanje, širenje i djelovanje drugih štetnih organizama zbog sposobnosti relevantnog štetnog organizma da djeluje kao vektor za te druge štetne organizme;
 - i) uticaj na troškove proizvođača ili zahtjeve za inputima, uključujući troškove kontrole, iskorjenjivanja i suzbijanja;

- j) uticaj na profit proizvođača koji proizlazi iz promjena u proizvodnim troškovima, prinosima ili cijenama;
- k) promjene u domaćoj ili stranoj potražnji za proizvodom koje proizlaze iz promjena kvaliteta;
- l) uticaj na domaća i izvozna tržišta i cijene;
- m) uticaj na zaposlenost.

Regulisani nekarantinski štetni organizam

Član 14

- (1) Štetni organizam je regulisani nekarantinski štetni organizam ako je uvršten na odgovarajuću listu iz člana 8 ovog zakona i ako ispunjava kriterijume iz stava 5 ovog člana, a naročito da:
- a) ima utvrđen identitet u skladu sa članom 13 ovog zakona;
 - b) je prisutan na teritoriji Crne Gore;
 - c) nije karantinski štetni organizam ili štetni organizam na kojeg se primjenjuju posebne mjere;
 - d) se uglavnom prenosi preko određenog bilja za sadnju uz vjerovatnoću širenja štetnog organizma u skladu sa članom 13 stav 2 ovog zakona;
 - e) njegovo prisustvo na bilju za sadnju ima neprihvatljiv ekonomski uticaj u pogledu predviđene upotrebe bilja za sadnju u skladu sa članom 13 stav 3 ovog zakona;
 - f) su dostupne izvodljive i efikasne mjere za sprečavanje njegovog prisustva na bilju za sadnju koje se tiče;
 - g) su utvrđeni i posebnim propisima koji uređuju sjeme i sadni materijal.
- (2) Regulisani nekarantinski štetni organizmi ne smiju se unositi niti premještati na području Crne Gore na određenom bilju za sjetvu i sadnju sa liste iz člana 8 stav 1 tačka 4 ovog zakona.
- (3) Izuzetno od stava 2 ovog člana utvrđena zabrana ne primjenjuje se u slučajevima premještanja bilja za sjetvu i sadnju:
- a) unutar prostora profesionalnog subjekta ili između njegovih prostora;
 - b) potrebno radi dezinfekcije.
- (4) Zabrana iz stava 2 ovog člana ne primjenjuje se na regulisane nekarantinski štetne organizme koji su prisutni na bilju za sadnju i njihove izolate, a upotrebljavaju se u naučne ili obrazovne svrhe, za oglede, sortnu selekciju, oplemenjivanje ili izložbe u skladu sa članom 45 ovog zakona.
- (5) Kriterijume za identifikaciju štetnih organizama koji ispunjavaju uslove da se klasifikuju kao regulisani nekarantinski štetni organizmi (koji nisu karantinski) iz stava 1 ovog člana za determinaciju štetnog organizma kao ne karantinskog u skladu sa članom 13 ovog zakona propisuje Ministarstvo.

Visokorizično bilje, biljni proizvodi i drugi objekti

Član 15

- (1) Visokorizično bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti je bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti porijeklom iz drugih država koji, na osnovu preliminarne procjene, predstavlja rizik od štetnih organizama neprihvatljivog nivoa za teritoriju Crne Gore (u daljem tekstu: visokorizično bilje).
- (2) Visokorizično bilje iz stava 1 ovog člana, privremeno se ne smije unositi na teritoriju Crne Gore iz drugih država, grupe država ili iz određenih područja država porijekla.
- (3) Visokorizično bilje, privremeno se razvrstava u listu visokogorizičnog bilja sve dok se na osnovu procjene rizika od štetnih organizama ne utvrde posebni zahtjevi koje prilikom unošenja treba da ispunjavaja bilje, biljni proizvodi i drugi objekti koji se tada uklanjaju sa liste visokorizičnog bilja.
- (4) Za procjenu rizika od štetnih organizama za visokorizično bilje uzimaju se u obzir kriterijumi iz člana 16 ovog zakona u odnosu na:
- 1) bilje za sadnju, osim sjemena;
 - 2) drugo bilje, biljne proizvode ili druge objekte.
- (5) U slučaju zahtjeva za uvoz bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata navedenih na Listi visokorizičnog bilja sa carinskim tarifnim brojevima (ako su dostupni), procjena rizika iz stava 4 ovog člana sprovodi se u odgovarajućem i razumnom vremenskom roku, pri čemu se procjena može ograničiti na bilje, biljne

proizvode i druge objekte iz određene države porijekla ili otpreme, odnosno iz grupe zemalja porijekla ili otpreme.

(5) Listu iz stava 5 ovog člana i države, grupe država ili određena područja države porijekla, usklađenu sa odgovarajućom listom Evropske unije, posebne zahtjeve koje prilikom unošenja treba da ispunjava bilje, biljni proizvodi i drugi objekata koji se uklanjaju sa liste visokorizičnog bilja iz stava 3 ovog člana, kao i bliže kriterijume iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Kriterijumi za procjenu visokorizičnog bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata

Član 16

(1) Kriterijumi koji se uzimaju u obzir za procjenu iz člana 15 stav 4 ovog zakona su:

1) u odnosu na bilje za sadnju, osim sjemena:

- a) unosi se u Crnu Goru obično u obliku žbunova ili stabala ili je prisutno na teritoriji Crne Gore u takvom obliku ili je taksonomski povezano sa takvim biljem;
- b) sakupljeno u prirodi ili uzgojeno iz bilja sakupljenog u prirodi;
- c) uzgajano na otvorenom ili uzgojeno iz bilja uzgajanog na otvorenom u trećim državama, grupi trećih zemalja ili određenim područjima tih trećih zemalja;
- d) poznato je da je domaćin štetnih organizama koji se uobičajeno javljaju i koji imaju značajan uticaj na biljne vrste od velikog ekonomskog, društvenog ili ekološkog značaja za teritoriju Crne Gore;
- e) poznato je da uobičajeno sadrži štetne organizme bez znakova i simptoma tih organizama, ili sa latentnim periodom za ispoljavanje tih znakova ili simptoma, što podrazumijeva da prisustvo štetnih organizama vjerovatno neće biti otkriveno tokom pregleda prilikom unošenja na teritoriju Crne Gore;
- f) radi se o višegodišnjem bilju kojim se uobičajeno trguje kao starijim biljem.

(2) U odnosu na drugo bilje, biljne proizvode ili druge objekte:

- a) poznato je da su domaćini i da predstavljaju značajan put za štetne organizme koji se uobičajeno javljaju i koji imaju značajan uticaj na biljne vrste od velikog ekonomskog, društvenog ili ekološkog značaja za teritoriju Crne Gore;
- b) poznato je da uobičajeno sadrže i predstavljaju značajan put za štetne organizme bez znakova i simptoma tih organizama, ili sa latentnim periodom za ispoljavanje tih znakova ili simptoma, što podrazumijeva da prisustvo štetnih organizama vjerovatno neće biti otkriveno tokom pregleda prilikom unosa na teritoriju Crne Gore.

Fitosanitarne mjere

Član 17

(1) Radi sprečavanja unošenja i širenja štetnih organizama sprovode se fitosanitarne mjere utvrđene ovim zakonom.

(2) Fitosanitarne mjere se primjenjuju u obimu koji je neophodan da se zaštiti zdravstveno stanje bilja i kojima se ne ograničava promet.

(3) Fitosanitarne mjere se pripremaju, donose i mijenjaju u skladu sa međunarodnim standardima, smjernicama i preporukama, naučnim principima i činjenicama koje se odnose na zdravstvenu zaštitu bilja i ekonomsku opravdanost.

(4) U slučaju da ne postoje međunarodne fitosanitarne smjernice, preporuke i standardi ili da one ne mogu da zadovolje potrebni nivo zdravstvene zaštite bilja, utvrđuju se fitosanitarne mjere koje moraju biti naučno opravdane i zasnovane na principima procjene i upravljanja rizikom.

(5) Prilikom procjene rizika iz stava 3 ovog člana uzeće se u obzir:

- 1) raspoloživi naučni podaci;
- 2) procesi i načini proizvodnje;
- 3) metode inspeksijskog nadzora, uzorkovanja i testiranja;
- 4) rasprostranjenost određenih štetnih organizama;
- 5) postojanje područja bez štetnih organizama;

- 6) uslovi u životnoj sredini;
- 7) karantinski ili drugi postupak.

(6) Upravljanje rizikom uključuje razmatranje ekonomske opravdanosti u smislu gubitka u proizvodnji ili prodaji u slučaju unošenja i širenja štetnih organizama, troškovi njihovog suzbijanja ili iskorjenjivanja, kao i ekonomsku isplativost alternativnih pristupa umanjuju rizika.

(7) Fitosanitarne mjere u drugoj državi smatraju se ekvivalentnim mjerama Crne Gore, ako druga država pokaže na objektivan način da njene mjere postižu isti ili viši nivo zdravstvene zaštite bilja u odnosu na nivo koji se u Crnoj Gori zahtjeva.

(8) Uprava utvrđuje ekvivalentnost mjera na zahtjev određene druge države ako ta država:

- a) primjenom jedne ili više mjera pod svojom službenom kontrolom osigurava nivo fitosanitarne zaštite koja je ekvivalentna posebnim zahtjevima u vezi sa premještanjem tog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata unutar područja Crne Gore;
- b) organu uprave dokaže da se određenim mjerama iz tačke a ovog stava postiže nivo fitosanitarne zaštite iz te tačke.

Nova i neuobičajena pojava štetnih organizama ili sumnja na prisustvo karantinski štetnog organizma i mjere koje treba da preduzmu lica koja nijesu profesionalni subjekti

Član 18

(1) Ako drugo lice koje nije profesionalni subjekt, uoči na bilju, biljnim proizvodima ili drugim objektima novu i neuobičajenu pojavu štetnih organizama ili ima razloga da posumnja na prisustvo karantinski štetnog organizma dužno je odmah obavijesti nadležnog inspektora i Upravu.

(2) Ako obavještenje iz stava 1 ovog člana nije dostavljeno u pisanom obliku, Uprava će ga službeno evidentirati, uz mogućnost da lice koje je dalo obavještenje naknadno dostavi organu informacije o prisustvu koje posjeduje.

(3) Lice koje je dalo obavještenje iz stava 1 ovog člana će se konsultovati sa Upravom o mjerama koje treba preduzeti i, u skladu sa instrukcijama Uprave, preduzeće mjere neophodne da se spriječi širenje tog štetnog organizma i da se isti eliminiše iz bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata na koje se odnosi, a, gdje je primjenjivo, i iz prostorija tog lica.

(4) Uprava može odlučiti da obavještenje iz stava 1 ovog člana nije potrebno ako je poznato da se određeni štetni organizam javlja na datom području.

(5) U slučaju sumnje na prisustvo štetnih organizama iz stava 1 ovog člana nadležni inspektor uzima uzorak i dostavlja ga na laboratorijsko testiranje radi utvrđivanja prisustva i identifikacije štetnog organizma.

(6) Laboratorija je dužna da rukuje uzorkom na način koji će obezbijediti identitet uzorka i uslove za sprečavanje rizika od širenja štetnih organizama.

(7) Laboratorija je dužna je da vodi evidenciju uzoraka, čuva i dostavlja podatke o izvršenim analizama na propisan način.

(8) Laboratorijska testiranja iz stava 5 ovog člana može da obavlja ovlašćena fitosanitarna laboratorija koja ispunjava uslove u pogledu kadra, prostora i opreme.

(9) Način rukovanja uzorkom, kao i način vođenja evidencije uzoraka, čuvanja i dostavljanje podatka o izvršenim testiranjima i bliže uslove iz stava 8 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Sprovođenje odgovarajućih fitosanitarnih mjera

Član 19

(1) Ako se utvrdi prisustvo karantinski štetnih organizama ili prisustvo štetnih organizama koji nijesu utvrđeni listama, Uprava nalaže rješenjem sprovođenje odgovarajućih fitosanitarnih mjera u cilju sprečavanja širenja ili u cilju suzbijanja štetnih organizama, kao što su tretiranje, uništavanje ili drugačije uklanjanje štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata na kojima je utvrđeno prisustvo štetnih organizama.

(2) U slučaju prisustva štetnih organizama iz stava 1 ovog člana subjekt je dužan da zaštiti bilje, biljne proizvode i druge objekte od štetnih organizama i spriječi dodir sa drugim biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima na koje se štetni organizmi mogu prenijeti.

(3) Obim prisustva štetnih organizama utvrđuje Uprava.

(4) Uprava obavještava profesionalne subjekte i ovlaštena lica o pojavi i riziku od štetnih organizama i upoznaje ih sa mjerama za sprečavanje širenja štetnih organizama.

(5) Ako profesionalni subjekt sumnja ili ustanovi da je karantinski štetni organizam ili štetni organizam na koji se primjenjuju posebne mjere prisutan na bilju, biljnim proizvodima ili drugim objektima koji su pod njegovom kontrolom, o tome odmah obavještava Upravu radi preduzimanja mjera u skladu sa članom 9 stav 5 ovog Zakona (službena potvrda).

(6) Profesionalni subjekat iz stava 5 ovog člana odmah preduzima sve mjere predostrožnosti radi sprečavanja odomaćivanja i širenja tog štetnog organizma.

(7) Uprava može odlučiti da obavještavanje iz stava 5 ovog člana nije potrebno ako je poznato da se određeni štetni organizam pojavljuje na određenom području, u tom slučaju, obavijestavaju se profesionalni subjekti o toj odluci.

(8) Profesionalni subjekt iz stava 5 ovog člana uz mogućnost savjetovanja sa Upravom o mjerama koje treba preduzeti koji je zaprimio službenu potvrdu o prisustvu karantinski štetnog organizma na bilju, biljnim proizvodima ili drugim objektima koji su pod njegovom kontrolom, dužan je odmah sprovesti mjere:

1) za sprečavanje širenja štetnog organizma i u skladu sa uputstvima Uprave, ukoliko su ta uputstva dostupna;

2) za uklanjanje štetnog organizma sa bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata, kao i iz svojih prostora, zemljišta, supstrata, vode ili drugih zaraženih elemenata koji su pod njegovom kontrolom;

3) za povlačenje sa tržišta bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji su pod njegovom kontrolom i na kojima bi mogao biti prisutan štetni organizam, a ako to bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti više nisu pod njegovom kontrolom, profesionalni subjekt, osim ukoliko Uprava nije drugačije propisala, odmah:

- a) o prisustvu štetnog organizma obavještava lica u trgovinskom lancu kojima je isporučeno to bilje, biljni proizvodi i drugi objekti;
- b) licima iz tačke a ovog stava pruža smjernice o mjerama koje se preduzimaju tokom transporta tog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, kako bi se umanjio rizik od širenja ili bijega štetnih organizama; i
- c) opoziva odnosno povlači to bilje, biljne proizvode ili druge objekte;
- d) na zahtjev, dostavi Upravi sve informacije relevantne za javnost, kako bi Uprava o toj činjenici obavijestila javnost što je prije moguće;

(9) Obaveze obavještavanja iz člana 6 ovog zakona i stava 5 ovog člana ne primjenjuju se ako se utvrdi prisustvo karantinski štetnih organizama u zaraženom području obilježenog područja:

- a) uspostavljenog sa ciljem obuzdavanja tog štetnog organizma;
- b) na koje se primjenjuju mjere iskorjenjivanja za koje je potrebno osam ili više godina, tokom prvih osam godina.

(10) Fitosanitarne mjere iz čl. 17 i 21 i člana 30 stav 5 ovog zakona, kao i mjere iz stava 1 ovog člana i način obavještavanja iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(11) Način pripremanja, donošenja i mijenjanja predloženih i hitnih fitosanitarnih mjera, kao i način obavještavanja propisuje Ministarstvo.

Mjere koje se odnose na štetne organizme koji nijesu navedeni kao karantinski štetni organizmi

Član 20

(1) Kada je prisustvo štetnog organizma koji nije uključen u listu karantinskih štetnih organizama službeno potvrđeno na teritoriji Crne Gore, a Uprava smatra da taj štetni organizam može ispuniti uslove za uključivanje u listu karantinskih štetnih organizama, odmah se sprovodi procjena radi utvrđivanja da li štetni organizam ispunjava kriterijume iz člana 12 ovog zakona.

- (2) Ako su kriterijumi iz stava 1 ovog člana ispunjeni, odmah se preduzimaju mjere iskorjenjivanja u skladu sa mjerama upravljanja rizikom za karantinske štetne organizme i u skladu sa članom 31 ovog zakona.
- (3) Kada se na osnovu pregleda iz člana 30 ovog zakona ili drugih dokaza zaključi da iskorjenjivanje štetnog organizma u označenom području nije moguće, sprovode se fitosanitarne mjere iz člana 19 ovog zakona.
- (4) Kada je prisustvo štetnog organizma koji ispunjava kriterijume iz stava 5 ovog člana službeno potvrđeno u pošiljci bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata unesenih u ili premještenih unutar teritorije Crne Gore, Uprava preduzima potrebne mjere radi sprečavanja njegovog unošenja, odomaćivanja i širenja na teritoriji Crne Gore.
- (5) Kada se sumnja na prisustvo štetnog organizma koji ispunjava kriterijume iz stave 1 ovog člana, sprovode se mjere iz člana 9 ovog zakona, a do službene potvrde prisustva tog štetnog organizma, gdje je primjereno, preduzimaju se fitosanitarne mjere radi ublažavanja rizika od njegovog širenja.
- (6) Nakon preduzimanja mjera iz stava 5 ovog člana, sprovodi se procjena radi utvrđivanja da li predmetni štetni organizam ispunjava kriterijume za karantinske štetne organizme iz člana 10 ovog zakona.
- (7) Uprava obavještava Evropsku komisiju i države članice o prisustvu štetnog organizma iz stava 5 ovog člana, procjeni uticaja, preduzetim mjerama i dokazima koji opravdavaju te mjere, kao i o rezultatima procjene iz stava 6 ovog člana, u roku od dvije godine od službene potvrde prisustva tog štetnog organizma, putem elektronskog sistema obavještanja.

Privremene mjere koje se odnose na bilje, biljne proizvode i druge objekte za koje se smatra da predstavljaju novoidentifikovane rizike od štetnih organizama ili druge sumnjive fitosanitarne rizike

Član 21

- (1) Za unošenje i premještanje na teritoriji Crne Gore bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata iz trećih zemalja moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:
- a) bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti vjerovatno predstavljaju novoidentifikovane rizike od štetnih organizama koji nijesu dovoljno obuhvaćeni bilo kojim mjerama i nijesu povezani, niti se još mogu povezati, sa karantinskim štetnim organizmima ili štetnim organizmima koji su predmet mjera donesenih u skladu sa članom 23 stav 1 ovog zakona;
 - b) da ne postoji dovoljno fitosanitarnog iskustva o novim vrstama bilja ili načinima prenošenja vezanih za trgovinu biljem, biljnim proizvodima ili drugim objektima porijeklom iz trećih država;
 - c) nije izvršena procjena novo identifikovanog rizika od štetnog organizma za teritoriju Crne Gore u odnosu na bilje, biljne proizvode ili druge objekte porijeklom iz trećih zemalja.
- (2) Privremene mjere iz stava 1 ovog člana obuhvataju jednu ili više sljedećih mjera po potrebi u konkretnom slučaju:
- a) sistematične i intenzivne inspekcijske preglede i uzorkovanje, na mjestu unošenja, svake partije bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata, prilikom unošenja na teritoriju Crne Gore i testiranje uzoraka;
 - b) karantinski period, u karantinskoj stanici ili prostoru za izolaciju, radi potvrđivanja odsustva rizika od štetnih organizama na tom bilju, biljnim proizvodima ili drugim objektima;
 - c) zabranu unošenja bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata;
 - d) u slučajevima iz tač. a i b ovog stava, privremene mjere iz stava 1 ovog člana mogu takođe utvrditi posebne mjere koje se preduzimaju prije unošenja na teritoriju Crne Gore tog bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata.
- (3) Privremene mjere iz stava 1 ovog člana primjenjuju se tokom odgovarajućeg perioda, dok se ne identifikuju štetni organizmi koji mogu biti povezani sa biljem, biljnim proizvodima ili drugim objektima iz drugih zemalja i dok se ne izvrši procjena rizika koju ti štetni organizmi predstavljaju u skladu sa čl. 10 i 31 ovog zakona.
- (4) Na osnovu opravdanih imperativnih razloga hitnosti radi rješavanja ozbiljnog novoidentifikovanog rizika od štetnih organizama iz stava 1 ovog člana, odmah primjenjuje mjere i privremene mjere iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(5) Izuzetno od mjera iz stava 2 ovog člana, bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti koji se koriste za službena ispitivanja, naučne ili obrazovne svrhe, oglede, selekciju sorti ili oplemenjivanje, unose se na teritoriju Crne Gore i premješta unutar teritorije Crne Gore u skladu sa članom 45.

(6) Uprava podnosi izvještaj Evropskoj komisiji i državama članicama, do 30. aprila svake godine, o primjeni mjera iz stava 2 tač. a ili b ovog člana, za prethodnu kalendarsku godinu.

(7) Uprava obavještava Evropskoj komisiji i države članice kada je, nakon primjene mjera iz stava 2 tač. a i b ovog člana, utvrđeno prisustvo štetnog organizma za koji se smatra da predstavlja novoidentifikovane rizike od štetnih organizama.

(8) Uprava obavještava Evropsku komisiju i države članice o svakom slučaju kada je unošenje biljka, biljnih proizvoda ili drugih objekata na teritoriju Crne Gore odbijeno ili je premještanje unutar teritorije Crne Gore zabranjeno, jer nije izvršena procjena novog identifikovanog rizika u skladu sa stavom 2 tačka c ovog člana.

(9) Kada je primjenjivo, obavještenje iz stava 8 ovog člana uključuje mjere preduzete na bilju, biljnim proizvodima ili drugim objektima u skladu sa procedurama iz člana 162 stav 4 ovog zakona i propisa kojima se uređuju službene kontrole.

(10) Kada je primjenjivo, obavještava se i treća država iz koje su bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti otpremljeni radi unošenja na teritoriju Crne Gore.

Elementi za identifikaciju bilja ili biljnih proizvoda za koje se smatra da predstavljaju novoidentifikovane rizike od štetnih organizama ili druge sumnjive fitosanitarne rizike za teritoriju Crne Gore

Član 22

(1) Bilje ili biljni proizvodi iz trećih zemalja predstavljaju rizik od štetnih organizama za teritoriju Crne Gore, kada to bilje ili biljni proizvodi ispunjavaju najmanje tri od sljedećih uslova, od kojih jedan mora da bude neki od uslova iz tačke 1 podtač. a, b i c:

1) karakteristike bilja ili biljnih proizvoda:

a) pripadaju ili su proizvedeni od biljnog roda ili porodice za koje je poznato da uobičajeno sadrže štetne organizme regulisane kao karantinski štetni organizmi na teritoriji Crne Gore ili u trećim državama;

b) pripadaju ili su proizvedeni od biljnog roda ili porodice za koje je poznato da su domaćini štetnih organizama koji se uobičajeno javljaju i koji imaju značajan uticaj na biljne vrste uzgajane na teritoriji Crne Gore, a koje imaju veliki ekonomski, društveni ili ekološki značaj za teritoriju Crne Gore;

c) pripadaju ili su proizvedeni od biljnog roda ili porodice za koje je poznato da uobičajeno sadrže štetne organizme bez znakova i simptoma tih organizama, ili sa latentnim periodom za ispoljavanje tih znakova ili simptoma od najmanje tri mjeseca, što podrazumijeva da prisustvo štetnih organizama na tom bilju ili biljnim proizvodima vjerovatno neće biti otkriveno tokom službene kontrole prilikom unošenja na teritoriju Crne Gore, bez pribjegavanja uzorkovanju i testiranju ili podvrgavanju karantinskim procedurama;

d) uzgajane su na otvorenom ili su uzgojene iz biljaka uzgajanih na otvorenom u trećim državama porijekla;

e) nijesu otpremane u zatvorenim kontejnerima ili pakovanjima, ili kada jesu otpremane na takav način, pošiljke zbog svoje veličine ne mogu biti otvorene u zatvorenim prostorijama radi sprovođenja službene kontrole prilikom unošenja na teritoriju Crne Gore.

2) Porijeklo bilja ili biljnih proizvoda:

a) potiču iz ili su premještene iz treće države koja je izvor ponovljenih obavještenja o presretanju karantinskih štetnih organizama koji nijesu navedeni;

b) potiču iz ili su premještene iz treće države koja nije ugovorna strana IPPC-a.

Mjere za štetne organizme koje nisu na listi karantinski štetnih organizama

Član 23

- (1) Ako Uprava primi obaveštenje (notifikaciju) ili ima druge dokaze o prisustvu ili neposrednoj opasnosti od unošenja ili širenja na teritoriji Crne Gore štetnih organizama koji nije na listi karantinski štetnih organizama i ukoliko smatra da ti štetni organizmi mogu ispunjavati uslove za uključivanje u tu listu, Uprava bez odlaganja (odmah) vrši procjenu da li taj štetni organizam ispunjava određene kriterijume iz stava 12 ovog člana radi uključivanja u listu karantinski štetnih organizama.
- (2) Ako Uprava zaključi da su kriterijumi iz stava 1 ovog člana ispunjeni, mjere na ograničeno vrijeme u skladu sa rizicima koje predstavlja taj štetni organizam Ministarstvo utvrđuje bez odlaganja.
- (3) Merama iz stava 2 ovog člana, gde je to odgovarajuće, moraju se implementirati, posebno za svaki od štetnih organizama, jedna ili više odredbi članova ovog zakona kojima se propisuju mjere:
 - a) koje se preduzimaju u slučaju sumnje i službene potvrde prisustva karantinski štetnog organizma;
 - b) koje odmah preduzimaju profesionalni subjekti;
 - c) koje preduzimaju lica koja nisu profesionalni subjekti;
 - d) o iskorenjivanju karantinski štetnog organizma;
 - e) o uspostavljanju obilježenih područja;
 - f) o sistematskom istraživanju (*survey*) i izmjenama obilježenih područja, kao i o ukidanju ograničenja;
 - g) o sistematskom istraživanju (*survey*) karantinski štetnih organizama i štetnih organizama koji se privremeno klasifikuju kao karantinski štetni organizmi.
- (4) Mjere iz stava 2 ovog člana mogu uključivati zabranu unošenja, premještanja, držanja, razmnožavanja ili puštanja štetnog organizma na teritoriji Crne Gore, kao i zahtjeve za unošenje i premještanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriju Crne Gore.
- (5) Nakon donošenja mjera iz st. 1 do 4 ovog člana, Uprava vrši procjenu da li štetni organizam ispunjava kriterijume iz člana 9 ovog zakona da se štetni organizam uvrsti kao karantinski štetni organizam za teritoriju Crne Gore.
- (6) Kada se, na osnovu sistematskog istraživanja (*survey*) iz člana 30 ovog zakona ili drugih dokaza, zaključi da iskorjenjivanje karantinski štetnog organizma u obilježenom području nije moguće, u skladu sa stavom 2 ovog člana mogu se utvrditi mere u cilju obuzdavanja (*containment*) štetnog organizma.
- (7) Ako Uprava zaključi da je neophodno sprovođenje preventivnih mjera u područjima izvan obilježenih područja, radi zaštite dijela teritorije Crne Gore gde taj štetni organizam nije prisutan, propis iz stava 2 ovog člana može utvrditi takve mjere.
- (8) Mjere iz st. 1 do 4 i st. 6 i 7 ovog člana donose se u skladu sa mjerama i principima za upravljanje rizikom od štetnih organizama iz stava 13 ovog člana, uzimajući u obzir specifične rizike od pojedinačnih štetnih organizama i potrebu za sprovođenjem neophodnih mjera za ublažavanje tog rizika.
- (9) Dok se mjere iz člana 8 ovog člana ne usvoje, Uprava može sprovoditi mjere donesene u skladu sa članom 21 ovog zakona.
- (10) Izuzetno od stava 9 ovog člana, Ministarstvo iz opravdanih razloga hitnosti radi rješavanja ozbiljnog rizika od štetnog organizma, utvrđuje propis koji se odmah primenjuje, u skladu sa mjerama i principima za upravljanje rizikom od štetnih organizama iz stava 13 ovog člana, uzimajući u obzir specifične rizike dotičnih štetočina i potrebu za sprovođenjem neophodnih mjera za smanjenje rizika.
- (11) Uprava putem elektronskog sistema obavještava Evropsku komisiju i države članice o svim slučajevima neusaglašenosti mjera donijetih u skladu sa ovim članom koji stvaraju rizik od širenja štetnog organizma iz stava 1 ovog člana.
- (12) Kriterijume iz stava 1 ovog člana za preliminarnu procjenu radi identifikacije štetnog organizma koji se privremeno kvalifikuje kao karantinski štetni organizam za koji se zahtevaju privremene mjere, propisuje Ministarstvo.
- (13) Mjere i principe za upravljanje rizikom od štetnih organizama iz stava 8 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Strožiji zahtevi

Član 24

- (1) Uprava može primjeniti strožije mjere od onih donesenih u skladu sa čl. 19 i 23 ovog zakona ako je to opravdano u cilju fitosanitarne zaštite i u skladu sa principima utvrđenim u stavu 5 ovog člana.
- (2) Strožije mjere ne smiju nametati, niti rezultirati, bilo kakvim zabranama ili ograničenjima unošenja i premještanja bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata unutar i kroz teritoriju Crne Gore, osim onih koje su već propisane posebnim članovima ovog zakona.
- (3) Uprava bez odlaganja obavještava Evropsku komisiju i države članice o preduzetim mjerama u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana.
- (4) Uprava na zahtjev bez odlaganja (odmah) podnosi Evropskoj komisiji i državama članicama godišnji izveštaj o preduzetim mjerama u skladu sa st. 1 i 2.
- (5) Principe za upravljanje rizicima od štetnih organizama iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Privremene mjere u vezi sa neposrednom opasnošću

Član 25

- (1) Kada Uprava smatra da unošenje na teritoriju Crne Gore ili premještanje unutar teritorije Crne Gore bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata iz određenih zemalja predstavlja neprihvatljiv nivo rizika od štetnih organizama u vezi sa njihovim unošenjem, odomaćivanjem i širenjem karantinskog štetnog organizma ili štetnog organizma za koji je procijenjeno da ispunjava uslove za uključivanje u listu karantinskih štetnih organizama, a taj rizik nije adekvatno ublažen utvrđenim mjerama, preduzimaju se privremene mjere u vezi sa neposrednom opasnošću.
- (2) Ako Uprava smatra da mjere iz stava 1 ovog člana nijesu preduzete, ili se ne mogu preduzeti u dovoljnom roku da bi se ublažio rizik iz stava 1 ovog člana, mogu se preduzeti privremene mjere radi zaštite teritorije Crne Gore od neposredne opasnosti, a te privremene mjere, zajedno sa tehničkim obrazloženjem za njihovo donošenje, odmah se dostavljaju Evropskoj komisiji i državama članicama.
- (3) Uprava odmah procjenjuje da li je rizik iz stava 1 ovog člana adekvatno ublažen utvrđenim mjerama, ili da li treba donijeti nove mjere.
- (4) Kada, na osnovu procjene iz stava 3 ovog člana, Uprava zaključi da rizik iz stava 1 ovog člana nije adekvatno ublažen privremenim mjerama preduzetim u skladu sa stavom 2 ovog člana, ili ako su te mjere nesrazmjerne ili nedovoljno opravdane, može odlučiti da se te mjere ukinu ili izmijene, a do donošenja takvih mjera, Uprava može zadržati mjere koje je preduzela.
- (5) Privremene mjere i detaljni uslovi sa elementima za utvrđivanje bilja ili biljnih proizvoda za koje se smatra da predstavljaju neposrednu opasnost iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Krizni plan

Član 26

- (1) Sprečavanje unošenja i širenja prioriternih štetnih organizama i njihovo suzbijanje, iskorjenjivanje, a naročito za svaki prioritetni štetni organizam koji može da se unese i odomaći na teritoriji ili dijelu teritorije Crne Gore, sprovodi se na osnovu plana postupanja u kriznim situacijama za pojedine prioritne štetne organizme (u daljem tekstu: krizni plan) koji donosi Vlada i objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".
- (2) Krizni plan iz stava 1 ovog člana, u slučaju službeno potvrđenog prisustva prioriternog štetnog organizma naročito sadrži: informacije u vezi sa procesima donošenja odluka, postupcima i protokolima koje treba slijediti, fitosanitarne mjere i način njihovog sprovođenja, minimalnim resursima koje treba staviti na raspolaganje i postupcima za stavljanje na raspolaganje dodatnih resursa, organizaciju (opremu i ljudske resurse), potrebna sredstva i način kontrole sprovođenja plana.
- (3) Krizni plan iz stava 1 ovog člana, izrađuje Uprava, a u odgovarajućoj fazi postupka izrade nacrtu i ažuriranja kriznih planova savjetuje se sa svim relevantnim zainteresovanim stranama i vrši nadzor i koordinaciju u sprovođenju i daje instrukcije za njegovo sprovođenje.

- (4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, krizni planovi ne moraju se donositi za štetne organizme za koje je nedvosmisleno zaključeno da se ne mogu odomaćiti ili proširiti na teritoriji Crne Gore zbog ekološko-klimatskih uslova ili odsustva vrsta koje su im domaćini.
- (5) Krizni plan iz stava 1 ovog člana uključuje sljedeće elemente:
- a) ulogu i odgovornosti organa državne uprave, organa uprave i drugih organa uključenih u sprovođenje plana, lanac komandovanja i postupke za koordinaciju mjera koje preduzimaju organi državne uprave, organi uprave i drugi organi javne uprave, uključena ovlašćena lica, delegirana tijela ili fizička lica, laboratorije i profesionalni i drugi subjekti uključujući, prema potrebi, koordinaciju sa susjednim državama i Evropskom unijom;
 - b) način i mogućnost pristupanja prostorima profesionalnih subjekata, drugih relevantnih subjekata i fizičkih lica od strane organa uprave;
 - c) pristup organa uprave, kada je potrebno, laboratorijima, opremi, osoblju, spoljnim stručnjacima i resursima potrebnim za brzo i djelotvorno iskorjenjivanje ili, prema potrebi, obuzdavanje prioritnog štetnog organizma;
 - d) mjere koje se preduzimaju u vezi sa pružanjem informacija Vladi, drugim državama, profesionalnim subjektima i javnosti u pogledu prisustva prioritnog štetnog organizma i preduzetim mjerama, u slučaju službeno potvrđenog prisustva ili sumnje na prisustvo prioritnog štetnog organizma;
 - e) način vođenja evidencije utvrđenog prisustva prioritnog štetnog organizma;
 - f) dostupne procjene u pogledu rizika koji prioritni štetni organizam predstavlja;
 - g) mjere i principi upravljanja rizikom koje treba preduzeti u pogledu prioritnog štetnog organizma u skladu sa članom 31 stav 1 ovog zakona;
 - h) načela za geografsko razgraničenje obilježenih područja;
 - i) protokole koji opisuju metode vizuelnih pregleda, uzorkovanja i laboratorijskih testova; i
 - j) načela koji se odnose na osposobljavanje službenika organa uprave i, prema potrebi drugih uključenih lica, laboratorija, profesionalnih subjekata i drugih lica iz tačke (a) ovog stava.
- (6) Elementi iz stava 5 tač d do j ovog člana mogu imati formu priručnika sa uputstvima.
- (7) Krizni planovi za više prioritnih štetnih organizama sa sličnom biologijom i rasponom vrsta domaćina se mogu objediniti, pri čemu se takav krizni plan sastoji od opšteg dijela zajedničkog svim prioritnim štetnim organizmima obuhvaćenim planom i posebnih djelova za svaki prioritni štetni organizam.
- (8) Krizni plan se redovno revidira i prema potrebi ažurira i objavljuje na internet stranici Uprave radi informisanja svih relevantnih profesionalnih subjekata i na zahtjev dostavlja Evropskoj komisiji i državama članicama.
- (9) Bliži sadržaj kriznog plana, načela osposobljavanja iz stava 5 tačka j ovog člana i mjere i principi upravljanja rizikom iz stava 5 tačka g ovog člana propisuje Ministarstvo.

Vježbe simulacije

Član 27

- (1) Radi pravilnog sprovođenja i provjere kriznih planova Uprava organizuje, koordinira i učestvuje u vježbama simulacije krizne situacije u vremenskim razmacima utvrđenim prema biologiji prioritnog štetnog organizma ili više njih i riziku koji predstavlja prioritni štetni organizam ili više njih.
- (2) Vježbe iz stava 1 ovog člana izvode se u razumnom vremenskom periodu uz učešće relevantnih učesnika.
- (3) Izuzetno od stava 1 ovog člana vježbe simulacije se ne moraju izvoditi ako su nedavno sprovedene mjere iskorjenjivanje prioritnog štetnog organizma ili više njih.
- (4) Vježbe iz stava 1 ovog člana mogu se izvoditi zajedno sa drugim državama na osnovu njihovih kriznih planova.
- (5) Vježbe simulacije krizne situacije su sastavni dio Programa fitosanitarnih mjera iz člana 7 st. 1 i 12 ovog zakona.
- (6) Program vježbe simulacije krizne situacije donosi Ministarstvo.

- (7) Finansijska sredstva za izvođenje vježbi simulacije obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.
- (8) Period i broj prioriternih štetnih organizama za simulacijske vježbe iz stava 2 ovog člana utvrđuje Uprava.
- (9) O svakoj sprovedenoj simulacijskoj vježbi Uprava sastavlja izvještaj sa rezultatima i objavljuje ga na svojoj internet stranici i na zahtjev dostavlja Evropskoj komisiji i državama članicama.

Akcioni planovi i prioritetni štetni organizmi

Član 28

- (1) Ako je službeno potvrđeno prisutvo prioriternog štetnog organizma Uprava odmah donosi plan aktivnosti (u dalje tekstu: akcioni plan) kojim se utvrđuju mjere za iskorjenjivanje ili za njegovo obuzdavanje, kao i vremenski raspored primjene mjera.
- (2) Akcioni plan uključuje opis oblika i organizacije nadzora koje se sprovodi, utvrđuje broj vizuelnih pregleda, broj uzoraka i laboratorijskih testova, kao i metodologiju koja primijenjuje pri pregledu, uzorkovanju i testiranju.
- (3) Akcioni plan zasniva se na odgovarajućem kriznom planu, a Uprava objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“ i objavljuje ga na svojoj internet stranici.
- (4) Akcioni plan, na zahtjev, dostavlja se Evropskoj komisiji i državama članicama.

Obavješćavanje o neposrednoj opasnosti i vođenje evidencije, čuvanje podataka, nalaza o pojavi štetnih organizama

Član 29

- (1) Uprava vodi evidenciju i čuva podatke i nalaze o pojavama štetnih organizama, o nadzoru nad štetnim organizmima, radi pružanja informacija na nacionalnom i međunarodnom nivou.
- (2) Prva pojava ili otkrivanje novih štetnih organizama, radi službene potvrde i obezbjeđivanja informacija na međunarodnom i nacionalnom nivou moraju se na obrascu prijaviti Upravi.
- (3) Prvu pojavu ili otkrivanje novih štetnih organizama notifikuje Uprava radi obezbjeđivanja informacija na međunarodnom nivou u skladu sa obavezama preuzetim odgovarajućim međunarodnim sporazumima.
- (4) Kada Crna Gora ima dokaze da postoji neposredna opasnost od unošenja karantinski štetnog organizma na teritoriju Crne Gore ili na njen dio gdje taj štetni organizam još nije prisutan, Crna Gora će odmah o tim dokazima u pisanom obliku obavijestiti Evropsku komisiju i države članice Evropske unije.
- (5) Obavješćenje iz stava 4 ovog člana primjenjuje se i na štetni organizam koji nije uključen u listu karantinskih štetnih organizama, kada:
- a) štetni organizam podliježe mjerama usvojenim u skladu sa članom 19 ovog zakona; ili
 - b) kada Crna Gora smatra da štetni organizam može ispunjavati uslove za uključivanje u listu karantinskih štetnih organizama.
- (6) Sadržaj, oblik i način vođenja evidencije i pružanja informacija iz stava 1 ovog člana, način i obrazac prijavljivanja iz stava 2 ovog člana i način notifikacije iz st. 3 i 4 ovog člana bliže propisuje Ministarstvo.

Iskorjenjivanje karantinski štetnog organizma i obilježeno područje

Član 30

- (1) Kada je službeno potvrđeno prisustvo novog ili karantinski štetnog organizma, Uprava odmah nalaže preduzimanje svih potrebnih fitosanitarnih mjera za iskorjenjivanje karantinski štetnog organizma iz obilježenog područja u skladu sa članom 31 ovog zakona.
- (2) Iskorjenjivanje iz stava 1 ovog člana ne sprovodi se ukoliko je drugačije predviđeno posebnim propisima za taj karantinski štetni organizam.
- (3) U slučaju iz stava 1 ovog člana Uprava bez odlaganja istražuje izvor prisustva karantinski štetnog organizma, a naročito ako se prisustvo može povezati sa premještanjem bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata, kao i sa mogućnošću da se karantinski štetni organizam premještanjem dalje širi na bilje, biljne proizvode ili druge objekte.
- (4) Uprava nalaže preduzimanje mjera iz stava 1 ovog člana i istrage iz stava 3 ovog člana, bez obzira na to da li je karantinski štetni organizam prisutan u javnim ili privatnim prostorima.

(5) U slučaju iz stava 1 ovog člana kada je službeno potvrđeno prisustvo karantinski štetnog organizma, Uprava odmah uspostavlja granice jednog ili više područja na kojima se preduzimaju mjere iskorjenjivanja (u daljem tekstu: obilježeno područje).

(6) Obilježeno područje iz stava 5 ovog člana sastoji se od zaraženog i sigurnosnog područja.

(7) Zaraženo područje, kada je primjenljivo, obuhvata:

a) svo bilje za koje je poznato da je zaraženo karantinski štetnim organizmom;

b) svo bilje koje pokazuje znakove ili simptome koji ukazuju na moguću zaraženost karantinski štetnim organizmom;

c) svo drugo bilje koje bi moglo ili postati kontaminirano ili zaraženo karantinski štetnim organizmom, uključujući bilje koje bi moglo biti zaraženo zbog svoje osjetljivosti na taj štetni organizam i jer se nalazi u neposrednoj blizini zaraženog bilja ili zbog zajedničkog izvora proizvodnje, ako je poznat, sa zaraženim biljem ili biljem uzgojenim od njega;

d) zemljište, supstrat, vodotokove ili druge elemente zaražene karantinski štetnim organizmom, ili one koji bi se mogli njime zaraziti.

(8) Sigurnosno područje nalazi se uz zaraženo područje i okružuje ga, a njegov obim primjeren je riziku od širenja karantinski štetnog organizma van zaraženog područja prirodnim putem ili zbog ljudskog djelovanja u zaraženom području i njegovoj okolini i određuje se u skladu sa kriterijumima odnosno načelima upravljanja rizikom od štetnih organizama.

(9) Ako je rizik od širenja štetnog organizma van zaraženog područja uklonjen ili umanjen na prihvatljiv nivo prirodnim ili vještačkim barijerama, Uprava ne uspostavlja sigurnosno područje.

(10) Izuzetno od stava 5 ovog člana, ako Uprava na osnovu inicijalnog pregleda zaključi, s obzirom na prirodu karantinski štetnog organizma, bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata i mjesta gdje je pronađen, da se karantinski štetni organizam može odmah ukloniti, Uprava može donijeti odluku da neće uspostaviti obilježeno područje, u tom slučaju sprovodi se nadzor radi utvrđivanja je li zaraženo drugo bilje ili biljni proizvodi i na osnovu rezultata nadzora utvrđuje se da li je potrebno uspostaviti obilježeno područje.

(11) Uprava najmanje jednom godišnje, u odgovarajuće vrijeme, sprovodi nadzor svakog obilježenog područja u pogledu prisustva karantinski štetnog organizma u skladu sa uslovima iz člana 5 ovog zakona.

(12) Uprava, kada je primjereno, mijenja granice zaraženih, sigurnosnih i obilježenih područja u skladu sa rezultatima nadzora iz stava 11 ovog člana.

(13) Uprava može ukinuti obilježeno područje i ukinuti mjere iskorjenjivanja ako se potvrdi status područja kao područja slobodnog od štetnog organizma ako:

a) je nadzorom iz stava 11 ovog člana utvrđeno da je područje slobodno od karantinski štetnog organizma; i

b) nije utvrđeno prisustvo karantinski štetnog organizma na obilježenom području tokom dovoljno dugog perioda.

(14) Uprava prilikom mjenja granica iz stava 12 ovog člana ili o ukidanju obilježenog područja iz stava 13 ovog člana uzima u obzir najmanje:

(a) biologiju karantinskog štetnog organizma i vektora;

(b) prisustvo bilja domaćina;

(c) ekološko-klimatske uslove; i

(d) vjerovatnoću uspješnosti mjera iskorjenjivanja.

(15) Izuzetno od stava 11 ovog člana, godišnji nadzori se ne moraju sprovoditi u zaraženom području obilježenih područja koja su uspostavljena za:

a) štetne organizme na koje se primjenjuju mjere iskorjenjivanja za koje je potrebno osam ili više godina;

b) štetne organizme na koje se primjenjuju mjere obuzdavanja.

(16) Granice područja iz stava 5 ovog člana, mjere za otkrivanje, sprečavanje širenja i mjere suzbijanja štetnih organizama, uslove za prestanak naređenih mjera određuje Uprava rješenjem.

(17) Načela odnosno kriterijume upravljanja rizikom od štetnih organizama iz stava 8 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Mjere i principi za upravljanje rizicima od štetnih organizama

Član 31

(1) Upravljanje rizicima od karantinski štetnih organizama sastoji se po potrebi od jedne ili više sljedećih mjera:

1) preventivne mjere zaštite bilja radi eliminacije zaraze ili infestacije na gajenom i samoniklom bilju:

- a) ograničenja koja se odnose na identitet, prirodu, porijeklo, izvor i istoriju proizvodnje gajenog bilja;
- b) ograničenja u pogledu uzgoja, branja i upotrebe bilja;
- c) ograničenja u pogledu upotrebe biljnih proizvoda, prostora, zemljišta, vode, zemlje, supstrata za uzgoj, objekata, mašina, opreme i drugih objekata;
- d) nadzor, vizuelni pregled, uzorkovanje i laboratorijski testovi bilja, biljnih proizvoda, prostora, zemljišta, vode, zemlje, supstrata za uzgoj, objekata, mašina, opreme i drugih objekata u vezi sa prisustvom karantinski štetnih organizama;
- e) praćenje pada ili promjene otpornosti biljne vrste ili biljne sorte koja je povezana sa promjenom karantinski štetnog organizma ili njegovog biotipa, patotipa, rase ili virulentne grupe;
- f) fizičko, hemijsko i biološko tretiranje bilja, biljnih proizvoda, prostora, zemljišta, vode, zemlje, supstrata za uzgoj, objekata, mašina, opreme i drugih objekata koji su zaraženi ili bi mogli biti zaraženi karantinski štetnim organizmima;
- g) uništavanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji su zaraženi ili bi mogli biti zaraženi karantinski štetnim organizmima u preventivne svrhe;
- h) obaveza informisanja, evidencije, komunikacije i izvještavanja;
- i) registracija profesionalnih subjekata;

2) mjere iz tačke 1 podtačka b ovog stava mogu uključiti zahtjeve za testiranje biljnih vrsta i sorti u pogledu otpornosti na određeni karantinski štetni organizam i izradu Liste otpornih biljnih vrsta ili sorti;

3) mjere iz tačke 1 podtačke f ovog stava mogu uključiti zahtjeve u pogledu:

- a) registracije, ovlašćenja i službenog nadzora profesionalnih subjekata koji obavljaju određeni postupak tretiranja;
- b) izdavanja fitosanitarnog sertifikata, biljnog pasoša, etikete ili druge službene potvrde za tretirano bilje, biljne proizvode ili druge objekte i za označavanje drveta i drugih objekata nakon odgovarajućeg tretiranja.

(2) Mjere koje se odnose na pošiljke bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata:

- a) ograničenja koja se odnose na identitet, prirodu, porijeklo, izvor, metodu i istoriju proizvodnje gajenog bilja i sledljivost bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata;
- b) ograničenja u pogledu unošenja, premještanja, upotrebe, rukovanja, prerade, pakovanja, skladištenja, distribucije i odredišta bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata;
- c) nadzor, vizualni pregled, uzorkovanje, laboratorijski testovi bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na prisustvo karantinski štetnih organizama, između ostalog primjenom karantinskih postupaka i pregledima prije izvoza;
- d) fizičko, hemijsko i biološko tretiranje, a prema potrebi, uništavanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji su zaraženi ili bi mogli biti zaraženi karantinski štetnim organizmima;
- e) obaveza informisanja, evidencije, komunikacije i izvještavanja;
- f) registracija profesionalnih subjekata.

(3) Mjere iz stava 2 tač. od a do d mogu uključiti zahtjeve u pogledu:

- a) izdavanja fitosanitarnog sertifikata, biljnog pasoša, etikete ili druge službene potvrde za tretirano bilje, biljne proizvode ili druge objekte i za označavanje drveta i drugih objekata nakon odgovarajućeg tretiranja;
- b) registracije, ovlašćenja i inspekcijskog nadzora profesionalnih subjekata koji

- obavljaju postupak tretiranja iz stava 2 tačka d.
- (4) Mjere usmjerene na puteve prenošenja karantinski štetnih organizama, osim putem prenošenja pošiljkama bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata:
- a) ograničenja u pogledu unošenja i premještanja karantinski štetnih organizama kao robe;
 - b) nadzor, vizualni pregled, uzorkovanje i laboratorijski testovi, a prema potrebi, uništavanje karantinski štetnih organizama kao robe;
 - c) ograničenja u pogledu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koje prenose putnici;
 - d) nadzor, vizualni pregled, uzorkovanje i laboratorijski testovi, a prema potrebi, postupak tretiranja ili uništavanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koje prenose putnici;
 - e) ograničenja u pogledu vozila, ambalaže i drugih objekata koji se upotrebljavaju u prevozu robe;
 - f) nadzor, vizuelni pregled, uzorkovanje i laboratorijski testovi a prema potrebi tretiranje ili uništavanje vozila, ambalaže i drugih objekata koji se upotrebljavaju u prevozu robe;
 - g) obaveza informisanja, evidencije, komunikacije i izvještavanja;
 - h) registracija profesionalnih subjekata.

Priznavanje zaštićenih zona

Član 32

- (1) Zaštićena zona, u odnosu na karantinski štetni organizam („karantinski štetni organizam zaštićene zone“), može se proglasiti kao područje u kojem jedan ili više karantinskih štetnih organizama, koji su odomaćeni u jednom ili više područja Crne Gore, nikada nijesu bili prisutni niti odomaćeni, iako postoje povoljni uslovi za njihovo odomaćivanje u tom području, te u kojem, pod povoljnim ekološkim uslovima za određene usjeve, postoji rizik da se određeni karantinski štetni organizmi mogu odomaćiti uprkos činjenici da ti organizmi nikada nijesu bili prisutni niti odomaćeni u Crnoj Gori.
- (2) Izuzetno od člana 45 ovog zakona, karantinski štetni organizam zaštićene zone iz stava 1 ovog člana ne smije se unositi u, premještati unutar, niti držati, umnožavati ili puštati u životnu sredinu unutar odgovarajuće zaštićene zone.
- (3) Uprava proglašava zaštićene zone iz stava 1 ovog člana, na osnovu sljedeće dokumentacije:
- a) opis granica predložene zaštićene zone, uključujući karte;
 - b) rezultate pregleda koji pokazuju da tokom najmanje tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva, određeni karantinski štetni organizam zaštićene zone nije bio prisutan na tom području;
 - c) dokaze da određeni karantinski štetni organizam zaštićene zone ispunjava zahtjeve iz člana 9 ovog zakona u odnosu na predloženu zaštićenu zonu.
- (4) Pregledi iz stava 3 tačka b ovog člana zasnivaju se na relevantnim naučnim i tehničkim principima, uzimaju u obzir relevantne međunarodne standarde i sprovode se u odgovarajućim vremenskim intervalima i sa odgovarajućim intenzitetom, uzimajući u obzir mogućnost otkrivanja prisustva karantinskog štetnog organizma.
- (5) Listu zaštićenih zona i odgovarajućih karantinskih štetnih organizama zaštićene zone, sa posebnim kodovima dodijeljenim tim organizmima, detaljne uslove za sistematske preglede unutar granica zaštićene zone, kao i listu zaštićenih zona, propisuje Ministarstvo.
- (6) Uprava priznaje zaštićene zone kada su ispunjeni uslovi iz stava 1 ovog člana i utvrđuje i ažurira Listu zaštićenih zona.
- (7) Uprava obavještava Evropsku komisiju i države članice o zaštićenim zonama, a objavljivanjem na službenoj internet stranici obavještava i profesionalne subjekte o granicama zaštićenih zona na svojoj teritoriji, uključujući i putem karata.

Opšte obaveze u vezi sa zaštićenom zonom

Član 33

- (1) U zaštićenim zonama, obaveze utvrđene u čl. 5, 9, 18, 19, 29 i 30 ovog zakona primjenjuju se na određeni karantinski štetni organizam zaštićene zone.
- (2) Bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti koji potiču iz obilježenog područja uspostavljenog unutar zaštićene zone za odgovarajući karantinski štetni organizam zaštićene zone ne smiju se premještati iz tog

obilježenog područja u preostali dio zaštićene zone niti u bilo koju drugu zaštićenu zonu uspostavljenu za taj karantinski štetni organizam zaštićene zone.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, takvo bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti mogu se premještati iz obilježenog područja kroz i van određene zaštićene zone samo ako su upakovani i premješteni na način koji ne predstavlja rizik od širenja karantinskog štetnog organizma zaštićene zone unutar te zaštićene zone.

(4) Uprava obavještava Evropsku komisiju i države članice o obilježenim područjima uspostavljenim unutar zaštićene zone, kao i o mjerama iskorjenjivanje preduzetim u tim područjima, u skladu sa članom 30 ovog zakona.

Nadzori karantinskih štetnih organizama zaštićene zone

Član 34

(1) U zaštićenoj zoni, Uprava sprovodi godišnje nadzore u skladu sa članom 7 stav 8 ovog zakona, radi utvrđivanja mogućeg prisustva karantinskih štetnih organizama zaštićene zone zbog kojih je područje proglašeno zaštićenim.

(2) Detaljna pravila o načinu sprovođenja i sadržaju nadzora unutar granica zaštićenih zona iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(3) Uprava obavještava Evropsku komisiju i države članice, najkasnije do 30. aprila svake godine, o rezultatima pregleda iz stava 1 ovog člana sprovedenih u prethodnoj kalendarskoj godini.

Izmjena obima i opoziv zaštićenih zona

Član 35

(1) Uprava može izmijeniti obim zaštićene zone, a kada se ta izmjena odnosi na proširenje zaštićene zone, u skladu sa članom 32 ovog zakona.

(2) Uprava opoziva priznavanje zaštićene zone ako nadzori nijesu sprovedeni u skladu sa članom 34 ovog zakona, ili smanjuje obim zaštićene zone.

(3) Uprava opoziva zaštićenu zonu ako je utvrđeno prisustvo određenog karantinskog štetnog organizma zaštićene zone i ispunjen je jedan od sljedećih uslova:

a) označeno područje nije uspostavljeno u skladu sa članom 33 stav 1 ovog zakona u roku od tri mjeseca od službene potvrde prisustva karantinskog štetnog organizma;

b) mjere iskorjenjivanja preduzete u obilježenom području u skladu sa članom 33 stav 1 ovog zakona nijesu bile uspješne u roku od 24 mjeseca od službene potvrde prisustva karantinskog štetnog organizma, ili u roku dužem od 24 mjeseca kada biologija štetnog organizma to opravdava, a taj rok je utvrđen u skladu sa članom 23 stav 4 ovog zakona;

c) dostupne informacije pokazuju, u vezi sa primjenom mjera u skladu sa članom 33 stav 1 i članom 30 ovog zakona, grubu nepažnju u reagovanju na prisustvo tog štetnog organizma u predmetnoj zaštićenoj zoni.

Mjere u zaštićenim zonama - zabrana unošenje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata u zaštićene zone

Član 36

(1) Određeno bilje, biljni proizvodi i drugi objekti koji potiču sa teritorije Crne Gore ili iz trećih zemalja ne smiju se unositi u određene zaštićene zone.

(2) Lista bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, zajedno sa njihovim odgovarajućim carinskim tarifnim kodovima, čije je unošenje u određene zaštićene zone Evropske unije zabranjen, utvrđena je u članu 8 stav 1 tačka 9 ovog zakona.

(3) Kada bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti koji potiču izvan zaštićene zone predstavljaju neprihvatljiv nivo rizika od prisustva odgovarajućeg karantinskog štetnog organizma zaštićene zone, i kada se taj rizik ne može svesti na prihvatljiv nivo primjenom jedne ili više mjera usmjerenih na pošiljke bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata i puteve za karantinske štetne organizme osim pošiljki tog bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata, kao i odgovarajuće zaštićene zone, uključene su u listu iz stava 2 ovog člana.

(4) Kada bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti ne predstavljaju neprihvatljiv nivo rizika od karantinskih štetnih organizama, ili predstavljaju takav rizik ali se on može svesti na prihvatljiv nivo primjenom jedne ili više mjera iz stava 3 ovog člana, to bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti, kao i odgovarajuće zaštićene zone, uključuju se u listu iz člana 8 stav 1 tačka 9 ovog zakona.

(5) Prihvatljivost nivoa rizika od štetnih organizama iz st. 3 i 4 ovog člana procjenjuje se u skladu sa principima iz člana 31 ovog zakona.

(6) Uprava elektronskim putem obavještava Evropsku komisiju i države članice o svakom slučaju kada su bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti unijeti u ili premješteni unutar predmetne zaštićene zone suprotno zabrani iz stava 1 ovog člana.

Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti koji podležu posebnim zahtjevima za zaštićene zone

Član 37

(1) Određeno bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti mogu se unositi u ili premještati unutar određenih zaštićenih zona samo ako su ispunjeni posebni zahtjevi za te zaštićene zone.

(2) Lista bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, zajedno sa njihovim odgovarajućim carinskim tarifnim kodovima i posebnim zahtjevima za njihovo unošenje i premještanje unutar određenih zaštićenih zona Evropske unije utvrđuje se u skladu sa članom 8 stav 1 tačka 10 ovog zakona.

(3) Kada bilje, biljni proizvod ili drugi objekti koji potiču van predmetne zaštićene zone predstavlja neprihvatljiv nivo rizika za tu zaštićenu zonu zbog vjerovatnoće da je domaćin karantinskog štetnog organizma zaštićene zone, a taj rizik se može svesti na prihvatljiv nivo primjenom jedne ili više mjera utvrđenih ovim zakonom, u skladu sa listom iz stava 2 ovog člana mijenja se tako da uključi to bilje, biljni proizvod ili druge objekte i mjere koje se na njih primjenjuju, a te mjere i zahtjevi iz stava 2 ovog člana čine posebne zahtjeve za zaštićene zone.

(4) Kada bilje, biljni proizvod ili drugi objekti ne predstavljaju neprihvatljiv rizik od karantinskog štetnog organizma zaštićene zone, ili predstavlja takav rizik koji se ne može svesti na prihvatljiv nivo primjenom posebnih zahtjeva za zaštićene zone, lista iz člana 8 stav 1 tačka 10 ovog zakona ažurira se.

(5) Prihvatljivost nivoa rizika od štetnih organizama procjenjuje se u skladu sa principima utvrđenim ovim zakonom, a mjere za smanjenje rizika na prihvatljiv nivo, iz st. 3 i 4 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

(6) Uprava elektronski obavještava Evropsku komisiju i države članice o svakom slučaju kada su bilje, biljni proizvodi ili drugi objekata unešeni u ili premješteni unutar zaštićene zone protivno mjerama iz stava 5 ovog člana.

Informisanje putnika i korisnika poštanskih usluga o zaštićenim zonama

Član 38

(1) Prilikom unošenja u ili premještanja unutar zaštićenih zona bilo kog bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata, putnici i korisnici poštanskih usluga informišu se o zaštićenim zonama u skladu sa članom 44 ovog zakona.

Izuzeci od zabrana i zahtjeva za pogranična područja u zaštićenim zonama

Član 39

(1) Prilikom unošenja bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata iz pograničnog područja Crne Gore u odgovarajuće zaštićene zone Evropske unije koje graniče s tim područjem, primjenjuju se izuzeci od zabrana i zahtjeva za pogranična područja u zaštićenim zonama u skladu sa članom 61 ovog zakona.

Zahtjevi za tranzit kroz zaštićene zone

Član 40

(1) Tranzit bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz člana 36 st. 2 i 3 i člana 37 st. 2 i 3 ovog zakona kroz zaštićene zone obavlja se u skladu sa zahtjevima iz člana 59 ovog zakona.

Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti koji se koriste za službena ispitivanja, naučne ili obrazovne svrhe, ogleda, selekciju sorti ili oplemenjivanje u zaštićenim zonama

Član 41

(1) Unošenje u i premještanje unutar zaštićenih zona bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz člana 36 st. 2 i 3 i člana 37 st. 2 i 3 ovog zakona, koji se koriste za službena ispitivanja, naučne ili obrazovne svrhe, ogleda, selekciju sorti ili oplemenjivanje u zaštićenim zonama, obavlja se u skladu sa članom 45 ovog zakona.

Zabrana unošenja i širenja karantinski štetnih organizama

Član 42

- (1) Zabranjeno je unošenje i širenje na teritoriji Crne Gore karantinski štetnih organizama i njihovo širenje biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima.
- (2) Zabranjeno je unošenje u zaštićenu zonu i širenje unutar zaštićene zone karantinski štetnih organizama.
- (3) Zabranjeno je unošenje i širenje štetnih organizama na teritoriju Crne Gore i regulisanih nekarantinski štetnih organizama za određeno bilje.
- (4) Izuzetno od st. 1, 2 i 3 ovog člana, Uprava može dozvoliti unošenje bilja na kojem je utvrđen nizak nivo prisustva karantinski štetnih organizama, pod uslovom da ono nije namijenjeno sadnji i sjetvi ili ako su na osnovu procjene rizika od štetnih organizama za pojedino bilje namijenjeno sadnji i sjetvi utvrđeni pragovi koji predstavljaju dozvoljeni procenat prisustva za karantinski štetne organizme i u slučaju iz člana 45 ovog zakona.
- (5) Mjere sprečavanja ili ograničavanja unošenja i širenja štetnih organizama iz st. 1, 2 i 3 ovog člana, bliže uslove i pragove za unošenja bilja iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Zabrana unošenja bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na osnovu prisustva karantinski štetnih organizama iz određenih država ili područja

Član 43

(1) Zabranjeno je unošenje na teritoriju Crne Gore bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata sa liste iz člana 8 stav 1 tačka 6 ovog zakona, navedenih po tarifnim oznakama, ako potiču iz zemalja, grupe zemalja ili određenog područja države u toj listi i ako ne ispunjavaju fitosanitarne zahtjeve člana 8 stav 1 tačka 7 ovog zakona.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, Uprava može dozvoliti unošenje bilja i biljnih proizvoda sa liste iz stava 1 ovog člana:

1) ako ne postoji rizik od širenja štetnih organizama ili je rizik sveden na najmanju moguću mjeru (mjesto proizvodnje slobodno od štetnog organizma, primijenjene fitosanitarne mjere, nakon unošenja propisani dodatni fitosanitarni zahtjevi); ili

2) ako ne postoji rizik od širenja štetnih organizama ili je rizik sveden na najmanju moguću mjeru i ako je to bilje uzgajano, proizvedeno ili se koristi u pograničnom području susjedne države, radi upotrebe na obližnjim lokacijama u graničnom području Crne Gore.

(3) U rješenju kojim se dozvoljava unošenje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz stava 3 ovog člana Uprava obavezno navodi naziv lokacije i ime korisnika.

(4) Bilje, biljne proizvode i druge objekte iz stava 3 ovog člana mora pratiti pisani dokaz o mjestu njihovog porijekla.

(5) Bliže uslove za unošenje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz stava 3 ovog člana i načela upravljanja rizicima iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Informisanje putnika i korisnika poštanskih usluga

Član 44

- (1) Uprava, morske i vazdušne luke, carinski organi i međunarodni prevoznici dužni su da informišu putnike o zabranama i zahtjevima u vezi sa unošenjem malih količina bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriju Crne Gore.
- (2) Informacije iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se u obliku plakata ili brošura, a gdje je moguće i putem internet stranica.
- (3) Poštanske službe i profesionalni subjekti koji se bave prodajom na daljinu takođe su dužni da informišu svoje klijente o unošenju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriju Crne Gore u skladu sa stavom 2 ovog člana, najmanje putem interneta.
- (4) Uprava je dužna da, na zahtjev, dostavi Evropskoj komisiji izvještaj o informacijama koje su obezbijeđene u skladu sa ovim članom.
- (5) Formu, sardžaj i upotrebu plakata i brošura propisuje Ministarstvo.

Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti koji se koriste za službena testiranja, naučne ili obrazovne svrhe, ogleda, selekciju sorti ili oplemenjivanje

Član 45

- (1) Izuzetno od člana 15 stav 2, člana 42 st. 1 do 3 i člana 43 stav 1 ovog zakona, Uprava može, na zahtjev, privremeno odobriti unošenje i premještanje na teritoriji Crne Gore bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji se koriste za službena testiranja, naučne ili obrazovne svrhe, ogleda, selekciju sorti ili oplemenjivanje, a odobrenje se daje samo za konkretnu aktivnost, pod uslovom da se uvedu odgovarajuća ograničenja kako bi se spriječio neprihvatljiv rizik od širenja karantinskog štetnog organizma ili organizma koji je predmet mjera iz člana 23 stav 1 ovog zakona, uzimajući u obzir identitet, biologiju i načine širenja organizma, planiranu aktivnost, interakciju sa životnom sredinom i druge relevantne faktore povezane sa rizikom od štetnih organizama.
- (2) Kada se odobrenje iz stava 1 ovog člana izda, mora da sadrži sljedeće uslove:
 - a) bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti moraju se čuvati na lokaciji i pod uslovima koje Uprava smatra odgovarajućim i koji su navedeni u odobrenju;
 - b) aktivnost koja uključuje to bilje, biljne proizvode ili objekte mora se obavljati u karantinskoj stanici ili objektu za izolaciju koji je odredila Uprava u skladu sa članom 47 ovog zakona i koji je naveden u odobrenju;
 - c) aktivnost mora obavljati osoblje čija je naučna i tehnička kompetencija ocenjena kao odgovarajuća od strane Uprave i navedena u odobrenju;
 - d) bilje, biljni proizvodi ili objekti moraju biti praćeni odobrenjem prilikom unošenja ili premještanja na teritoriji Crne Gore.
- (3) Odobrenje iz stava 1 ovog člana ograničava se na količinu i trajanje koje su odgovarajuće za konkretnu aktivnost i ne smije prelaziti kapacitet određene karantinske stanice ili objekta za izolaciju, a takođe mora sadržati ograničenja potrebna da se adekvatno eliminiše rizik od širenja relevantnih karantinskih štetnih organizama ili organizama koji su predmet mjera iz člana 23 stav 1 ovog zakona.
- (4) Uprava prati ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana, kao i ograničenja iz stava 3 ovog člana, i preduzima potrebne mjere u slučaju nepoštovanja istih, a po potrebi, ta mjera može biti i ukidanje odobrenja iz stava 1 ovog člana.
- (5) Način razmjene informacija u vezi sa unošenjem i premještanjem bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriji Crne Gore, postupke i uslove za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana, kao i zahtjeve za praćenje ispunjenosti uslova i mjere koje se preduzimaju u slučaju neispunjavanja istih, u skladu sa stavom 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Druge mjere koje se odnose na opšte zahtjeve za vozila, mašine i ambalažni materijal

Član 46

- (1) Vozila, mašine i ambalažni materijal koji se koriste za bilje, biljne proizvode ili druge objekte, a koji se unose na teritoriju Crne Gore ili se premještaju unutar teritorije Crne Gore, moraju biti bez karantinskih

štetnih organizama i bez štetnih organizama koji su predmet bilo kojih mjera donesenih na osnovu ovog zakona.

(2) Stav 1 ovog člana primjenjuje se i na zaštićene zone u odnosu na odgovarajuće karantinske štetne organizme zaštićenih zona.

Karantinske stanice i objekti za izolaciju, odobravanje, upravljanje, nadzor, ukidanje odobrenja i uslovi za puštanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata

Član 47

(1) Radi sprovođenja aktivnosti iz čl. 10, 21, 32 i 45 ovog zakona, Uprava preduzima jednu ili više aktivnosti:

- a) određuju se karantinske stanice ili objekti za izolaciju;
- b) odobrava se korišćenje određenih karantinskih stanica ili objekata za izolaciju;
- c) prostorije profesionalnih subjekata ili drugih lica mogu privremeno biti određene kao objekti za izolaciju štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata i njihovo korišćenje.

(2) Uprava objavljuje na svojoj internet stranici listu karantinskih stanica i objekata za izolaciju.

(3) Radi sprječavanja širenja karantinskih štetnih organizama, karantinske stanice i objekti za izolaciju iz stava 1 ovog člana moraju ispunjavati sljedeće uslove:

- a) obezbijeđena fizička izolacija od štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji se drže u karantinu ili izolaciji, a pristup ili uklanjanje je zabranjeno bez saglasnosti Uprave;
- b) sistemi, ili pristup sistemima, za sterilizaciju, dekontaminaciju ili uništavanje zaraženog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, otpada i opreme prije uklanjanja iz stanice ili objekta;
- c) jasno označene karantinske stanice i objekti za izolaciju radi identifikacije, sa kratkim opisom aktivnosti koje se sprovode, imenovanim odgovornim licima i uslovima pod kojima se aktivnosti obavljaju;

d) dovoljan broj obučenog osoblja sa odgovarajućim kvalifikacijama i iskustvom;

e) plan mjera u vanrednim situacijama, odobren od Uprave, radi efikasnog uklanjanja nepredviđenog prisustva štetnih organizama i sprečavanja njihovog širenja.

(4) Odgovorna lica iz stava 3 tačka c ovog člana prate karantinsku stanicu ili objekat radi otkrivanja nepredviđenog prisustva štetnih organizama u stanici ili objektu i njihovoj neposrednoj okolini.

(5) Ako praćenje iz stava 4 ovog člana otkrije ili ukaže na sumnju o nepredviđenom prisustvu štetnog organizma, odgovorno lice odmah preduzima mjere u skladu sa planom mjera iz stava 3 tačka e ovog člana.

(6) Odgovorna lica iz stava 3 tačka c ovog člana vode evidenciju, koja se čuva tri godine, o:

- a) zaposlenim licima;
- b) posjetiocima koji imaju pristup stanici ili objektu;
- c) štetnim organizmima, biljkama, biljnim proizvodima i drugim objektima koji ulaze i izlaze iz stanice ili objekta;
- d) mjestu porijekla bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata;
- e) zapažanjima o prisustvu štetnih organizama na biljkama, biljnim proizvodima i drugim objektima unutar karantinske stanice ili objekta za izolaciju i u njihovoj neposrednoj okolini.

(7) Uprava vrši inspekcije karantinskih stanica i objekata radi provjere ispunjenosti propisanih uslova u skladu sa st. 3 do 6 ovog člana i u skladu sa utvrđenom učestalosti tih inspekcija prema riziku od štetnih organizama koji je povezan sa radom karantinskih stanica ili objekata za izolaciju.

(8) Kada se tokom inspekcija iz stava 7 ovog člana utvrde neusklađenosti, Uprava bez odlaganja ili u propisanom roku nalaže sprovođenje jedne ili više korektivnih mjera licu odgovornom za karantinsku stanicu ili objekat za izolaciju, radi sprovođenja korektivnih radnji kojima se obezbjeđuje usklađenost sa st. 3 do 7 ovog člana, bilo odmah ili u određenom vremenskom roku.

(9) Ako Uprava utvrdi nepravilnosti i nakon sprovođenja korektivnih mjera iz stava 8 ovog člana, bez odlaganja preduzima druge potrebne mjere, koje mogu uključivati pokretanje postupka za ukidanje ili suspenziju odobrenja, a ako nepravilnosti i dalje traju, Uprava bez odlaganja ukida tu odluku.

(10) Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti napuštaju karantinske stanice ili objekte za izolaciju samo uz odobrenje Uprave, ako je potvrđeno da su slobodni od karantinskih štetnih organizama i organizama koji su predmet mjera iz člana 23 stav 1 ovog zakona, ili, gdje je primjenjivo, karantinskih štetnih organizama zaštićenih zona.

(11) Uprava može odobriti premještanje bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata zaraženih karantinskim štetnim organizmom ili organizmom koji je predmet mjera iz člana 23 stav 1 ovog zakona iz jedne karantinske stanice ili objekta za izolaciju u drugi, ako je to opravdano službenim testiranjem ili naučnim razlozima i ako se sprovodi pod uslovima koje odredi Uprava.

(12) Za premještanje iz stava 11 ovog člana Uprava izdaje odobrenje sa uslovima za premještanje.

(13) Detaljne zahtjeve iz stava 3 u vezi sa vrstom bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata ili potencijalnim rizikom, učestalost inspekcija iz stava 7 ovog člana, posebna pravila o puštanju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz karantinskih stanica i objekata za izolaciju, kao i zahtjeve za označavanje u vezi sa tim puštanjem ili premještanjem iz stava 11 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Registar profesionalnih subjekata

Član 48

(1) Proizvodnjom, selekcijom, preradom, uređenjem prostora, održavanjem javnih površina, uvozom, izvozom, otkupom, skladištenjem, označavanjem, tretiranjem, distribucijom, prometom uključujući prodaju preko interneta i zastupanjem u skladu sa carinskim propisima u poslovanju sa carinskim organima i drugim djelatnostima u vezi sa biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima, mogu se baviti profesionalni subjekti koji su registrovani za obavljanje tih djelatnosti i upisani u Registar (u daljem tekstu: Fito registar) i koji:

a) unose odnosno uvoze ili premještaju bilje, biljne proizvode i druge objekte koje prati fitosanitarni sertifikat ili biljni pasoš;

b) su ovlašteni za izdavanje biljnih pasoša;

c) od Uprave zahtjevaju izdavanje fitosanitarnog sertifikata (izvoznici);

d) su ovlašteni za označavanje drvenog materijala za pakovanje, izdavanje drugih potvrda, pružanje informacija putnicima i korisnicima poštanskih usluga, unošenje bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata u pogranična područja, ili obavljanje djelatnosti koje se odnose na određeno bilje u obilježenim područjima, ako ti subjekti nisu navedeni u drugom registru dostupnom nadležnom organu; i

e) su predmet propisanih zahtjeva u skladu sa posebnim propisom, kao i dodatne kategorija proizvođača ili drugih profesionalnih subjekata ako je to opravdano rizikom od štetnih organizama koji predstavlja bilje koje uzgajaju ili bilo koja druga njihova djelatnost.

(2) Fito registar vodi i ažurira Uprava i objavljuje ga na svojoj internet stranici.

(3) Profesionalni subjekt se u Fito registar može upisati samo jednom, na prijavljenoj adresi ili lokaciji koju koristi za aktivnosti.

(4) Bliže uslove za kategorije i kategorije profesionalnih subjekata iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Postupak registracije

Član 49

(1) Profesionalni subjekti iz člana 48 stav 1 ovog zakona Upravi podnose zahtjev za registraciju koji sadrži sljedeće podatke sa pratećom dokumentacijom:

a) naziv/ime, adresu i podatke kontakt osobe;

b) ime i prezime lica odgovornog za zdravlje bilja;

c) izjavu o namjeri vršenja jedne ili više djelatnosti iz člana 48 stav 1 ovog zakona;

d) izjavu o namjeri vršenja jedne ili više sljedećih službenih aktivnosti:

– izdavanje biljnih pasoša za bilje, biljne proizvode i druge objekte;

– označavanje drvenog materijala za pakovanje;

– izdavanje drugih potvrda;

e) adresu prostora, i ako je primjenjivo, lokaciju proizvodnih parcela (katastarske parcele) koje koristi; i

f) tip robe, familiju, rod ili vrstu bilja i biljnih proizvoda i prema potrebi, prirodu odnosno karakteristike drugih objekata povezanih sa aktivnostima.

(2) Uprava utvrđuje ispunjenost uslove i rješenjem, upisuje u Fito registar profesionalnog subjekta ako ispunjava propisane uslove i dodjeljuje mu jedinstveni registarski broj.

(3) Fitosanitarni inspektor obavlja inspekcije kontrole profesionalnih subjekata radi provjere ispunjenosti propisanih uslova.

(4) Kada se prilikom kontrola iz stava 3 ovog člana utvrdi da profesionalni subjekat ne vrši djelatnost ili se utvrde neusaglašenosti fitosanitarni inspektor, bez odlaganja ili u utvrđenom roku, naređuje sprovođenje jednu ili više korektivnih mjera.

(5) Ako fitosanitarni inspektor i nakon korektivnih mjera iz stava 4 ovog člana utvrdi neusaglašenosti, bez odlaganja preduzima i druge potrebne mjere koje mogu uključiti iniciranje ukidanja, suspenzije ili izmjene rješenja od strane Uprave.

(6) Fito registar osim podataka iz stava 1 tač. a, b, d i e ovog člana, sadrži i:

a) jedinstveni registarski broj iz stava 2 ovog člana koji uključuje dvoslovni kod naveden u standardu ISO 3166-1-alpha-2 za profesionalnog subjekta registrovanog u Crnoj Gori; i

(b) prema potrebi, naznačavanje za koju od aktivnosti iz stava 1 tačka d ovog člana je profesionalni subjekt ovlašćen, i, kada je primjenjivo, za koje konkretno bilje, biljne proizvode ili druge objekte se ovlašćenje odnosi.

(7) Oblik, sadržaj, način podnošenja zahtjeva i prateću dokumentaciju za upis u Fito registar iz stava 1 ovog člana, način određivanja, izgled i sadržaj jedinstvenog registarskog broja, način i uslove za upis i brisanje iz Fito registra, sadržaj i način vođenja Fito registra i oblik propisuje Ministarstvo.

Dostupnost informacija iz službenog registra

Član 50

(1) Uprava koja vodi registar isti će učiniti dostupnim, na obrazložen zahtjev, kao i informacije sadržane u njemu, Evropskoj komisiji i državama članicama, za njihovu sopstvenu upotrebu.

(2) Uprava koji vodi registar učiniće dostupnim, na opravdani zahtjev, informacije iz člana 49 stav 1 tač. a i b i stava 6 tačka b ovog zakona koje se odnose na određenog registrovanog subjekta svakom profesionalnom subjektu osnovanom u Crnoj Gori, za njegovu sopstvenu upotrebu.

Uslovi za odgovorna lica

Član 51

(1) Lica iz člana 49 stav 1 tačka b ovog zakona, a koja su odgovorna lica proizvođača sadnog i sjemenskog materijala, ispunjavaju uslove u pogledu nivoa i profila obrazovanja u skladu sa posebnim propisima koji uređuju sjemenski i sadni materijal.

(2) Lice iz člana 49 stav 1 tačka b ovog zakona može da bude sam proizvođač odnosno vlasnik ili drugi zaposleni.

(3) Bliže uslove za odgovorno lice za zdravstvenu zaštitu bilja iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Sljedljivost i dužnosti odgovornih lica

Član 52

(1) Profesionalni subjekt kojem se isporučuje bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti koji podliježu zahtjevima ili uslovima u skladu sa članom 49 stav 1 tač. a do d ovog zakona dužan je da vodi evidenciju koja omogućava tom subjektu da za svaku trgovinsku jedinicu bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata koji mu je isporučen identifikuje profesionalne subjekte koji su ga isporučili, a naročito da:

- 1) vode evidenciju o svakom profesionalnom subjektu od koga se snadbijevaju biljem, biljnim proizvodima ili drugim objektima i svakoj trgovinskoj jedinici radi identifikacije njegovog porijekla i objezbjeđivanja sljedljivosti;
 - 2) vode evidenciju o svakom profesionalnom subjektu kog snadbijevaju biljem, biljnim proizvodima ili drugim objektima i o svakoj isporučenoj trgovinskoj jedinici radi objezbjeđivanja sljedljivosti;
 - 3) ako su i ovlašteni subjekat koji izdaje biljni pasoš ili ako Uprava izdaje biljni pasoš za njega, profesionalni subjekt radi sljedljivosti, pored evidencija iz tač. 1 i 2 ovog stava vode evidenciju koja sadrži podatke i o biljnim pasošima:
 - kada je primjenjivo, profesionalni subjekt koji je isporučio predmetnu trgovinsku jedinicu;
 - profesionalni subjekt kojem je predmetna trgovinska jedinica isporučena; i
 - relevantne informacije koje se odnose na biljni pasoš;
 - 4) vode detaljnu evidenciju o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, koje kupuju za skladištenje, sadnju na imanju, preradu ili premještanje na drugo mjesto;
 - 5) vode i redovno dopunjavaju plan mjesta gdje se bilje, biljni proizvodi i drugi objekti gaje, prerađuju, skladište, čuvaju i upotrebljavaju;
 - 6) obavljaju redovne vizuelne zdravstvene preglede na propisan način;
 - 7) odmah obavijeste Upravu, odnosno nadležnog inspektora o svim neuobičajenim pojavama i povećanom obimu štetnih organizama, simptomima ili drugim promjenama na bilju, kao i o proizvodnji i pojavi zabranjenih biljnih vrsta;
 - 8) prijave Upravi sve promjene podataka koji se vode u Registru;
 - 9) svake godine prijave Upravi, odnosno nadležnom inspektoratu obim i mjesto proizvodnje, odnosno prerade bilja i biljnih proizvoda;
 - 10) da sprovedu naložene fitosanitarne mjere, sarađuju sa Upravom i nadležnim inspektorom u sprovođenju zdravstvene zaštite bilja;
 - 11) čuvaju dokumentaciju.
- (2) Profesionalni subjekti čuvaju evidencije iz stava 1 ovog člana najmanje tri godine od dana preuzimanja ili dostavljanja bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata, i na zahtjev ih dostavljaju Upravi osim u slučaju bilja sa kratkim ili dužim vegetacionim ciklusom.
- (3) Način vođenja evidencije, vršenja zdravstvenog pregleda, rokove za dostavu promjene podataka iz stava 1 tačka 8 ovog člana, koji se vode u Registru i prijavu mjesta i obima proizvodnje, odnosno prerade bilja i biljnih proizvoda iz stava 1 ovog člana kao i rok čuvanja evidencije za bilja sa kratkim ili dužim vegetacionim ciklusom iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izuzeci od obaveze upisa u registar

Član 53

(1) Izuzetno od člana 48 ovog zakona, osim u slučaju da postoji rizik od širenja štetnih organizama, upis u Registar nije obavezan za:

- profesionalne subjekte koji direktno krajnjem korisniku isporučuju male količine bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, osim oni koji vrše ugovorenu prodaju na daljinu;
- profesionalne subjekte koji direktno krajnjem korisniku isporučuju male količine sjemena, osim sjemena za koja su propisani posebni uslovi;
- profesionalne subjekte čije profesionalne aktivnosti su ograničene na transport bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata do/za drugih profesionalnih subjekata;
- profesionalne subjekte čije profesionalne aktivnosti ograničene na transport raznih objekata, a za čiji se transport koristi drveni materijal za pakovanje.

(2) Odredbe koje se odnose na sljedljivost iz člana 52 ovog zakona ne primjenjuju se na profesionalne subjekte iz stava 1 al. 3 i 4 ovog člana.

(3) Uprava može, za profesionalne subjekte čija se djelatnost ocijeni kao djelatnost povezana sa visokim rizikom od štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, odlučiti da se izuzetak iz stava 1 ovog člana ne primjenjuje.

(3) Subjekti iz stava 1 ovog člana upisuju se u evidenciju Uprave.

(4) Bliže uslove i kriterijume za određivanje subjekata, uključujući one čije su aktivnosti povezane sa niskim rizikom iz stava 1 ovog člana i malih količina bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata povezano sa odgovarajućim rizikom od štetnih organizama iz stava 1 alineja 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Premještanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata unutar i između prostora profesionalnog subjekti

Član 54

(1) Profesionalni subjekti koji isporučuju drugima ili kojima drugi isporučuju bilje, biljne proizvode ili druge objekte dužni su da uspostave sisteme ili postupke sljedivosti koji im omogućavaju da identifikuju premještanje tog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata unutar i između svojih prostora.

(2) Stav 1 ovog člana ne primjenjuje se na profesionalne subjekte iz člana 53 stav 1 al. 1 i 2 ovog zakona.

(3) Informacije o premještanju iz stava 1 ovog člana, bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata unutar i između prostora profesionalnih subjekata dostavljaju se na zahtjev Upravi.

IV. UVOZ, IZVOZ I TRANZIT POŠILJKI BILJA

Uvoz

Član 55

(1) Ministarstvo može propisati izdavanje dozvole za uvoz i tranzit pošiljke bilja sa fitosanitarnim uslovima koju izdaje Uprava, koja može biti nosilac ili prenosilac štetnih organizama koje mogu da ugroze zdravlje bilja, na osnovu međunarodnih preporuka i uputstava, dostupnih naučnih dokaza i procjene rizika po zdravlje bilja, u skladu sa uslovima za obavljanje spoljnotrgovinskog prometa.

(2) Profesionalni subjekti koji unose pošiljke u Crnu Goru dužni su da obezbijede njihovo unošenje u prevoznim sredstvima koja imaju komore sa odgovarajućim temperaturnim režimom, radi obezbjeđivanja optimalnih uslova za očuvanje pošiljke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana Uprava može rješenjem na zahtjev uvoznika odobriti uslove za zaštitu pošiljake od temperaturnih uticaja za određene kulture.

(4) Pošiljka bilja može se uvoziti samo preko određenih graničnih prelaza na kojim je uspostavljen carinski i fitosanitarni inspekcijski nadzor.

(5) Izuzetno od stava 4 ovog člana, pošiljka koja nije bilje, a čije je pakovanje sačinjeno od drvenog materijala za pakovanje može se uvoziti i preko graničnih prelaza na kojima je uspostavljen samo carinski nadzor.

(6) Granični prelazi iz stava 2 ovog člana moraju da ispunjavaju propisane tehničke uslove za obavljanje fitosanitarnog pregleda pošiljke bilja.

(7) Po žalbi na rješenje o izdavanju dozvole iz stava 1 ovog člana, kao i na druge pojedinačne upravne akte koje u skladu sa ovim zakonom donosi Uprava odlučuje Ministarstvo.

(8) Način i uslove za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana, listu graničnih prelaza iz stava 2 ovog člana i tehničke uslove iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Fitosanitarni pregled

Član 56

(1) Pošiljka koja se uvozi, njena ambalaža, kao i prevozna sredstva kojima se prevozi, podliježe carinskom nadzoru i obaveznom fitosanitarnom pregledu.

(2) Carinski postupak ne može otpočeti prije nego što se obavi fitosanitarni pregled osim tranzitnog postupka i postupka carinskog skladištenja.

- (3) Drveni materijal za pakovanje koji se prilikom uvoza koristi za prevoz roba koje nijesu bilje, biljni proizvodi i drugi objekti, na graničnom prelazu pregledaju carinski službenici, veterinarska i inspekcija za hranu.
- (4) Fitosanitarnim pregledom provjerava se, naročito da:
 - 1) pošiljku prati originalni fitosertifikat ili fitosertifikat za reeksport ili njihovi elektronski ekvivalenti kada je to primjenjivo/propisano;
 - 2) u pošiljci nijesu prisutni štetni organizmi;
 - 3) u pošiljci nije prisutno zabranjeno bilje, biljni proizvodi i drugi objekti;
 - 4) pošiljka ispunjava posebne fitosanitarne zahtjeve kada je to primjenjivo/propisano;
- (5) Fitosanitarni pregled iz stava 1 ovog člana obuhvata:
 - 1) svaku prijavljenu pošiljku, kada je to primjenjivo/propisano; i
 - 2) pošiljku koja se sastoji od više djelova i/ili svaki dio pošiljke.
- (6) Fitosanitarnim pregledom mogu se obuhvatiti i pošiljke bilja koje nijesu navedene na Listi bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom koje mora da prati fitosertifikat kada se unose na teritoriju Crne Gore, ako su porijeklom ili se otpremaju iz odgovarajućih trećih država.
 - (7) Pošiljka bilja koja podliježe fitosanitarnom pregledu ostaje pod carinskim nadzorom sve dok fitosanitarni inspektor ne potvrdi da je fitosanitarni pregled obavljen.
 - (8) Drveni materijal za pakovanje, bez obzira na to upotrebljava li se ili ne pri prevozu roba svih vrsta, unosi se na teritoriju Crne Gore samo ako ispunjava sljedeće zahtjeve:
 - a) podvrgnut je jednom ili više odobrenih postupaka tretiranja i u skladu je sa zahtjevima iz Priloga 1 Međunarodnog standarda za fitosanitarne mjere broj 15 (ISPM15);
 - b) označen je oznakom iz Priloga 2 ISPM 15, kojom se potvrđuje da je podvrgnut postupcima tretiranja iz tačke a ovog stava.
 - (9) Odredba stava 8 ovog člana ne primjenjuje se na drveni materijal za pakovanje na koji se primjenjuju izuzeci propisani ISPM15.
 - (10) Obuku službenika iz stava 3 ovog člana vrši Uprava najmanje jednom godišnje.
 - (11) Pravila za postupanje službenika iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Pregled dokumentacije, provjera identiteta i zdravstveni pregled

Član 57

- (1) Fitosanitarni pregled iz člana 56 ovog zakona obuhvata:
 - 1) pregled dokumentacije koja prati pošiljku (fito-sertifikat, faktura i slično);
 - 2) provjeru identiteta pošiljke, kojom se na osnovu cjeline ili jednog, odnosno više reprezentativnih uzoraka utvrđuje sadrži li pošiljka prijavljeno bilje, biljne proizvode ili druge objekte;
 - 3) zdravstveni pregled pošiljke, uključujući drveni materijal za pakovanje, ambalažu i prevozno sredstvo, koji se obavlja vizuelno, a u slučaju sumnje na prisustvo štetnog organizma uzimanjem uzoraka pošiljke radi laboratorijskih analiza.

Fitosanitarni pregled pošiljke bilja ili dijela pošiljke obaviće se i u sljedećim slučajevima:

 - 1) ako postoji ozbiljan razlog za sumnju da pošiljka bilja ili dio pošiljke za koju nije prijavljeno da sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom koje mora da prati fitosertifikat kada se unose na teritoriju Crne Gore, ako su porijeklom ili se otpremaju iz odgovarajućih trećih država, sadrži takvo bilje, biljne proizvode i druge objekte;
 - 2) kada se carinskim pregledom otkrije da pošiljka ili dio pošiljke bilja koji se uvozi sadrži neprijavljeno bilje, biljne proizvode i druge objekte pod nadzorom sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom koje mora da prati fitosertifikat kada se unose na teritoriju Crne Gore, ako su porijeklom ili se otpremaju iz odgovarajućih trećih država;
 - 3) kada se ni nakon fitosanitarnog pregleda ne može sa sigurnošću utvrditi identitet roba, posebno njen rod, vrsta ili porijeklo.
- (2) Način vršenja fitosanitarnog pregleda iz člana 56 stav 1 ovog zakona, pošiljke bilja iz člana 56 stav 6 ovog zakona, kao i najmanji broj i veličinu uzoraka iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Pregled pošiljke koja se uvozi i namijenjena je za ogledе, naučno istraživanje i rad na selekciji bilja
Član 58

(1) Pošiljka, ako su porijeklom ili se otpremaju iz odgovarajućih trećih država, koja se uvozi i namijenjena je za ogledе, naučno istraživanje i rad na selekciji bilja, podliježe fitosanitarnom pregledu i mora imati dozvolu za uvoz u skladu sa članom 45 stav 1 tačka 1 ovog zakona, kao i fitosertifikat države porijekla.

(2) Bliže uslove i način za uvoz pošiljke bilja iz stava 1 ovog člana utvrđuje se propisom Ministarstva.

Izuzeci od obaveznog fitosanitarnog pregleda

Član 59

(1) Ako ne postoji rizik od širenja štetnih organizama nije obavezan fitosanitarni pregled pošiljke bilja sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom koje mora da prati fitosertifikat kada se unose na teritoriju Crne Gore, ako su porijeklom ili se otpremaju iz odgovarajućih trećih država, ako se premješta iz jedne države u drugu ili sa jednog mjesta na drugo unutar iste države, a vrši se tranzit preko teritorije Crne Gore bez promjene njenog carinskog statusa.

(2) Izuzetno od člana 15 stav 1, člana 43 st. 1 i 2, i člana 55 ovog zakona, bilje, biljni proizvodi i drugi objekti mogu se unositi i provoziti na teritoriju Crne Gore, u obliku tranzita ili pretovara (fitosanitarni tranzit), ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

a) prati ih potpisana izjava profesionalnog subjekta pod čijom je kontrolom bilje, biljni proizvodi i drugi objekti, u kojoj se navodi da je to bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti u fitosanitarnom tranzitu;

b) pakovani su i premještaju se tako da ne postoji rizik od širenja karantinski štetnih organizama tokom njihovog unošenja i prolaska na teritoriju Crne Gore.

(3) Fitosanitarni tranzit zabranjuje se ako bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti nisu usklađeni ili ako postoje dokazi da neće biti usklađeni sa stavom 1 ovog člana.

Smanjeni obim provjera identiteta i zdravstvenog stanja

Član 60

(1) Smanjeni obim provjera identiteta i zdravstvenog stanja pošiljke bilja može se vršiti u sljedećim slučajevima:

1) ako je pregled već obavljen u državi iz koje se pošiljka bilja uvozi, na osnovu dogovora postignutog sa nadležnim organom za zdravstvenu zaštitu bilja te države;

2) ako je predviđeno sporazumom zaključenim sa državom iz koje se pošiljka bilja uvozi, a koji se zasniva na principu reciprociteta.

(2) Uslove i način obavljanja provjere i vrste bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izuzeci od zabrana i zahtjeva za pogranične zone

Član 61

(1) Izuzetno od čl. 15 i 43 ovog zakona, pod uslovom da ne postoji rizik od širenja štetnih organizama, Uprava može odobriti unošenje na teritoriju Crne Gore bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji ispunjavaju sve sljedeće uslove:

a) uzgajani su ili proizvedeni u područjima zemalja u blizini njihove kopnene granice sa Crnom Gorom (pogranične zone trećih zemalja);

b) unose se u područja Crne Gore neposredno preko te granice (državne pogranične zone);

c) treba da budu predmet prerade u crnogorskim pograničnim zonama na način kojim se eliminiše svaki rizik od štetnih organizama;

d) ne predstavljaju rizik od širenja karantinskih štetnih organizama ili štetnih organizama koji su predmet usvojenih fitosanitarnih mjera usled premještanja unutar pogranične zone.

(2) To bilje, biljni proizvodi i drugi objekti mogu se premještati samo u i unutar crnogorskih pograničnih zona, i to isključivo pod službenom kontrolom Uprave.

(3) Nadležni organ obavještava Evropsku komisiju i države članice kada je bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti unijeti u ili premješteni unutar crnogorskih pograničnih zona ili pograničnih zona trećih zemalja, a to obavještenje se dostavlja i trećoj državi iz koje je bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti uneseno u predmetnu pograničnu zonu.

(4) Način i uslovi za unošenje bilja i biljnih proizvoda iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Uslovi za uvoz

Član 62

(1) Bilje, biljne proizvode i drugih objekte, za koje je to propisano, mora pratiti originalni fitosertifikat za izvoz izdat od strane organa uprave nadležnog za zdravlje bilja druge države kojim se potvrđuje da su ispunjeni uslovi u skladu sa ovim zakonom za uvoz tog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriju Crne Gore ili njegov elektronski ekvivalent u skladu sa Međunarodnom konvencijom o zaštiti bilja, a za države koje nijesu ratifikovale Međunarodnu konvenciju o zaštiti bilja prihvata se odgovarajući ekvivalent obrascu Međunarodne konvencije o zaštiti bilja.

(2) Uslovi za uvoz bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz stava 1 ovog člana:

a) da je slobodno od karantinski štetnih organizama i štetnih organizama za koje su propisane posebne mjere;

b) da je u skladu sa članom 14 st. 2 i 3 ovog zakona koje se odnose na prisustvo regulisanih nekarantinskih štetnih organizama na biljka za sadnju;

c) da su ispunjeni odgovarajući propisani posebni zahtjevi;

d) kada je primjenjivo, da je u skladu sa pravilima donesenim u skladu sa članom 19 i članom 23 stav 1 ovog zakona.

(3) U fitosertifikatu iz stava 1 ovog člana u rubrici dopunske izjave mora da sadrži izjave da su ispunjeni propisani zahtjevi za bilje, biljne proizvode za koje je to propisano.

(4) U fitosertifikatu iz stava 1 ovog člana, kada je to primjenjivo navode se izjave o sprovedenim mjerama koje su prepoznate kao ekvivalentne propisanim mjerama.

(5) U fitosanitarnom sertifikatu u rubrici „Dopunska izjava” navodi se koji je poseban zahtjev ispunjen iz stava 2 tač. b, c i d ovog člana, u formi teksta propisanog zahtjeva.

(6) Sadržaj fitosanitarnog sertifikata iz stava 1 mora biti u skladu sa međunarodnim standardom za fitosanitarne mjere i u skladu sa Međunarodnom konvencijom o zaštiti bilja.

Uslovi za unošenje pošiljki koje se re-eksportuju

Član 63

(1) Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti koji su otpremljeni iz države porijekla i u drugoj državi skladišteni, podijeljeni, spojeni sa drugim ili prepakovani mora, osim izvornog fitosertifikata ili njegove ovjerene kopije, treba da prati fitosertifikat za reeksport izdat u toj drugoj državi u skladu sa Međunarodnom konvencijom o zaštiti bilja.

(2) Ako su bilje, biljni proizvodi i drugi objekti bili uzastopno uvezeni u više različitih zemalja i ako je izdato više fitosertifikata za reeksport, uz poslednji fitosertifikat za reeksport moraju biti priloženi svi prethodno izdati fitosertifikati za reeksport ili njihove ovjerene kopije.

(3) Obrazac i sadržaj fitosertifikata za reeksport propisuje Ministarstvo u skladu sa Međunarodnom konvencijom o zaštiti bilja.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, fitosertifikat izdat u državi izvoznici koja nije ratifikovala Međunarodnu konvenciju o zaštiti bilja može se prihvatiti, pod uslovima koje utvrdi Ministarstvo.

(5) Fitosertifikat i fitosertifikat za reeksport neće se prihvatiti, ako je proteklo više od 14 dana od dana njihovog izdavanja do dana kada je pošiljka bilja za koju je izdat prešla granicu države u kojoj su izdati.

(6) Način popunjavanja i način iskazivanja sadržaja dopunskih izjava iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Fitosanitarni sertifikat za reeksport iz Crne Gore

Član 64

(1) Za reeksport bilja, biljnog proizvoda ili drugog objekta koje je porijeklom iz treće države i uneseno je na teritoriju Crne Gore iz te ili neke druge države, kada je to moguće Uprava izdaje fitosanitarni sertifikat za reeksport.

(2) Ako su ispunjene obaveze iz IPPC-a i uzimajući u obzir relevantne međunarodne standarde, fitosanitarni sertifikat za reeksport izdaje se kada dostupne informacije omogućavaju Upravi da potvrdi usklađenost bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata sa fitosanitarnim uvoznim zahtjevima odgovarajuće treće države i da su ispunjeni svi sledeći uslovi:

- a) profesionalni subjekt je registrovan u skladu sa članom 48 ovog zakona;
- b) profesionalni subjekt je odgovoran za bilje, biljne proizvode ili druge objekte koje se ponovo izvozi;
- c) bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti ispunjavaju fitosanitarne uvozne zahtjeve druge države u koju se izvoze.

(3) Uprava može na zahtjev lica koje nije profesionalni subjekt izdati fitosanitarni sertifikat za reeksport ako su ispunjeni uslovi iz stava 2 tač. b i c ovog člana.

(4) Uprava ne može ovlastiti drugo lice za izdavanje fitosanitarnog sertifikata za reeksport.

(5) Fitosanitarni sertifikat za reeksport se izdaje ako Uprava utvrdi da bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti ispunjavaju fitosanitarne zahtjeve druge države uvoznice na osnovu:

- a) originalnog fitosanitarnog sertifikata države porijekla bilja, biljnog proizvoda ili drugog objekta ili njegove ovjerene kopije, koji prati fitosanitarni sertifikat za reeksport;
- b) nepromijenjene prirode bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata, od njihovog unošenja na teritoriju Crne Gore tokom gajenja, proizvodnje ili prerade;
- c) odsustva rizika od zaraze ili kontaminacije tokom skladištenja, karantinski štetnim organizmima ili regulisanim nekarantinski štetnim organizmima sa listi države uvoznice;
- d) ne promjenjenog identiteta bilja, biljnog proizvoda ili drugog objekta.

(6) Fitosanitarni sertifikat za reeksport popunjava se na propisanom obrazcu i sadržaju.

(7) Elektronski fitosanitarni sertifikat za reeksport dostavlja se preko Sistema za upravljanje informacijama za službene kontrole (IMSOC), kada je primjenljivo.

(8) Ovjerena kopija (*certified copy*) je kopija originala fitosanitarnog sertifikata za izvoz ili reeksport, koja je ovjerena (pečatirana, datirana i potpisana) od strane NPPO-a, uz naznaku da je vjerna kopija originalnog fitosanitarnog sertifikata, može biti izdata na zahtjev izvoznika i ne zamenjuje original, a takve kopije se uglavnom koriste za potrebe reeksporta.

(9) Obrazac i sadržaj fitosanitarnog sertifikata za reeksport iz stava 6 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze uvoznika

Član 65

(1) Uvoznici, prevoznici i njihovi zastupnici i fizička lica koji uvoze pošiljke bilja sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom koje mora da prati fitosertifikat kada se unose na teritoriju Crne Gore, ako su porijeklom ili se otpremaju iz odgovarajućih trećih država dužni su Upravi, odnosno fitosanitarnom inspektoru, u propisanom roku, najaviti pošiljku i podnijeti prijavu za fitosanitarni pregled pošiljke.

(2) Uvoznici, prevoznici ili njihovi zastupnici dužni su, na jedinstvenoj carinskoj deklaraciji ili drugoj ispravi, koja služi za pokretanje carinskog postupka, označiti da je pošiljka bilja sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom koje mora da prati fitosertifikat kada se unose na teritoriju Crne Gore, ako su porijeklom ili se otpremaju iz odgovarajućih trećih država i navesti druge propisane podatke.

(3) Obrazac prijave za fitosanitarni pregled iz stava 1 ovog člana i način označavanja deklaracije ili druge isprave iz stava 2 ovog člana, kao i način i rok za najavu pošiljke bilja i podnošenje prijave za fitosanitarni pregled propisuje Ministarstvo.

Provjera identiteta i zdravstvenog stanja

Član 66

(1) Pregled iz člana 56 ovog zakona i provjere kojima se utvrđuje nalazi li se u pošiljkama bilje ili biljni proizvodi sa Liste bilja, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom čije je unošenje u Crnu Goru iz određenih država zabranjeno i Liste bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom čije se unošenje zabranjuje u određene zaštićene zone čije je unošenje zabranjeno obavlja fitosanitarni inspektor.

(2) Provjeru identiteta i zdravstvenog stanja obavlja fitosanitarni inspektor na graničnom prelazu ili na drugom mjestu u neposrednoj blizini, koje odrede Uprava i organ uprave nadležan za carinske poslove, uz uslov da to nije krajnje odredište.

(3) Fitosanitarna inspekcija na graničnom prelazu može nadležnoj inspekciji na mjestu odredišta, uz njenu saglasnost, prepustiti da u cijelosti ili jednim djelom obavi provjeru identiteta i zdravstvenog stanja, bilo na prostoru fitosanitarne inspekcije na odredištu ili na drugom mjestu u neposrednoj blizini, koje odrede ili odobre Uprava i organ uprave nadležan za carinske poslove, uz uslov da to nije krajnje odredište, a kada se ne dobije saglasnost, provjeru identiteta i zdravstvenog stanja mora u cijelosti izvršiti fitosanitarni inspektor na graničnom prelazu.

(4) Provjera identiteta i zdravstvenog stanja može se obaviti i na krajnjem odredištu, kada to mjesto nije mjesto unošenja kao što je mjesto proizvodnje za koje postoji odobrenje Uprave i organa uprave nadležnog za carinske poslove na kojem se nalazi krajnje odredište, pod uslovom da postoje posebne garancije i isprave, kojima se potvrđuje da ne postoji rizik od širenja štetnih organizama tokom prevoza pošiljke bilja.

(5) Minimalne uslove za obavljanje provjere identiteta i zdravstvenog stanja kada se ta provjera obavlja na mjestu koje nije mjesto unošenja i slučajeve iz stava 4 ovog člana, posebne garancije i isprave u vezi transporta pošiljke bilja do odredišta, odnosno krajnjeg odredišta, kao i minimalne uslove za obavljanje provjere identiteta i zdravstvenog stanja pošiljke na krajnjem odredištu propisuje Ministarstvo.

Postupanja fitosanitarnih inspektora nakon izvršenog pregleda

Član 67

(1) Fitosanitarni inspektor, poslije obavljenog pregleda ili provjera na fitosertifikatu, stavlja oznaku kojom dozvoljava uvoz pošiljke bilja ili izdaje dokument o premještanju pošiljke iz kojeg je vidljivo da fitosanitarni pregled nije završen na mjestu unošenja, a uz oznaku obavezno se stavlja službeni naziv fitosanitarne inspekcije i datum podnošenja prijave iz člana 43 stav 1 ovog zakona.

(2) Ako se fitosanitarnim pregledom utvrdi da nijesu ispunjeni uslovi iz člana 56 stav 4 ovog zakona, fitosanitarni inspektor zadržaće pošiljku bilja i odrediti jednu ili više mjera:

- zabranu unošenja na teritoriju Crne Gore pošiljke bilja ili njenog dijela;
- premještanje do odredišta izvan Crne Gore, pod nadzorom tokom njihovog premještanja unutar Crne Gore, u skladu sa odgovarajućim carinskim postupkom;
- uništavanje pošiljke;
- uklanjanje kontaminiranog dijela pošiljke bilja;
- uvođenje karantinskog nadzora dok rezultati laboratorijskih analiza ili praćenja zdravstvenog stanja ne budu poznati;
- odgovarajuće tretiranje radi suzbijanja štetnih organizama koji nijesu navedeni u listama štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama i listama karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone, ako fitosanitarni inspektor procijeni da će nakon tretiranja uslovi biti ispunjeni.

(3) U slučajevima kada naredi zabranu unošenja ili uništavanje pošiljke bilja, fitosanitarni inspektor na fitosertifikat stavlja oznaku kojom poništava fitosertifikat.

(4) Fitosanitarni inspektor dužan je da odmah obavjesti Upravu o svim slučajevima zadržavanja pošiljke bilja zbog neispunjavanja fitosanitarnih uslova, uz navođenje razloga zadržavanja, radi obavještanja nadležnog organa druge države.

Izvoz iz Crne Gore

Član 68

(1) Kada je pošiljka bilja koja se izvozi porijeklom iz Crne Gore, a država uvoznica ili država preko koje je pošiljka bilja u tranzitu zahtijeva da pošiljku bilja prati fitosertifikat, na zahtjev izvoznika ili njegovog ovlaštenog zastupnika, fitosanitarni inspektor izvršiće pregled pošiljke i ako su ispunjeni zahtijevani uslovi izdaće fitosertifikat.

(2) Fitosertifikat za izvoz je dokument koji izdaje fitosanitarni inspektor i kojim se potvrđuje da su ispunjeni uslovi države uvoznice radi uvoza tog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na njenu teritoriju.

(3) Kada pošiljka bilja koja se izvozi nije porijeklom iz Crne Gore, ali je u Crnoj Gori skladištena, dijeljena i ponovo pakovana, a država uvoznica ili država preko koje je pošiljka bilja u tranzitu zahtijeva da pošiljku bilja prati fitosertifikat, na zahtjev izvoznika ili njegovog ovlaštenog zastupnika, fitosanitarni inspektor izvršiće pregled pošiljke i ako su ispunjeni zahtijevani uslovi izdaće fitosertifikat za reeksport.

(4) Fitosanitarnom pregledu iz st. 1 i 2 ovog člana podliježu pošiljke bilja namijenjene izvozu, prevozna sredstva, pakovanja, a prema potrebi i skladišta, pripremni objekti kao i posjedi sa kojeg ona potiče.

(5) Ako se fitosanitarnim pregledom utvrdi da nijesu ispunjeni zahtjevi države uvoznice ili države preko koje je pošiljka bilja u tranzitu, fitosanitarni inspektor narediće sprovođenje mjera za ispunjavanje zahtijevanih uslova.

(6) Obrazac zahtjeva, način i rok za njegovo podnošenje i mjesto i način obavljanja fitosanitarnog pregleda iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Fitosanitarni sertifikat za izvoz

Član 69

(1) Uprava na zahtjev profesionalnog subjekta izdaje fitosanitarni sertifikat za izvoz bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata porijeklom sa teritorije Crne Gore u drugu državu u skladu sa fitosanitarnim mjerama uvoznih zahtjeva te druge države, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

a) profesionalni subjekt je registrovan u skladu sa članom 48 ovog zakona;

b) profesionalni subjekt je odgovoran za bilje, biljne proizvode ili druge objekte koji se izvoze;

c) bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti ispunjavaju fitosanitarne uvozne zahtjeve druge države u koju se izvoze.

(2) Uprava može na zahtjev lica koje nije profesionalni subjekt izdati fitosanitarni sertifikat za izvoz ako su ispunjeni uslovi iz stava 1 tač. b i c ovog člana.

(3) Uprava ne može ovlastiti drugo lice za izdavanje fitosanitarnog sertifikata za izvoz.

(4) Ako su ispunjene obaveze iz IPPC-a i uzimajući u obzir relevantne međunarodne standarde, fitosanitarni sertifikat za izvoz izdaje se kada dostupne informacije omogućavaju Upravi da potvrdi usklađenost bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata sa fitosanitarnim uvoznim zahtjevima odgovarajuće treće države, a te informacije mogu poticati iz jednog ili više sljedećih elemenata, kada je primjenjivo:

a) pregleda, uzorkovanja i testiranja bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata, ili njihovog mjesta proizvodnje i okoline;

b) službenih informacija o statusu štetnih organizama na proizvodnoj jedinici, mjestu proizvodnje, području ili državi porijekla bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata;

c) biljnog pasoša koji prati bilje, biljne proizvode ili druge objekte i kojim se potvrđuju rezultati pregleda Uprave;

d) oznake drvenog materijala za pakovanje iz člana 101 stav 1 ovog zakona ili potvrde iz člana 104 stav 1 ovog zakona;

e) informacija iz predizvoznog sertifikata ako je primjenjivo;

f) službenih informacija iz fitosanitarnog sertifikata iz člana 62 ovog zakona kada su bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti uneseni na teritoriju Crne Gore iz druge države.

(5) Fitosanitarni sertifikat za izvoz izdaje se na obrazacu.

(6) Elektronski fitosanitarni sertifikat za izvoz može se dostaviti perko fitosanitarnog informacionog sistema ili preko drugih informacionih sistema Evropske unije za upravljanje informacijama za službene kontrole (IMSOC), kada je primjenljivo ili preko drugih informacionih sistema u skladu sa IPPC međunarodnom konvencijom za zaštitu bilja i drugim međunarodnim sporazumima.

(7) Obrazac i sadržaj fitosanitarnog sertifikata za izvoz iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Tranzit Član 70

(1) Za pošiljke bilja koje su u tranzitu nije obavezan fitosanitarni pregled iz člana 56 stava 4 ovog zakona.

(2) Pošiljke bilja iz stava 1 ovog člana moraju biti pakovane na način kojim se onemogućava širenje štetnih organizama i ne smiju se skladištiti, dijeliti, prepakivati ili kombinovati sa drugim pošiljkama na teritoriji Crne Gore.

(3) Ukoliko pošiljka bilja nije pakovana u skladu sa stavom 2 ovog člana ili je pretovarena, obavezan je fitosanitarni pregled iz člana 56 stav 4 ovog zakona.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, za pošiljke u tranzitu, u slučaju havarije ili osnovane sumnje da postoji rizik od unošenja i širenja štetnih organizama, Ministarstvo može propisati poseban tretman, odnosno obavezan fitosanitarni pregled, način vršenja pregleda, laboratorijsko ispitivanje i sprovođenje fitosanitarnih mjera.

Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti za koje se zahtijeva fitosanitarni sertifikat

Član 71

(1) Lista bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, sa odgovarajućim trećim zemaljama porijekla ili otpremanja, za čije je unošenje na teritoriju Crne Gore potreban fitosanitarni sertifikat sadrži:

(a) svo bilje za sadnju, osim sjemena;

(c) bilje, biljne proizvode i druge objekte;

(d) sjeme i sjemenski krompir.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, fitosanitarni sertifikat se ne zahtijeva se ako je propisana odgovarajuća službena oznaka, iz člana 101 stav 1 ovog zakona ili potvrde iz člana 104 stav 1 ovog zakona.

(4) Lista iz stava 1 ovog člana se ažurira u skladu sa utvrđenim načelima i principima rizika od štetnih organizama.

(5) Listu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata za čije je unošenje na teritoriju Crne Gore potreban fitosanitarni sertifikat, sa odgovarajućim trećim zemaljama porijekla ili otpremanja i odgovarajućim carinskim oznakama, ako su dostupne, kao i načela i princip rizika od štetnih organizama propisuje Ministarstvo.

Drugo bilje za koje je potreban fitosanitarni sertifikat

Član 72

(1) Listu bilja sa odgovarajućim carinskim oznakama, ako su dostupne, osim bilja uvrštenog na Listu iz člana 71 stav 5 ovog zakona, za koje je potreban fitosanitarni sertifikat za unošenje na teritoriju Crne Gore propisuje Ministarstvo.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana fitosanitarni sertifikat nije potreban za to bilje kada procjena zasnovana na dokazima o rizicima od štetnih organizama i iskustvu u vezi sa trgovinom dokazuje da takav sertifikat nije potreban.

(3) Procjena iz stava 2 ovog člana može se odnositi samo na bilje određene druge države ili grupe država porijekla ili otpremanja.

Kriterijumi za identifikaciju bilja koje ne zahtijeva fitosanitarni sertifikat

Član 73

(1) Procjenom iz člana 72 stav 2 ovog zakona uzimaju se u obzir sljedeći kriterijumi:

- 1) bilje nije domaćin karantinski štetnih organizama ili štetnih organizama na koje se primjenjuju mjere ili čestih štetnih organizama koji bi mogli imati uticaj na biljne vrste koje se gaje u Crnoj Gori;
- 2) bilje je u prošlosti ispunjavalo zahtjeve za unošenje iz određene druge države ili države porijekla;
- 3) sa unošenjem bilja iz jedne ili više drugih zemalja nisu povezani slučajevi izbijanja niti je na tom bilju prilikom unošenja bilo ponovljenih presretanja karantinski štetnih organizama ili štetnih organizmi na koje se primjenjuju mjere.

Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti za čije je unošenje u zaštićene zone potreban fitosanitarni sertifikat

Član 74

- (1) Fitosanitarni sertifikati potrebni su za unošenje određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata u određene zaštićene zone iz određenih trećih zemalja porijekla ili otpremanja.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, fitosanitarni sertifikat se ne zahtijeva se ako je propisana odgovarajuća oznaka iz člana 101 stav 1 ovog zakona ili potvrde iz člana 104 stav 1 ovog zakona.
- (3) Lista zaštićenih zona iz stava 1 se ažurira u skladu sa utvrđenim načelima i principima rizika od štetnih organizama.
- (4) Listu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata za čije je unošenje na teritoriju Crne Gore potreban fitosanitarni sertifikat, sa odgovarajućim trećim zemaljama porijekla ili otpremanja i odgovarajućim carinskim oznakama, ako su dostupne, kao i načela i princip rizika od štetnih organizama propisuje Ministarstvo.

Izuzeci za prtljag putnika

Član 75

- (1) Male količine određenog bilja, osim bilja za sadnju, kao i biljnih proizvoda i drugih objekata iz trećih zemalja mogu biti izuzete od zahtjeva za fitosanitarni sertifikat, ukoliko ispunjavaju sve sljedeće uslove:
 - (a) unose se na teritoriju Crne Gore kao dio ličnog prtljaga putnika;
 - (b) nijesu namijenjene za profesionalne ili komercijalne svrhe;
 - (c) navedene su u provedbenom aktu iz stava 2 ovog člana.
- (2) Ministarstvo, utvrđuje listu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz stava 1 ovog člana, kao i trećih zemalja na koje se odnose, te odrediti maksimalnu količinu, kada je primjenjivo, tog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji mogu biti predmet izuzeća, i, kada je primjenjivo, jednu ili više mjera upravljanja rizikom iz člana 31 stava 1 ovog zakona.
- (3) Lista, određivanje maksimalne količine i, kada je primjenjivo, mjere upravljanja rizikom, utvrđuju se na osnovu rizika od štetnih organizama koji predstavljaju male količine tog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, u skladu sa kriterijumima iz člana 31 stav 2 ovog zakona.

Uslovi koje treba da ispunjava fitosanitarni sertifikat

Član 76

- (1) Prihvata se fitosanitarni sertifikat koji prati bilje, biljne proizvode ili druge objekte koji se unose iz druge države u Crnu Goru samo ako je sadržaj tog sertifikata u skladu sa Međunarodnom konvencijom o zaštiti bilja (IPPC) i odgovarajućim međunarodnim standardima i članom 69 stav 6 ovog zakona.
- (2) Bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti koji se unose u Crnu Goru iz druge koja nije država porijekla, prihvata se samo fitosanitarni sertifikat koji je u skladu sa članom 69 stav 6 ovog zakona.
- (3) Fitosanitarni sertifikat koji ne sadrži dopunske izjave i/ili izjave iz člana 62 ovog zakona, gdje je to primjenjivo, se ne prihvata.
- (4) Fitosanitarni sertifikat za reeksport se ne prihvata ako uz taj fitosanitarni sertifikat nije priložen originalni fitosanitarni sertifikat za izvoz ili ovjerena kopija originalnog fitosanitarnog sertifikata za izvoz.
- (5) Fitosanitarni sertifikat se prihvata samo ako ispunjava sljedeće zahtjeve:
 - a) izdat je na najmanje jednom od sledećih jezika: crnogorskom, engleskom, francuskom, njemačkom, španskom i ruskom jeziku;

- b) naslovljen je na Upravu; i
- c) izdat je najviše 14 dana prije datuma kada su bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti na koje se odnosi, napustili drugu državu u kojoj je izdat.
- (6) Prihvataju se fitosanitarni sertifikati iz trećih zemalja koje:
- 1) su članice IPPC-a, samo koje je izdala nacionalna služba za zaštitu bilja ili, lice koje je tehnički kvalifikovano i ovlašteno od strane nacionalne služba za zaštitu bilja;
 - 2) koje nisu članice IPPC-a, samo koje je izdao nacionalni organ nadležan za zaštitu bilja i koji su prijavljeni Evropskoj komisiji.
- (7) Elektronski fitosanitarni sertifikati prihvataju se samo ako su dostavljeni putem Sistema za upravljanje informacijama za službene kontrole (IMSOC), kada je to primjenjivo.
- (8) Uslove za prihvatanje fitosanitarnog sertifikata iz trećih zemalja koje nisu članice IPPC-a iz stava 6 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Poništavanje fitosanitarnog sertifikata

Član 77

- (1) Ako fitosanitarni sertifikat ne ispunjava propisane uslove, fitosanitarni inspektor poništava fitosanitarni sertifikat i preduzima mjere iz člana 162 ovog zakona.
- (2) Fitosanitarni sertifikat iz stava 1 ovog člana, poništava se trouglastim pečatom crvene boje na prednjoj strani i na istaknutom mjestu.
- (3) Pečat iz stava 2 ovog člana sadrži sljedeći tekst: “sertifikat poništen”, naziv Uprave, i datum poništavanja.
- (4) O poništavanju fitosanitarnog sertifikata iz stava 1 ovog člana fitosanitarni inspektor obavještava Upravu, a Uprava obavještava državu koja je izdala fitosanitarni sertifikat.
- (5) Način poništavanja elektronskih fitosanitarnih sertifikata iz stava 1 ovog člana i način obavještanje iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

V. PREMJEŠTANJE POŠILJKE

Pošiljke za čije je premještanje unutar područja Crne Gore potreban biljni pasoš

Član 78

(1) Pošiljka bilja sa Lista bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom za čije je premještanje unutar područja Crne Gore potreban biljni pasoš koja je namijenjena premještanju, ambalaža u kojoj je pakovana, a po potrebi i prevozna sredstva u kojima se prevozi, podliježe fitosanitarnom pregledu u cjelini ili na osnovu reprezentativnog uzorka, radi provjere prisustva štetnih organizama sa liste štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama, a ako se unose u određene zaštićene zone i štetnih organizama sa liste karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone radi provjere:

- 1) da li bilje i biljni proizvodi, sadrže određene štetne organizme navedene u toj listi, a ako se unose u određene zaštićene zone i štetne organizme sa Liste štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje u određene zaštićene zone odnosno lista zaštićenih zona i odgovarajućih karantinski štetnih organizama zaštićenih zona;
 - 2) da li pošiljka bilja sa Lista bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom porijeklom iz Crne Gore i odgovarajući posebni zahtjevi za njihovo premještanje, ispunjava posebne zahtjeve navedene u toj listi, a ako se unosi u određene zaštićene zone i posebne zahtjeve sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekti pod nadzorom koji se unose u zaštićene zone ili premještaju unutar njih i odgovarajući posebni zahtjevi za zaštićene zone.
- (2) Fitosanitarnom pregledu iz stava 1 ovog člana podliježe određeno bilje i biljni proizvodi, uključujući i supstrat za uzgoj bilja, koje se uzgaja, proizvodi, koristi ili su na drugi način prisutni na posjedu proizvođača ili u zbirnim skladištima i distributivnim centrima na proizvodnom području.
- (3) Fitosanitarni pregled iz stava 1 ovog člana mora se obavljati redovno, u odgovarajuće vrijeme, i to najmanje jednom godišnje i najmanje vizuelno.

(4) Ako se na osnovu fitosanitarnog pregleda utvrdi da postoji rizik od širenja štetnih organizama pošiljkom bilja ili da nijesu ispunjeni propisani uslovi za njeno premještanje, fitosanitarni inspektor će, u skladu sa članom 19 stav 1 ovog zakona, narediti jednu ili više mjera: odgovarajuće tretiranje; premještanje, pod službenim nadzorom, u područja gdje neće prouzrokovati dodatne rizike i premještanje, pod službenim nadzorom, do pogona za industrijsku preradu, odnosno uništenje.

(5) Način obavljanja fitosanitarnog pregleda i uslove za primjenjivanje mjera iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Biljni pasoš i fitosanitarni pregled

Član 79

(1) Pošiljke bilja sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom za čije je premještanje unutar područja Crne Gore potreban biljni pasoš mogu se premještati samo ako je na osnovu izvršenog fitosanitarnog pregleda iz člana 78 ovog zakona izdat biljni pasoš, radi sljedljivosti, odnosno praćenja porijekla pošiljke.

(2) Biljni pasoš za pošiljke bilja sa Liste iz stava 1 ovog člana izdaju:

- 1) lica iz člana 49 ovog zakona koja su dobila dozvolu za izdavanje biljnog pasoša;
- 2) ovlašćena lica iz člana 4 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona;
- 3) Uprava.

(3) Dozvolu za izdavanje biljnog pasoša izdaje Uprava na osnovu zahtjeva lica iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana.

(4) Uprava vodi Registar dozvola za izdavanje biljnih pasoša.

(5) Uslove za izdavanje i način izdavanja biljnog pasoša propisuje Ministarstvo.

Izuzeci za biljni pasoš i fitosanitarni pregled

Član 80

Fitosanitarni pregled iz člana 78 stav 1 ovog zakona i biljni pasoš nijesu obavezni za male količine bilja i biljnih proizvoda u skladu sa članom 67 ovog zakona.

Biljni pasoši za premještanje unutar teritorije Crne Gore, u kombinaciji sa sertifikacionom etiketom, i biljni pasoši za premještanje u i unutar zaštićenih zona, u kombinaciji sa sertifikacionom etiketom

Član 81

(1) Biljni pasoš za premještanje unutar teritorije Crne Gore, kombinovan u jedinstvenoj etiketi sa službenom etiketom za sjeme ili drugi reprodukcioni materijal, kao i etiketom za predosnovni, osnovni ili sertifikovani materijal, mora sadržati sledeće elemente:

- a) riječi „Biljni pasoš“ u gornjem desnom uglu jedinstvene etikete, na jednom od službenih jezika Crne Gore i na engleskom jeziku, odvojene kosom crtom;
- b) zastavu Crne Gore u gornjem lijevom uglu jedinstvene etikete, odštampanu u boji ili crno-bijeloj varijanti.

(2) Biljni pasoš mora biti pozicioniran na jedinstvenoj etiketi neposredno iznad službene etikete i imati istu širinu kao ta etiketa.

(3) Biljni pasoš iz stave 1 ovog člana sadrži kod sljedljivosti u skladu sa članom 88 stav 4 ovog zakona.

(4) Biljni pasoš za premještanje u i unutar zaštićenih zona, kombinovan u jedinstvenoj etiketi sa službenom etiketom za sjeme ili drugi reprodukcioni materijal, kao i etiketom za predosnovni, osnovni ili sertifikovani materijal, mora sadržati sljedeće elemente:

- a) riječi „Biljni pasoš — PZ“ u gornjem desnom uglu jedinstvene etikete, na jednom od službenih jezika Crne Gore i na engleskom jeziku, odvojene kosom crtom;
- b) odmah ispod tih riječi, naučni naziv ili šifra odgovarajućih karantinskih štetnih organizama zaštićene zone;
- c) zastavu Crne Gore u gornjem lijevom uglu jedinstvene etikete, odštampanu u boji ili crno-bijeloj varijanti.

(5) Biljni pasoš mora biti pozicioniran na jedinstvenoj etiketi neposredno iznad službene etikete ili, kada je primjenjivo, master sertifikata, i imati istu širinu kao ta etiketa ili sertifikat.

(6) Biljni pasoš iz stava 4 ovog člana sadrži kod sljedljivosti u skladu sa članom 82 stav 2 ovog zakona.

Biljni pasoš za zaštićene zone

Član 82

(1) Biljni pasoš za premještanje u i unutar zaštićenih zona mora sadržati sljedeće elemente:

a) riječi „Biljni pasoš — PZ“ u gornjem desnom uglu, na jednom od službenih jezika Crne Gore i na engleskom jeziku, odvojene kosom crtom;

b) odmah ispod tih riječi, naučni naziv ili šifra odgovarajućih karantinskih štetnih organizama zaštićene zone;

c) zastavu Crne Gore u gornjem lijevom uglu, odštampanu u boji ili crno-bijeloj varijanti;

d) slovo „A.“, nakon čega slijedi botanički naziv biljne vrste ili taksona o kojem je riječ, u slučaju bilja i biljnih proizvoda, ili, kada je primjenjivo, naziv odgovarajućeg objekta i, opciono, naziv sorte;

e) slovo „B.“, nakon čega slijedi dvoslovni kod, iz člana 49 stav 6 ovog zakona, za Crnu Goru, kojim se dokazuje da je profesionalni subjekat koji izdaje biljni pasoš registrovan, zatim crtica i registracioni broj profesionalnog subjekta koji izdaje biljni pasoš ili za kojeg biljni pasoš izdaje Uprava;

f) slovo „C.“, nakon čega slijedi kod sljedljivosti bilja, biljnog proizvoda ili drugog objekta;

g) slovo „D.“, kada je primjenjivo, nakon čega slijedi:

- naziv treće države porijekla, ili
- dvoslovni kod, iz člana 49 stav 6 ovog zakona, države porijekla i, u slučaju zamjene biljnih pasoša, registracioni broj profesionalnog subjekta koji je izdao prvobitni biljni pasoš ili za kojeg je prvobitni biljni pasoš izdat od strane Uprave.

(2) Kod sljedljivosti iz stava 1 tačka f može se dopuniti upućivanjem na jedinstveni sledljivi barkod, hologram, čip ili drugi nosač podataka, prisutan na trgovinskoj jedinici.

Biljni pasoši kao službeni dokument

Član 83

Biljni pasoš je službena etiketa za premještanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriju Crne Gore, i gdje je to primjenjivo, u zaštićene zone i unutar njih, kojom se potvrđuje usklađenost sa zahtjevima.

Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti za čije je premještanje na teritoriji Crne Gore potreban biljni pasoš

Član 84

(1) Biljni pasoš je službena oznaka (etiketa) koja se zahtjeva prilikom premještanje određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriji Crne Gore.

(2) Listu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz stava 1 ovog člana i njen sadržaj propisuje Ministarstvo.

(3) Ako postoji rizik da bilje, biljni proizvod ili drugi objekat koji nije uvršten na Listu iz stava 2 ovog člana, bude domaćin karantinski štetnog organizma ili ako taj rizik više ne postoji za bilje, biljni proizvod ili drugi objekat uvršten na listu, a Lista iz stava 2 ovog člana se ažurira u skladu sa načelima iz člana 74 stav 4 ovog zakona.

Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti za čije je unošenje u zaštićene zone i premještanje unutar njih potreban biljni pasoš

Član 85

(1) Biljni pasoši potrebni su za premještanje određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji se unose u zaštićene zone ili se premještaju unutar njih.

(2) Listu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz stava 1 propisuje Ministarstvo.

(3) Ako postoji rizik da bilje, biljni proizvod ili drugi objekat koji nije uvršten na Listu iz stava 2 ovog stava, bude domaćin karantinski štetnog organizma ili ako taj rizik više ne postoji za bilje, biljni proizvod ili drugi objekat uvršten na listu, a Lista iz stava 2 ovog člana se ažurira u skladu sa načelima iz člana 74 stav 4 ovog zakona.

Izuzetak za direktno isporučivanje krajnjim korisnicima

Član 86

(1) Biljni pasoš nije potreban za premještanje bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata koji se isporučuju direktno krajnjim korisnicima, kao i neprofesionalne proizvođače uključujući kućne baštovane.

(2) Izuzeće iz stava 1 ovog člana ne primjenjuje se na:

a) krajnje korisnike koji takvo bilje, biljne proizvode ili druge objekte primaju putem ugovora o prodaji na daljinu; ili

b) krajnje korisnike bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata za koje je potreban biljni pasoš za zaštićene zone.

(3) Zahtjeve u slučajevima kada se stav 2 tačka a ovog člana ne primjenjuje na određeno bilje, biljne proizvode ili druge objekte koji se distribuiraju putem ugovora o prodaji na daljinu, uz utvrđivanje posebnih uslova za njihovu primjenu, uslove kada se zahtjevi iz stava 2 tačka b ovog člana primjenjuju samo na određene štetne organizme zaštićenih zona, bilje, biljne proizvode ili druge objekte; slučajeve kada se, za određeno bilje, biljne proizvode ili druge objekte, izuzeće iz stava 2 ovog člana primjenjuje samo na male količine, kao i definisnje te količine po vremenskom periodu, u skladu sa prirodom bilja, biljnih proizvoda ili objekata i odgovarajućim rizicima od štetnih organizama propisuje Ministarstvo.

Izuzetak za premještanje unutar prostora registrovanog subjekta i između njih

Član 87

Biljni pasoš nije potreban za premještanja bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata unutar prostora istog registrovanog subjekta koji su međusobno u neposrednoj blizini, kao i između njih.

Sadržaj i format biljnog pasoša

Član 88

(1) Biljni pasoš ima oblik etikete koja se izrađuje na podlozi odgovarajućoj za štampanje sadržaja biljnog pasoša, pod uslovom da se biljni pasoš jasno razlikuje od svih drugih informacija ili etiketa koje bi mogle biti navedene na toj podlozi.

(2) Biljni pasoš mora biti vidljiv i čitljiv, a informacije na njemu nepromjenjive i trajne.

(3) Biljni pasoši za premještanje određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriji Crne Gore sadrži sljedeće elemente:

a) riječi „Biljni pasoš / Plant Passport“ u gornjem desnom uglu, na crnogorskom i engleskom jeziku, odvojene kosom crtom;

b) zastava Crne Gore u gornjem lijevom uglu, štampana u boji ili crno-bijelo;

c) slovo „A“ iza kojeg slijedi botanički naziv biljne vrste ili drugog odgovarajućeg taksona za bilje i biljne proizvode ili, ako je odgovarajuće, naziv objekta pod nadzorom, i gdje je to primjenjivo, naziv sorte;

d) slovo „B“ iza kojeg slijedi kod države: "ME", u skladu sa članom 49 stav 6 ovog zakona, crtica i registarski broj profesionalnog držaoca bilja koji izdaje biljni pasoš ili kojem biljni pasoš izdaje Uprava;

e) slovo „C.“, nakon kojeg slijedi kod sljedljivosti bilja, biljnog proizvoda ili objekta pod nadzorom;

f) slovo „D.“, kada je primjenjivo, iza kojeg slijedi:

– naziv treće države porijekla, ili

– dvocifreni kod države porijekla, u skladu sa članom 49 stav 6 ovog zakona.

(4) Kod sljedljivosti bilja, biljnog proizvoda ili objekta pod nadzorom iz stava 3 tačka e ovog člana može se dopuniti upućivanjem na jedinstveni bar kod (linijski kod sljedljivosti), hologram, čip ili drugi nosač podataka koji se nalazi na pošiljci.

(5) Biljni pasoš može se izdati i u elektronskom obliku („elektronski biljni pasoš“), pod uslovom da sadrži propisani sadržaj, uz tehničke smjernice za izdavanje elektronskih biljnih pasoša koje propisuje Uprava.

(6) Sadržaj i oblik biljnog pasoša iz stava 1 ovog člana, vrste biljnih pasoša za premještanje na teritoriji Crne Gore i izuzetke propisuje Ministarstvo.

Biljni pasoš koje izdaju ovlašćeni profesionalni subjekti i Uprava

Član 89

(1) Biljne pasoše izdaju ovlašćeni profesionalni subjekti pod nadzorom Uprave.

(2) Ovlašćeni subjekti iz stava 1 ovog člana izdaju biljne pasoše samo za bilje, biljne proizvode ili druge objekte za koje su odgovorni.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, biljne pasoše može izdavati i Uprava.

(4) Ovlašćeni subjekti izdaju biljne pasoše samo u prostorima, zbirnim skladištima i otpremnim centrima koji su pod njihovom odgovornošću i koje su prijavili na mjestu proizvodnje u skladu sa članom 49 stav 1 tačka e ili kada se primjenjuje član 80 stav 1 ovog zakona, na drugoj lokaciji, koje je odobrila Uprava.

Osnovni zahtjevi za biljni pasoš za premještanje na teritoriji Crne Gore

Član 90

Biljni pasoš izdaje se za bilje, biljne proizvode ili druge objekte prilikom premještanja na teritoriji Crne Gore, ako ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- a) slobodni su od karantinskih štetnih organizama ili štetnih organizama na koje se primjenjuju mjere;
- b) u skladu su sa propisanim uslovima koji se odnose na prisustvo regulisanih nekarantinskih štetnih organizama na bilju za sadnju i mjerama koje treba preduzeti;
- c) u skladu su sa propisanim zahtjevima o premještanju;
- d) usklađeni su sa pravilima donesenim u skladu sa relevantnim mjerama, gdje je to primjenjivo; i
- e) usklađeni su sa mjerama za iskorjenjivanje karantinskih štetnih organizama ili štetnih organizama na koje se primjenjuju mjere, kao i iskorjenjivanje štetnih organizama koji privremeno ispunjavaju uslove za uvrštavanje u karantinske štetne organizme u skladu sa ovim zakonom, kada je to primjenjivo.

Osnovni zahtjevi za biljni pasoš za unošenje u zaštićenu zonu i premještanje unutar nje

Član 91

(1) Biljni pasoš se izdaje za unošenje u zaštićenu zonu i premještanje unutar nje, bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji ispunjavaju sve zahtjeve iz člana 90 ovog zakona, kao i sljedeće zahtjeve:

- a) slobodni su od karantinskih štetnih organizama odgovarajuće zaštićene zone; i
- b) usklađeni su sa zahtjevima iz člana 37 ovog zakona.

(2) Biljni pasoš iz stava 1 ovog člana ne izdaje se za bilje, biljne proizvode ili druge objekte porijeklom iz obilježenog područja i koji mogu biti domaćini štetnog organizma zaštićene zone.

Pregledi za biljne pasoše

Član 92

(1) Biljni pasoš može se izdati samo za bilje, biljne proizvode i druge objekte za koje je detaljnim pregledom u skladu sa st. 2, 3 i 4 ovog člana, utvrđeno da ispunjavaju zahtjeve iz člana 90 i gdje je to primjenjivo člana 91 ovog zakona.

(2) Bilje, biljni proizvodi i drugi objekti iz stava 1 ovog člana mogu se pregledati pojedinačno ili njihovi reprezentativni uzorci, uključujući i pregled njihovog materijala za pakovanje.

(3) Pregled iz stava 1 ovog člana vrši ovlašćeni profesionalni subjekt.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, Uprava vrši pregled u sljedećim slučajevima:

- a) kada pregled uključuje uzorkovanje i testiranje u slučaju sumnje na prisustvo: karantinski štetnog organizma, štetnog organizma za kojeg su propisane posebne mjere, karantinski štetnog organizma za

zaštićenu zonu, regulisanog nekarantinskog štetnog organizma, gdje je to primjenjivo iznad odgovarajućih pragova;

b) kada Uprava izdaje biljni pasoš za profesionalnog subjekta, za pojedine biljne vrste; ili

c) kada se pregled vrši u prostorima i neposrednoj okolini iz stava 3 tačka b ovog člana, gdje ovlašćeni subjekt nema pristup.

(5) Pregled iz stava 1 ovog člana obavlja se:

a) u odgovarajuće vrijeme, uzimajući u obzir rizik od štetnih organizama;

b) u prostorima i proizvodnim parcelama iz člana 49 stav 1 tačka d ovog zakona, koje su prijavili profesionalni subjekti i ako je to propisano i u neposrednoj okolini mjesta proizvodnje za karantinski štetne organizme, kao i za štetne organizme za koje su propisane posebne mjere ili regulisane nekarantinske štetne organizme;

c) najmanje vizuelnim pregledom, a u slučaju sumnje na prisustvo:

- karantinski štetnih organizama, štetnih organizama za koje su propisane posebne mjere ili karantinski štetnih organizama zaštićene zone u odgovarajućoj zaštićenoj zoni, vrše se i inspekcijski pregledi, uzorkovanje i testiranje od strane fitosanitarnog inspektora; ili
- regulisanih nekarantinski štetnih organizama iznad propisanih pragova, vrši se uzorkovanje i testiranje;

d) uz vođenje evidencije o rezultatima pregleda koja se čuva najmanje tri godine;

e) pregled se obavlja, pri čemu se ne utiče na bilo koji drugi pregled ili mjeru iz čl. 19 i 23 ovog zakona.

(6) Zahtjevi u vezi sa pregledima prisustva karantinskih štetnih organizama, štetnih organizama za koje su propisane mjere u skladu sa članom 23 ovog zakona, regulisanih ne-karantinskih štetnih organizama, kao i pregledima drugih karakteristika biljaka za sadnju u okviru jedinstvenog sistema sertifikacije za sljedeće kategorije: predosnovni, osnovni ili sertifikovani materijal, sjeme ili sjemenski krompir ili standardni ili CAC materijal ili sjeme, obavljaju se u skladu sa propisima kojima se uređuje sjemenski i sadni materijal.

(7) Način vizuelnih pregleda, uzorkovanje i testiranje određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, kao i učestalost i vrijeme pregleda određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata u skladu sa rizikom, iz ovog člana, uzimajući u obzir naučna i tehnička saznanja i međunarodne standarde, propisuje Ministarstvo.

Pričvrščivanje biljnog pasoša

Član 93

(1) Profesionalni subjekti pričvrščuju biljni pasoš na trgovinsku jedinicu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata prije njihovog premještanja iz člana 84 ovog zakona ili prije unošenja u zaštićenu zonu ili premještanja unutar njega iz člana 85 ovog zakona.

(2) Ako se bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti premještaju u paketu, svežnju ili kontejneru, biljni pasoš se pričvrščuje za taj paket, svežanj ili kontejner.

(3) Pravila kojima se određuje bilje, biljni proizvodi i drugi objekti koji se, izuzetno od stava 1 ovog člana, mogu premještati sa biljnim pasošem koji je povezan s njima na način drugačiji od fizičkog pričvrščivanja, zbog njihove veličine, oblika ili načina pakovanja koji čine takvo pričvrščivanje nemogućim ili veoma otežanim, a uz obezbjeđivanje da biljni pasoš i dalje upućuje na njih, propisuje Ministarstvo.

Ovlašćenje profesionalnih subjekata za izdavanje biljnog pasoša

Član 94

(1) Uprava ovlašćuje profesionalnog subjekta za izdavanje biljnih pasoša za određene familije, rodove ili vrste bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, kao i za određene vrste robe ako taj subjekt ispunjava sljedeće uslove:

(a) ima potrebno znanje za obavljanje pregleda iz člana 92 ovog zakona;

(b) imaju uspostavljene sisteme sljedivosti u skladu sa člana 52 ovog zakona.

(2) Kriterijume koje profesionalni subjekti treba da ispune i postupke za uspostavljanje sistema sljedljivosti iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze ovlašćenih subjekata

Član 95

- (1) Kada ovlašćeni subjekt namjerava da izda biljni pasoš, identifikuje i prati kritične tačke u procesu proizvodnje i premještanja bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata u pogledu: prisustva regulisanih nekarantinski štetnih organizama, ispunjenosti posebnih zahtjeva za premještanje, ispunjenosti uslova i vršenja pregleda, kao i sprovođenje propisanih mjera za karantinske i druge štetne organizme.
- (2) Ovlašćeni subjekt o identifikaciji i kritičnim tačkama iz stava 1 vodi evidenciju, kao i evidenciju o biljnim pasošima, koju čuva najmanje tri godine.
- (3) Ovlašćeni subjekt iz stava 1 ovog člana prema potrebi, vrši edukaciju svih lica koji su uključeni u preglede iz člana 92 ovog zakona radi sticanja potrebnog znanja za obavljanje tih pregleda.

Planovi upravljanja rizikom od štetnih organizama

Član 96

- (1) Ovlašćeni subjekti mogu imati planove upravljanja rizikom od štetnih organizama, koje odobrava Uprava, ako ispunjavaju sljedeće uslove:
 - a) sadrže odgovarajuće mjere radi ispunjavanja obaveze iz člana 95 stav 1 ovog zakona;
 - b) ispunjavaju zahtjeve iz stava 2 ovog člana.
- (2) Službene kontrole kod ovlašćenih subjekata koji sprovode odobreni plan iz stava 1 ovog člana, mogu se vršiti sa smanjenom učestalošću.
- (3) Planovi iz stava 1 ovog člana, koji su, kada je to odgovarajuće, u obliku priručnika sa standardnim operativnim procedurama, obuhvataju najmanje:
 - a) informacije o registraciji ovlašćenog subjekta iz člana 49 stav 2 ovog zakona;
 - b) informacije o sljedivosti bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata u skladu sa članom 52 ovog zakona;
 - c) opis procesa proizvodnje i aktivnosti tokom premještanja i prodaje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata;
 - d) analizu kritičnih tačaka iz člana 95 stav 1 ovog zakona i mjere koje je ovlašćeni subjekat preduzeo radi smanjenja rizika od štetnih organizama, povezane sa kritičnim tačkama;
 - e) postupke i aktivnosti predviđene u slučaju sumnje ili utvrđenog prisustva karantinski štetnih organizama, evidenciju o sumnji ili utvrđenom prisustvu karantinski štetnih organizama i preduzetim aktivnostima;
 - f) uloge i odgovornosti lica uključenih u obavješćavanje, izdavanja i pričvršćivanja biljnih pasoša;
 - g) edukaciju lica iz tačke f ovog stava.
- (4) Ako Uprava ustanovi da profesionalni subjekt ne primjenjuje mjere iz stava 1 tačka a ovog člana ili da plan upravljanja rizikom od štetnih organizama nije ažuriran sa bilo kojim od zahtjeva iz stava 1 tačka b ovog člana, bez odlaganja preduzima potrebne mjere radi otklanjanja neusklađenosti koje mogu uključivati ukidanje odobrenja plana.

Inspekcije i ukidanje ovlašćenja

Član 97

- (1) Uprava obavlja inspekcije najmanje jednom godišnje, a po potrebi i uzorkovanje i testiranje radi provjere ispunjenosti propisanih zahtjeva ovim zakonom.
- (2) Ako Uprava ustanovi da ovlašćeni subjekt ne ispunjava propisane zahtjeve iz stava 1 ovog člana, bez odlaganja preduzima odgovarajuće mjere radi otklanjanja neusklađenosti, koje mogu uključivati ukidanje ovlašćenja.

Zamjena biljnog pasoša

Član 98

- (1) Ovlašćeni subjekt koji je primio trgovinsku jedinicu bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata za koje je izdat biljni pasoš, ili Uprava na zahtjev profesionalnog subjekta, može izdati novi biljni pasoš za tu trgovinsku jedinicu, zamjenjujući izdati biljni pasoš, pod uslovom da su ispunjeni uslovi iz stava 3 ovog člana.

(2) Ako je trgovinska jedinica bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata za koje je izdat biljni pasoš podijeljena na dvije ili više novih trgovinskih jedinica, ovlašćeni subjekt koji je odgovoran za nove trgovinske jedinice, ili Uprava na zahtjev profesionalnog subjekta, izdaje biljni pasoš za svaku novu trgovinsku jedinicu nastalu podjelom, pod uslovom da su ispunjeni uslovi iz stava 3 ovog člana.

(3) Biljni pasoš iz st. 1 i 2 ovog člana može se izdati samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

a) zahtjevi u pogledu sljedivosti iz člana 52 stav 3 ovog zakona koji se odnose na bilje, biljne proizvode ili druge objekte;

b) ako je primjenjivo, bilje, biljni proizvodi ili drugi objekti su usklađeni sa zahtjevima iz čl. 90 i 91 ovog zakona; i

c) karakteristike bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata nisu promijenjene.

(4) Ako se biljni pasoš izdaje na osnovu st. 1 i 2 ovog člana, ne zahtijeva se pregled iz člana 92 stav 1 ovog zakona.

(5) Nakon zamjene biljnog pasoša iz st. 1 i 2 ovog člana ovlašćeni subjekt čuva zamijenjeni biljni pasoš ili njegov sadržaj najmanje tri godine.

(6) Ako Uprava zamijeni biljni pasoš iz st. 1 i 2 ovog člana, profesionalni subjekt na čiji je zahtjev izdat čuva zamijenjeni biljni pasoš ili njegov sadržaj najmanje tri godine.

(7) Čuvanje podataka iz st. 5 i 6 ovog člana može biti u obliku informacija sadržanih u biljnom pasošu u elektronskoj bazi podataka, pod uslovom da to uključuje informacije sadržane u kodu sljedivosti, hologramu, čipu ili drugom nosaču podataka, koji mogu dopunjavati kod sljedivosti.

Biljni pasoši koji zamjenjuju fitosanitarne sertifikate

Član 99

(1) Izuzetno od člana 92 ovog zakona, u slučaju bilja, biljnog proizvoda ili drugog objekta unesenih iz druge države na teritoriju Crne Gore, a za čije je premještanje potreban biljni pasoš, pasoš se izdaje ako su na zadovoljavajući način izvršeni pregledi odnosno službene kontrole koje obuhvataju provjere dokumentacije, identiteta i fizičke provjere iz člana 150 ovog zakona koji se odnose na njihovo unošenje i ako se njima utvrdi ispunjenost uslova iz čl. 90 i 91 ovog zakona.

(2) Zamjena fitosanitarnog sertifikata biljnim pasošem može se obaviti na mjestu odredišta bilja, biljnog proizvoda ili drugog objekta umjesto na mjestu unošenja, kada je provjera na mjestu odredišta dozvoljena.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, zamjena fitosanitarnog sertifikata na mjestu unošenja može se izvršiti kada:

a) Uprava ovjeri kopiju originalnog fitosanitarnog sertifikata na mjestu unošenja bilja, biljnog proizvoda ili drugog objekta koja prati premještanje bilja, biljnog proizvoda ili drugog objekta do mjesta na kojem se izdaje biljni pasoš; ili

b) podatke iz elektronskog sistema obavještanja, pod uslovom da je elektronski fitosanitarni sertifikat ili njegova digitalna kopija dostupna u sistemu i da se, na zahtjev Uprave, može staviti na uvid tokom premještanja bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata do mjesta izdavanja biljnog pasoša i ovi podaci prate premještanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, samo do mjesta izdavanja biljnog pasoša, gdje se zatim izdaje biljni pasoš umjesto fitosanitarnog sertifikata, ako je provjera na odredištu dozvoljena.

(4) Fitosanitarni sertifikat se čuva najmanje tri godine, a može se čuvati i u obliku informacije sadržane u elektronskoj bazi podataka.

(5) U slučaju reeksporta umjesto originalnog fitosanitarnog sertifikata čuva se njegova ovjerena kopija.

Poništenje i uklanjanje biljnog pasoša

Član 100

(1) Profesionalni subjekt pod čijom je kontrolom trgovinska jedinica bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata poništava biljni pasoš i, kada je to moguće, uklanja ga sa trgovinske jedinice ako ustanovi da bilo koji od zahtjeva iz čl. 88 do 92 i čl. 94, 95, 98 ili 99 ovog zakona nije ispunjen.

(2) Profesionalni subjekt obavještava Upravu ili ovlašćenog subjekta koji je izdao poništeni biljni pasoš o njegovom poništavanju i uklanjanju.

- (3) Ako profesionalni subjekt ne postupi u skladu sa stavom 1 ovog člana Uprava poništava biljni pasoš i, kada je to moguće, naređuje njegovo uklanjanje sa trgovinske jedinice.
- (4) U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana profesionalni subjekt čuva poništeni biljni pasoš ili njegov sadržaj, kao i izjavu koja se odnosi na to poništenje, najmanje tri godine.
- (5) Čuvanje podataka iz stava 4 ovog člana može biti i u obliku informacija sadržanih u elektronskoj bazi podataka pod uslovom da to uključuje informacije sadržane u kodu sljedivosti, hologramu, čipu ili drugom nosaču podataka, koji mogu dopunjavati kod sljedivosti.
- (6) Crna Gora obaviještava Evropsku komisiju i države članice o svim slučajevima u kojima je biljni pasoš uklonjen i poništen u skladu sa stavom 2 ovog člana, nakon dana pristupanja.

Označavanje drvenog materijala za pakovanje, drveta i drugih objekata

Član 101

- (1) Drveni materijal za pakovanje, drvo i drugi objekti moraju biti označeni u skladu sa Međunarodnim standardom ISPM15 u slučajevima kada se:
- a) drveni materijal za pakovanje unesi na teritoriju Crne Gore iz druge države, u skladu sa članom 56 ovog zakona;
 - b) drveni materijal za pakovanje označava na teritoriji Crne Gore i koji se premješta izvan njene teritorije;
 - c) drveni materijal za pakovanje, drvo i drugi objekti premještaju na teritoriji Crne Gore;
 - d) bilo koji drugi drveni materijal za pakovanje, drvo ili drugi objekat označen na teritoriji Crne Gore.
- (2) Drveni materijal za pakovanje, drvo i drugi objekti iz stava 1 ovog člana označavaju se samo ako su podvrgnuti jednom ili više odobrenih postupaka tretiranja Međunarodnog standarda ISPM15-
- (3) Označavanje drvenog materijala za pakovanje, drveta i drugih objekata iz stava 1 ovog člana vrši samo registrovani subjekt u skladu sa članom 103 ovog zakona.
- (4) Drveni materijal za pakovanje iz stava 1 tač. a i b ovog člana ne označava se u slučaju izuzetaka propisanih Međunarodnim standardom ISPM15.
- (5) Postupke tretiranja i označavanja iz st. 1 i 2 ovog člana, izuzetke iz stava 4 ovog člana, postupak registracije subjekta iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Popravka drvenog materijala za pakovanje na teritoriji Crne Gore

Član 102

- (1) Drveni materijal za pakovanje koji je označen oznakom iz člana 101 ovog zakona popravlja se samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- a) postupak obavlja subjekt koji je registrovan u skladu sa članom 103 ovog zakona;
 - b) postupak tretiranja i materijal koji se upotrebljava su odgovarajući;
 - c) prema potrebi, oznaka se ponovo postavlja.
- (2) Odredba stava 1 ovog člana ne primjenjuje se u slučaju da profesionalni subjekt ukloni sve oznake sa drvenog materijala za pakovanje.
- (3) Postupak tretiranja i označavanja, kao i materijal iz stava 1 ovog člana, uzimajući u obzir Međunarodni standard ISPM15, propisuje Ministarstvo.

Upis u Fito registar i nadzor subjekta koji označava drveni materijal za pakovanje

Član 103

- (1) Uprava na zahtjev subjekta za označavanje iz člana 101 ovog zakona i za popravku drvenog materijala za pakovanje iz člana 102 ovog zakona, upisuje ga u Fito registar ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- a) ima potrebno znanje za postupak tretiranja drvenog materijala za pakovanje, drveta i drugih objekata u skladu sa čl. 101 i 102 ovog zakona;
 - b) posjeduje odgovarajuće objekte i opremu za vršenje postupka tretiranja koji su odobreni od strane ovlaštenog lica.
- (2) Uprava upisuje u Fito registar profesionalnog subjekta na zahtjev, za označavanje iz člana 101 ovog zakona i za popravku drvenog materijala za pakovanje iz člana 102 ovog zakona, koji koristi drvo tretirano u objektu drugog registrovanog subjekta, ako ispunjava sljedeće uslove:

a) koristi isključivo drvo:

- koje je bilo podvrgnuto jednom ili više odobrenih postupaka tretiranja iz Priloga 1 Međunarodnog standarda ISPM 15 u odobrenom objektu registrovanog subjekta na teritoriji Crne Gore u skladu sa stavom 1 ovog člana; ili
- koje je bilo podvrgnuto jednom ili više odobrenih postupaka tretiranja iz Priloga 1 Međunarodnog standarda ISPM 15, u objektu za tretiranje u drugoj državi odobrenom od strane njene nacionalne službe za zaštitu bilja;

b) osigurava sljedljivost drveta do objekata za tretiranje na području Crne Gore ili do objekata za tretiranje druge države;

c) koristi isključivo drvo iz tačke a ovog stava koje prati biljni pasoš ili drugi dokument kojima se potvrđuje da su ispunjeni zahtjevi za tretiranje iz Priloga 1 Međunarodnog standarda ISPM15, i ako su ispunjeni propisani uslovi.

(3) Uprava najmanje jednom godišnje vrši nadzor registrovanog subjekta u cilju kontrole ispunjenosti uslova iz st. 1 i 2 ovog člana.

(4) Kada Uprava ustanovi da profesionalni subjekt ne ispunjava uslove iz st. 1 i 2 ovog člana, bez odlaganja nalaže odgovarajuće mjere, kako bi se osigurala ispunjenost uslova.

(5) Kada profesionalni subjekt ne sprovede naložene mjere iz stava 5 ovog člana, briše se iz Fito registra.

(6) Zahtjev i uslove, način odobravanja objekta iz stava 1 ovog člana, uzimajući u obzir naučna i tehnička saznanja i međunarodne standarde, propisuje Ministarstvo.

Potvrde

Član 104

(1) Potvrde za određeno bilje, biljne proizvode ili druge objekte, osim za drveni materijal za pakovanje, koje se zahtjevaju u skladu sa odgovarajućim međunarodnim standardima predstavljaju dokaz o sprovođenju propisanih mjera.

(2) Sadržaj i format potvrde iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(3) Zahtjeve za ovlašćenje profesionalnog subjekta za izdavanje potvrde, način vršenja nadzora nad profesionalnim subjektom i način ukidanja ovlašćenja propisuje Ministarstvo.

Obavješćavanje

Član 105

(1) Uprava će bez odlaganja obavijestiti Evropsku komisiju i druge države o neposrednoj opasnosti, potvrdi prisustva štetnih organizama, njihovom suzbijanju, određivanju područja, nalazima u sigurnosnim zonama i ukidanju određenih područja, slučajevima neusaglašenosti propisanih fitosanitarnih mjera za karantinske štetne organizme, prisustvu, mjerama i nepoštovanju u vezi sa štetnim organizmima koji nisu navedeni, informacijama o štetnim organizmima i mjerama u vezi sa zaštićenim zonama, slučajevima neusaglašenosti zabrana unošenja štetnih organizama putem sadnog materijala, kao i zabrana i posebnih zahtjeva, nepoštovanju u vezi sa unošenjem bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, unošenjem u pogranična područja, privremenim mjerama zbog rizika od štetnih organizama, karantinskim stanicama i izolovanim objektima, te poništenju fitosanitarnih certifikata i biljnih pasoša.

(2) Obavješćenja iz stava 1 ovog člana mogu sadržati jedan ili više sljedećih elemenata:

a) informativne napomene;

b) format i uputstva za njegovo ispunjavanje;

c) rokove za podnošenje informativnih napomena iz tačke a ovog stava;

d) informacije o sumnji na prisustvo štetnog organizma radi brzog djelovanja s obzirom na njegovu biologiju i mogućnost brzog i dalekog širenja;

e) informacije o neusklađenosti koja predstavlja rizik od širenja karantinski štetnog organizma ili štetnog organizma koji privremeno ispunjava uslove za uvrštavanje u karantinski štetne organizme.

(2) Posebna pravila u vezi sa obavješćavanjem iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

VI. MJERE BIOLOŠKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE BILJA

Biološka zaštita bilja

Član 106

(1) Biološka zaštita bilja je suzbijanje štetnih organizama u poljoprivredi, šumarstvu i životnoj sredini primjenom živih organizama, prirodnih neprijatelja, antagonista ili konkurenata, njihovih produkata, kao i drugih organizama koji se mogu sami umnožavati.

(2) Uvođenje, uzgoj ili upotreba biološke zaštite bilja dozvoljava se na osnovu programa kojim se definišu metode i način biološke zaštite zdravlja bilja, kao i nosioci programa, na osnovu zahtjeva koji podnose naučnoistraživačke institucije u svrhu ispitivanja, istraživanja ili razvoja.

Program i registar biološke zaštite bilja

Član 107

(1) Program iz člana 106 stav 2 ovog zakona sprovodi se uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za zaštitu životne sredine.

(2) Nosioci programa iz stava 1 ovog člana mogu biti naučnoistraživačke institucije, u svrhu ispitivanja, istraživanja ili razvoja, podnošenjem zahtjeva Upravi.

(3) Registar programa biološke zaštite bilja iz stava 2 ovog člana vodi Uprava.

(4) Sadržaj zahtjeva iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

VII. OBEZBJEĐIVANJE VRŠENJA POSLOVA OD JAVNOG INTERESA

Javni poslovi u zdravstvenoj zaštiti bilja

Član 108

Poslovi od javnog interesa u zdravstvenoj zaštiti bilja (u daljem tekstu: javni poslovi) su:

1) praćenje zdravstvenog stanja bilja, uključujući i samoniklo bilje radi prikupljanja podataka o pojavi, intenzitetu napada, dinamici populacije i širenju štetnih organizama za bilje, biljne proizvode i vođenje evidencije;

2) prikupljanje bioloških, meteoroloških i drugih podataka za prognoziranje pojave štetnih organizama;

3) prognoziranje pojave štetnih organizama, njihovog razvoja i kretanja populacije i određivanje optimalnih rokova za njihovo suzbijanje;

4) otkrivanje štetnih organizama;

5) laboratorijska ispitivanja bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata zbog dijagnostikovanja štetnih organizama sa lista štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama i lista karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone;

6) izrada osnova sa kadrovskim i materijalnim preduslovima radi određivanja granica zaštićenih zona i područja pod nadzorom;

7) izvještavanje o pojavi, prisustvu i širenju štetnih organizama;

8) procjena rizika od štetnih organizama;

9) procjenu potrebe sprovođenja preventivnih mjera i mjera suzbijanja štetnih organizama;

10) sprovođenje istraživanja u oblasti zdravstvene zaštite bilja;

11) davanje stručnih uputstava profesionalnim subjektima iz oblasti zdravstvene zaštite bilja;

12) obučavanje profesionalnih subjekata, pružaoca usluga i drugih subjekata o štetnim organizmima, fitosanitarnim mjerama i načinu obavljanja poslova iz oblasti zdravstvene zaštite bilja;

13) priprema, organizovanje i sprovođenje programa stručnog usavršavanja lica u oblasti zdravstvene zaštite bilja;

14) učestvovanje u pripremi i sprovođenju programa iz člana 6 stav 4 i člana 30 stav 2 ovog zakona;

15) dostavljanje podataka za informacioni sistem;

16) poslovi suzbijanja štetnih organizama ili uništavanja bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata za koje su naređene mjere uništavanja;

17) poslovi dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije za potrebe zdravstvene zaštite bilja u skladu sa zakonom kojim su uređena sredstva za zaštitu bilja;

18) drugi stručni i tehnički poslovi u sprovođenju fitosanitarnih mjera propisanih ovim zakonom.

Vršioci javnih poslova i ovlašćenja

Član 109

(1) Javne poslove iz člana 47 tač. 1 do 4 i tač. 6 do 15 ovog zakona vrše ovlašćene ustanove.

(2) Javne poslove iz člana 47 tač. 16, 17 i 18 ovog zakona vrše pružaoci usluga.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana javne poslove iz člana 47 tačka 16 ovog zakona, u slučaju naređenih mjera mogu nad sopstvenim biljem pod nadzorom fitosanitarnog inspektora da vrše:

- lica upisana u Registar;

- javne komunalne službe registrovane u skladu sa zakonom kojim su uređena sredstva za zaštitu bilja i

- fizička lica.

(4) Laboratorijska ispitivanja iz člana 108 tačka 5 ovog zakona mogu vršiti ovlašćene laboratorije, odnosno ovlašćene ustanove koje imaju odgovarajuću laboratoriju.

(5) Ovlašćenje za vršenje javnih poslova ovlašćenim ustanovama i pružaocima usluga daje se neposredno, rješenjem Uprave.

(6) Međusobna prava i obaveze iz stava 5 ovog člana uređuju se ugovorom.

(7) Javni poslovi iz st. 1 i 2 ovog člana, koji se odnose na zaštitu bilja u šumarstvu, ustupaju se na vršenje ovlašćenim ustanovama, pravnim i fizičkim licima iz oblasti šumarstva, u skladu sa ovim zakonom.

(8) Ovlašćene ustanove i pružaoci usluga prilikom utvrđivanja rezultata laboratorijskih analiza moraju osigurati nepristrasnost, kvalitet i povjerljivost informacija i ne smiju imati konflikt interesa.

(9) Uprava za potvrdu rezultata laboratorijskih analiza (superanaliza) može ovlastiti laboratoriju ili ustanovu iz druge države, pod uslovom da je ovlašćena od strane nadležnog organa za zdravstvenu zaštitu bilja te države.

Oduzimanje ovlašćenja i nadzor nad vršenjem javnih poslova

Član 110

(1) Ovlašćenje iz člana 109 st. 4 i 5 ovog zakona oduzeće se, ako ovlašćene ustanove i vršioci usluga prestanu da ispunjavaju propisane uslove za vršenje javnih poslova ili ako Uprava utvrdi da vrše poslove, odnosno usluge suprotno propisima.

(2) Nadzor nad vršenjem javnih poslova obavlja Uprava.

VIII. FINANSIRANJE, NAKNADE I NAKNADE ŠTETE

Sredstva za obavljanje javnih poslova

Član 111

Sredstva za obavljanje javnih poslova iz člana 108 ovog zakona obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore.

Naknade za fitosanitarne preglede, analize i druge usluge

Član 112

(1) Pravna i fizička lica plaćaju naknadu za:

1) laboratorijsku analizu i testiranje službenih uzoraka bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata pod nadzorom, koji su obavljeni na zahtjev fitosanitarnog inspektora, radi utvrđivanja zdravstvenog stanja bilja, u slučaju kada je rezultat analize ili testiranja za to pravno ili fizičko lice nepovoljan, ukoliko zakonom nije drukčije utvrđeno;

2) fitosanitarni pregled bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata u vezi premještanja unutar Crne Gore;

3) fitosanitarni pregled bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji se uvoze;

- 4) fitosanitarni pregled bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji se izvoze;
 - 5) karantinski nadzor;
 - 6) za stručno osposobljavanje iz člana 51 stav 2 ovog zakona.
- (2) Naknade iz stava 1 ovog člana prihod su Budžeta Crne Gore kada navedene sprovodi Uprava.
- (3) Visinu naknade iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo, vodeći računa da ne premašuje stvarne troškove pruženih usluga.
- (4) Izuzetno od stava 2 ovog člana naknade iz stava 1 ovog člana prihod su ovlašćenih ustanova, odnosno akreditovanih laboratorija kada sprovode navedene aktivnosti.
- (5) Troškovi sprovođenja fitosanitarnih mjera kod subjekta padaju na teret subjekata.

Naknada štete i postupak utvrđivanja

Član 113

- (1) Profesionalni subjekt ima pravo na naknadu štete, ako je:
- 1) odmah obavijestio o pojavi ili sumnji na pojavu štetnog organizma sa lista štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama ili za zaštićenu zonu sa lista karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone ili organizma koji nije naveden u tim listama, ali predstavlja rizik za bilje na teritoriju Crne Gore i za koje je Ministarstvo naredilo sprovođenje mjera iskorjenjivanja ili sprečavanja njegovog širenja;
 - 2) sproveo sve mjere zdravstvene zaštite bilja koje je naredio fitosanitarni inspektor.
- (2) Naknada štete isplaćuje se iz Budžeta Crne Gore.
- (3) Naknada štete iz stava 1 ovog člana ne isplaćuje se ako je štetni organizam pronađen pri fitosanitarnom pregledu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, koji se uvoze u Crnu Goru.
- (4) Postupak za isplatu naknade štete pokreće zahtjevom subjekt čije su bilje, biljni proizvodi i drugi objekti uništeni ili na drugi način uklonjeni.
- (5) Uz zahtjev za naknadu štete koji se podnosi Upravi subjekt mora priložiti rješenje kojim su naređene mjere koje su prouzrokovale štetu.
- (6) Visinu naknade štete utvrđuje komisija koju formira Uprava.
- (7) Uprava donosi rješenje o osnovanosti zahtjeva i iznosu naknade štete.
- (8) Bliže kriterijume za utvrđivanje visine naknade štete propisuje Ministarstvo.

IX. PRIKUPLJANJE, UPOTREBA I RAZMJENA PODATAKA I INFORMACIJA

Prikupljanje i korišćenje podataka i informacija

Član 114

- (1) Radi analiziranja i praćenja mjera zdravstvene zaštite bilja, vođenja i održavanja baze podataka, Uprava prikuplja podatke i informacije iz baza podataka koje vode državni organi, organi lokalne samouprave i druga lica, a naročito podatke i informacije iz:
- 1) registra poljoprivrednih proizvođača i prerađivača;
 - 2) evidencije proizvođača i prerađivača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda;
 - 3) registra privrednih subjekata;
 - 4) registra poreskih obveznika (poreski broj);
 - 5) centralnog registra stanovništva (ime i prezime, JMBG, mjesto i adresa stanovanja);
 - 6) katastra zemljišta (broj, granica i površina parcele, vlasnik, korisnik);
 - 7) baze statističkih podataka za poljoprivredna, šumska zemljišta i šume (podaci o zemljištima koja su u vlasništvu Crne Gore i osnov njihovog korišćenja);
 - 8) baze carinskih podataka o uvozu i izvozu pošiljke bilja;
 - 9) baze podataka Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore.
- (2) Uprava može da koristi i topografske-katastarske planove, mape, anketne mape i digitalne ortofotografske karte i planove.

Međunarodna razmjena podataka i informacija

Član 115

- (1) Na međunarodnom nivou Uprava razmjenjuje podatke i informacije, naročito o:
- 1) nadležnostima i organizaciji državnih organa u oblasti zdravstvene zaštite bilja;
 - 2) graničnim prelazima, odnosno mjestima unošenja na kojima je dozvoljeno uvoziti pošiljke bilja u Crnu Goru;
 - 3) listama štetnih organizama;
 - 4) prisustvu i pojavi štetnih organizama sa lista propisanih na osnovu ovog zakona na teritoriji Crne Gore, gdje njihovo prisustvo prije nije bilo poznato i o sprovedenim mjerama za sprečavanje širenja ili mjerama iskorjenjivanja;
 - 5) pojavi, prenamnožavanju ili širenju štetnih organizama, koji predstavljaju potencijalni rizik;
 - 6) pojavi štetnog organizma u zaštićenoj zoni, zbog kojeg je zona proglašena kao zaštićena zona;
 - 7) rezultatima nadzora u zaštićenoj zoni;
 - 8) propisima koji su donijeti na osnovu ovog zakona;
 - 9) slučajevima zabrane uvoza zbog neispunjavanja fitosanitarnih zahtjeva;
 - 10) drugim podacima i informacijama u skladu sa ovim zakonom, na zahtjev međunarodnih organa i organizacija.
- (2) Podaci i informacije iz stava 1 ovog člana proslijeđuju se u skladu sa međunarodnim konvencijama i međunarodnim ugovorima.

X. SLUŽBENE KONTROLE I INSPEKCIJSKI NADZOR

Sprovođenje i planiranje službenih kontrola

Član 116

- (1) Službene kontrole vrše se: pregledom, monitoringom, provjerom, revizijom i uzorkovanjem radi laboratorijskih ispitivanja i inspekcijskim nadzorom.
- (2) Službene kontrole i druge aktivnosti nad sprovođenjem ovog zakona koje se odnose na monitoring, provjeru ispunjavanja uslova propisanih ovim zakonom, reviziju i po potrebi uzorkovanje radi laboratorijskog ispitivanja vrši Uprava.
- (3) Službene kontrole iz st. 1 i 2 ovog člana u skladu sa ovim zakonom vrše se na osnovu višegodišnjih i godišnjih planova kontrole.
- (4) Višegodišnji plan i stava 3 ovog člana donosi Ministarstvo.
- (5) Godišnje planove službenih kontrola donosi Uprava.

Inspekcijski nadzor i profesionalno usavršavanje

Član 117

- (1) Službene kontrole i inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Uprava preko fitosanitarnog inspektora, u skladu sa zakonom.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, inspekcijski nadzor koji se odnosi na šumsko bilje, šumske rasadnike i reprodukcioni materijal, osim šumskog bilja i šumskog reprodukcionog materijala koji se uvozi, izvozi ili je u tranzitu, vrši Uprava preko šumarskih inspektora u skladu sa zakonom.
- (3) Fitosanitarni inspektor je lice koje ima sedmi nivo nacionalnog okvira kvalifikacija, podnivo 1 (240 kredita CSPK-a) iz oblasti poljoprivrede, usmjerenja: zaštite bilja, ratarski, povrtarski, opšti ili drugi smjer biljne proizvodnje i koji pored opštih i posebnih uslova propisanih zakonom o državnim službenicima i namještenicima, ima pravo i obavezu stručnog usavršavanja u cilju otkrivanja i prepoznavanja štetnih organizama, preduzimanja fitosanitarnih mjera i druge poslove u skladu sa ovim i drugim zakonom.
- (4) Stručno usavršavanje iz stava 3 ovog člana podrazumijeva učešće na kursovima, seminarima, simpozijumima, kao i obavezu kontinuiranog usvajanja savremenih znanja.
- (5) Radi obavljanja poslova službenih kontrola formiraju se područne jedinice fitosanitarne inspekcije i granična fitosanitarna inspekcija.

Nadležnost Uprave i sistem službenih kontrola

Član 118

- (1) Uprava je nadležni organ (*competent authority*) odnosno centralni organ odgovoran za organizaciju službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u oblasti zdravstvene zaštite bilja u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Uprava uspostavlja sistem kontrole (*control system*) koji uključuje po potrebi i druge nadležne organe, njihove resurse, strukture i procedure za vršenje službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom.
- (3) Uprava usvaja plan službenih kontrola (*control plan*) koji sadrži informacije o strukturi i organizaciji sistema službenih kontrola, njihovom funkcionisanju i detaljnim planom sprovođenja tokom određenog vremenskog perioda.
- (4) U smislu sprovođenja službenih kontrola roba (*goods*) je svo bilje, biljni proizvodi i drugi objekti u oblasti zdravstvene zaštite bilja.

Obaveze u sprovođenju službenih kontrola

Član 119

- (1) Uprava, za sprovođenje službenih kontrola u oblasti iz člana 118 ovog zakona, dužna je da:
 - a) donosi i uspostavi procedure i/ili postupke radi obezbjeđivanja efikasnosti i djelotvornosti službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti;
 - b) uspostavi procedure i/ili postupke radi obezbjeđivanja nepristrasnosti, kvaliteta i dosljednosti službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti na svim nivoima;
 - c) uspostavi procedure i/ili postupke radi obezbjeđivanja da lica koje sprovode službene kontrole i druge službene aktivnosti nijesu u sukobu interesa;
 - d) obezbijedi adekvatne laboratorijske kapacitete za analize, testiranje i dijagnostiku ili imaju pristup takvim kapacitetima;
 - e) obezbijedi dovoljan broj zaposlenih lica sa odgovarajućim kvalifikacijama i iskustvom, radi efikasnog i djelotvornog vršenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti ili imaju pristup dovoljnom broju takvih lica;
 - f) održava objekte i opremu radi obezbjeđivanja efikasnog i djelotvornog vršenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti zaposlenih lica;
 - g) ima jasna zakonska ovlašćenja za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, kao i zakonska ovlašćenja za preduzimanje aktivnosti propisanih ovim zakonom;
 - h) uspostavi procedure radi obezbjeđivanja zaposlenim licima pristupa prostorijama i dokumentaciji subjekata radi pravilnog obavljanja dužnosti; i
 - i) ima planove za vanredne situacije i da su spremni za sprovođenje istih.
- (2) Lica koja vrše službene kontrole u oblasti iz člana 118 ovog zakona Uprava ovlašćuju u pisanoj formi sa navedenim službenim aktivnostima i zadacima za koje je imenovanje izvršeno, uz uslov da lica nijesu u sukobu interesa.
- (3) Lica koja vrše službene kontrole i druge službene aktivnosti u oblasti iz člana 118 ovog zakona u skladu sa ovim zakonom moraju da:
 - a) imaju odgovarajuću obuku radi kompetentnog obavljanja dužnosti i dosljednog sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti;
 - b) prate novosti i prema potrebi se redovno usavršavaju; i
 - c) prema potrebi obučavaju se za:
 - različite metode i tehnike kontrola, kao što su inspekcija, verifikacija, skrining, ciljani skrining, uzorkovanje i laboratorijske analize, ispitivanje i dijagnostika;
 - procedure kontrola;
 - procjene neusaglašenosti sa pravilima;
 - opasnosti ili kritične tačke;

- su upoznata sa različitim fazama prometa, skladištenja, distribucije i upotrebe robe, kao i mogućim rizicima za zdravlje bilja, kao i za životnu sredinu;
 - ocijene primjenu procedura, integralne zaštite bilja i dobre poljoprivredne prakse;
 - su upoznata sa sistemima upravljanja koje koriste subjekti i njihovu procjenu ukoliko su relevantni za zahtjeve utvrđene ovim zakonom;
 - su upoznata sa sistemom registracija;
 - su obučena za postupanje u vanrednim situacijama;
 - su upoznata sa sudskim postupcima i posljedicama službenih kontrola;
 - su obučena za provjeru pisanog, dokumentarnog materijala i drugih zapisa, uključujući i one koji se odnose na međulaboratorijska uporedna ispitivanja, akreditaciju, analizu i upravljanje rizikom, a što je od važnosti u procjeni usklađenosti;
 - kontrolne postupke i zahtjeve za uvoz u Crnu Goru; i
 - drugih oblasti koje su neophodne radi obezbjeđivanja da se službene kontrole vrše u skladu sa ovim zakonom.
- (4) Uprava donosi i sprovodi godišnje programe obuka koji je sastavni dio Programa fitosanitarnih mjera iz člana 7 st. 1 i 12 ovog zakona, radi obezbjeđivanja da zaposlena lica koja sprovode službene kontrole i druge službene aktivnosti imaju odgovarajuću obuku iz stava 3 ovog člana.
- (5) Uprava obezbjeđuje efikasnu kordinaciju i saradnju kada službene kontrole i druge službene aktivnosti vrši više nadležnih organa i drugih učesnika u oblasti iz člana 118 ovog zakona.
- (6) Godišnje programe obuka, bliža pravila i uslove o kordinaciji i saradnji iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Revizija (audit)

Član 120

- (1) Uprava sprovodi reviziju (*audit*) u oblasti iz člana 118 ovog zakona koja predstavlja sistemsko i nezavisno provjeravanje postupanja kojim se utvrđuje da li su postupanja i rezultati tog postupanja u skladu sa planiranim mjerama i da li se mjere sprovode efikasno i da li su odgovarajuće za postizanje ciljeva, radi obezbjeđivanja efikasne i efektivne koordinacije i saradnje prilikom sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.
- (2) Efikasnost službenih kontrola u oblasti iz člana 118 ovog zakona potvrđuje revizijom Uprava, radi preduzimanja korektivnih mjera prema potrebi i ažuriranja procedura i vodiča.
- (3) Radi kontrole sprovođenja plana službenih kontrola u oblasti iz člana 118 ovog zakona, planiranih mjera i provjere efikasnosti i adekvatnosti preduzetih mjera Uprava uspostavlja samostalnu organizacionu jedinicu za nezavisno sprovođenje revizije.
- (4) Jedinica iz stava 3 ovog člana utvrđuje stanje, sačinjava izvještaj i predlaže preduzimanje mjera u skladu sa rezultatima revizije kako bi se obezbijedilo ispunjavanje zahtjeva ovog zakona.
- (5) Revizija u oblasti iz člana 118 ovog zakona se vrši na osnovu godišnjeg plana za vršenje unutrašnje revizije jedinice iz stava 3 ovog člana.
- (6) Reviziju iz stava 1 ovog člana Uprava sprovodi samostalno ili nalaže reviziju i predviđa mjere u skladu sa rezultatima revizije.
- (7) Revizija iz stava 1 ovog člana podleže nezavisnoj ceni i sprovodi se na transparentan način
- (8) Bliži način vršenja revizije iz stava 1 ovog člana za sprovođenje revizije utvrđuje se propisom Ministarstva.

Pravo na žalbu

Član 121

- (1) Protiv rješenja Uprave može se izjaviti žalba, u roku propisanom u skladu sa zakonom koji uređuje upravni postupak.
- (2) Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostave pisanog rješenja.

(3) O žalbi iz stava 1 ovog člana odlučuje Ministarstvo.

(4) Žalba ne odlaže izvršenje rješenja i ne utiče na obavezu preduzimanja hitnih mjera za uklanjanje ili ograničavanje rizika po zdravlje bilja u skladu sa ovim zakonom.

Obaveza povjerljivosti

Član 122

(1) Uprava kao i službene laboratorije u oblasti iz člana 118 ovog zakona dužne su da obezbijede da informacije i saznanja dobijena vršenjem službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti ne otkrivaju trećim licima, ako su takvi podaci zaštićeni u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisima koji uređuje tajne podatke i zaštitu podataka ličnosti, ovo se naročito odnosi na informacije koje po svojoj prirodi predstavljaju poslovnu tajnu i podliježu obavezi čuvanja poslovne tajne.

(2) Lica zaposlena u Upravi, kao i lica koja su uključena tokom vršenja službenih kontrola i službenih aktivnosti dužna su da poštuju obavezu tajnosti u skladu sa ovim zakonom i zakonom koji uređuje rad državnih službenika i namještenika i da potpišu izjavu o zaštiti ličnih podataka i čuvanju poslovne tajne.

(3) Osim u slučaju da postoji preovlađujući javni interes za otkrivanje informacija obuhvaćenih obavezom čuvanja poslovne tajne iz stava 1 ovog člana, i ne dovodeći u pitanje situacije u kojima se otkrivanje zahtjeva po zakonu, takve informacije uključuju informacije čije bi objavljivanje ugrozilo:

- a) svrhu inspekcija, provjera ili revizija;
- b) zaštitu komercijalnih interesa subjekata ili bilo kog drugog pravnog ili fizičkog lica; ili
- c) zaštitu sudskih postupaka i pravnih savjeta.

(4) Prilikom utvrđivanja da li postoji preovlađujući javni interes iz stava 3 ovog člana za objavljivanje informacija obuhvaćenih poslovnom tajnom iz stava 1 ovog člana Uprava uzima u obzir između ostalog i moguće rizike po zdravlje ljudi, životinja ili bilja ili ozbiljnost i obim takvih rizika po životnu sredinu i prirodu.

(5) Obaveze povjerljivosti ne sprečavaju Upravu da objavi ili na drugi način učini dostupnim javnosti informacije o ishodu službenih kontrola u vezi sa pojedinačnim subjektima pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- a) da je subjektu pružena mogućnost izjašnjenja na informacije i/ili podatke koje se namjeravaju objaviti ili na drugi način staviti na uvid javnosti, prije njihovog objavljivanja ili stavljanja na uvid javnosti, uzimajući u obzir hitnost situacije; i
- b) da informacije i/ili podaci koji se objavljuju ili na drugi način stavljaju na uvid javnosti uzimaju u obzir izjašnjenje subjekata ili se objavljuju ili stavljaju na uvid javnosti zajedno sa izjašnjenjem.

(6) Obrazac izjave o zaštiti ličnih podataka i čuvanju poslovne tajne iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Opšta pravila o službenim kontrolama

Član 123

(1) Nad profesionalnim subjektima, a po potrebi drugih subjekata, u oblasti iz člana 118 ovog zakona vrše se redovne službene kontrole na osnovu rizika i sa odgovarajućom učestalošću, uzimajući u obzir:

1) utvrđene rizike povezane sa:

- a) aktivnostima pod kontrolom subjekta;
- b) mjestom obavljanja djelatnosti i aktivnosti; i
- c) upotrebom proizvoda, procesa, materijala ili supstanci koje mogu negativno da utiču.

2) informacije koje ukazuju na vjerovatnoću dovođenja potrošača u zabludu, naročito u pogledu prirode, identiteta, svojstava, sastava, količine, roka trajanja, države porijekla ili mjesta porijekla, kao i načina proizvodnje;

3) prethodne evidencije u pogledu rezultatata prethodnih službenih kontrola i njihovu usaglašenost u skladu sa ovim zakonom;

4) pouzdanost i rezultate kontrola koje sprovode profesionalni subjekti ili treća strana radi provjere usaglašenosti u skladu sa ovim zakonom; i

5) informacije koje mogu ukazivati na neusaglašenost u skladu sa ovim zakonom.

(2) Službene kontrole se vrše:

- sa odgovarajućom učestalošću utvrđenom na osnovu rizika, radi identifikacije mogućeg namjernog kršenja ovog zakona, učinjenog kroz prevare ili obmane, dodatno uzimajući u obzir i povezane informacije koje se razmjenjuju na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i druge informacije koje ukazuju na mogućnost takvih kršenja;
- prije stavljanja u promet ili premještanja robe u svrhu izdavanja službenih sertifikata ili službenih potvrda;
- bez prethodne najave, osim u slučajevima gdje je najava neophodna i opravdana za potrebe sprovođenja službene kontrole, a u slučaju službenih kontrola na zahtjev profesionalnog subjekta Uprava odlučuje da li će službene kontrole biti sprovedene sa prethodnom najavom ili bez nje, pri čemu službene kontrole uz prethodnu najavu ne isključuju službene kontrole bez prethodne najave;
- na način koji će obezbijediti da se administrativno opterećenje i ometanje poslovanja profesionalnog subjekta svede na najmanju moguću mjeru, ali da to ne utiče negativno na efikasnost tih kontrola;
- na isti način da se kontrole prilagođavaju specifičnim situacijama, bez obzira da li je roba dostupna na tržištu Crne Gore ili je namenjena izvozu iz Crne Gore ili uvozu u Crnu Goru.

(3) Način vršenja, rok i obrazac prijave iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Profesionalni subjekti, procesi i aktivnosti koje podliježu službenim kontrolama

Član 124

(1) U mjeri u kojoj je to neophodno za utvrđivanje usaglašenosti sa pravilima ovog zakona službene kontrole se vrše nad:

- a) biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima u fazama distribucije i upotrebe;
- b) supstancama, materijalima ili drugim objektima koji mogu uticati na svojstva bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata i njihovu usaglašenost sa zahtjevima u fazama distribucije i upotrebe;
- c) profesionalnim subjektima u pogledu njihovih aktivnosti, uključujući opremu, prevozna sredstva, prostorije i druga mjesta pod njihovom kontrolom, njihovog okruženja, kao i odgovarajućom dokumentacijom.

(2) Za potrebe vršenja službenih kontrola Uprava je dužna da uspostavi i redovno ažurira registar u skladu sa ovim zakonom, a ukoliko takvi registri ili liste već postoje za druge potrebe mogu se koristiti i za potrebe ovog zakona.

(3) Lica upisana u registar iz stava 2 ovog člana dužni su da Upravi dostavljaju ažurirane podatke o nazivu i pravnom statusu i aktivnostima koje sprovode, uključujući aktivnosti preduzete komunikacijom na daljinu, kao i mjesta koja su pod njihovim nadzorom.

Transparentnost službenih kontrola

Član 125

(1) Službene kontrole u oblasti iz člana 118 ovog zakona se vrše uz visok nivo transparentnosti, a relevantne informacije u vezi sa organizovanjem i sprovođenjem službenih kontrola stavljaju se javnosti na raspolaganje najmanje jednom godišnje, a koje se odnose na:

- a) vrstu, broj i rezultate službenih kontrola;
- b) vrstu i broju utvrđenih slučajeva neusaglašenosti;
- c) vrstu i broj slučajeva u kojima su preduzete mjere; i
- d) vrstu i broj slučajeva u kojima su izrečene kazne.

(2) Informacije iz stava 1 tač. a do d ovog člana prema potrebi mogu se staviti na raspolaganje objavom godišnjeg izvještaja.

(3) U slučaju objave netačnih informacija Uprava je dužna da te netačne informacije ispravi.

(4) Uprava može objaviti ili na drugi način učiniti dostupnim javnosti informacije o rangiranju pojedinačnih profesionalnih subjekata na osnovu rezultata jedne ili većeg broja službenih kontrola, ako:

- a) su kriterijumi rangiranja objektivni, transparentni i javno dostupni; i
- b) je uspostavljen sistem kojim se obezbjeđuje pošten, dosljedan i transparentan proces rangiranja.

- (5) Bliža pravila i procedure kojima se obezbjeđuje ispravka netačnih informacija iz stava 3 ovog člana, kao i kriterijume i sisteme rangiranja iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Dokumentovane procedure kontrole

Član 126

- (1) Službene kontrole u oblasti iz člana 118 ovog zakona se vrše u skladu sa dokumentovanim procedurama.
- (2) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana se verifikuju u skladu sa uspostavljenim procedurama.
- (3) Kada se postupkom verifikacije iz stava 2 ovog člana identifikuju nedostaci preduzimaju se korektivne mjere i prema potrebi ažuriraju dokumentovane procedure predviđene stavom 1 ovog člana.
- (4) Bliža pravila i uslove kojim se regulišu procedure za vršenje i verifikaciju službenih kontrola propisuje Ministarstvo.

Zapisnici o službenim kontrolama

Član 127

- (1) O svakoj izvršenoj službenoj kontroli u oblasti iz člana 118 ovog zakona sastavlja se zapisnik koji može biti u pisanom ili elektronskom obliku i koji mora da sadrži:
 - a) opis svrhe službene kontrole;
 - b) primjenjene metode;
 - c) rezultat službene kontrole; i
 - d) prema potrebi i mjere koje subjekat mora preduzeti, a koje su rezultat službene kontrole.
- (2) Subjekt koji podliježe službenoj kontroli se na njegov zahtjev obezbjeđuje kopija zapisnika iz stava 1 ovog člana, osim u slučaju izdavanja službenog sertifikata ili službene potvrde, ili ako se za potrebe sudskih postupaka ne zahtijeva drugačije.
- (3) Ako se službenom kontrolom utvrdi bilo kakav oblik neusaglašenosti o tome se u pisanoj formi profesionalni subjekt obavještava bez odlaganja.
- (4) U slučaju kada vršenje službene kontrole zahtijeva stalno ili redovno prisustvo zaposlenih lica ili predstavnika Uprave u objektima profesionalnog subjekta, zapisnik iz stava 1 ovog člana sačinjava se sa učestalošću kojim se Upravi i profesionalnom subjektu omogućava:
 - a) redovna informisanost o stepenu usaglašenosti; i
 - b) informisanost o bilo kakvom slučaju neusaglašenosti utvrđenom tokom službene kontrole.

Metode i tehnike službenih kontrola

Član 128

- (1) Metode i tehnike službenih kontrola u oblasti iz člana 118 ovog zakona uključuju sljedeće:
 - 1) ispitivanje kontrola koje su uspostavili profesionalni subjekti, kao i dobijenih rezultata;
 - 2) pregled:
 - a) opreme, prevoznih sredstava, objekata i drugih mjesta pod nadzorom profesionalnog subjekta i njihovog okruženja;
 - b) bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, uključujući provjeru ambalaže i pakovanje;
 - c) bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, uključujući provjeru uslova skladištenja;
 - d) sljedljivosti, označavanja, reklamiranja;
 - 3) kontrolu uslova u objektima profesionalnog subjekta;
 - 4) postupanje sa ambalažom;
 - 5) procjenu postupaka dobre proizvođačke prakse, dobre poljoprivredne prakse, dobre eksperimentalne prakse, integralne zaštite bilja;
 - 6) pregled dokumentacije, evidencije o sljedljivosti i drugih evidencija koje mogu biti relevantne za ocjenu usaglašenosti sa ovim zakonom, uključujući prema potrebi dokumenta koja prate robu koja ulazi u objekat ili izlazi iz njega;
 - 7) razgovore sa profesionalnim subjektima i njihovim zaposlenim;
 - 8) verifikaciju sprovedenih mjerenja i drugih rezultata ispitivanja preduzetih od strane opetareta;
 - 9) uzorakovnje, analizu i ispitivanje;

- 10) reviziju profesionalnog subjekta; i
- 11) druge aktivnosti za utvrđivanje neusaglašenosti.

Obaveze profesionalnog subjekta

Član 129

(1) Radi sprovođenja službene kontrole ili drugih službenih aktivnosti u oblasti iz člana 118 ovog zakona, profesionalni subjekt, a po potrebi i drugi subjekti, na zahtev lica koja sprovodi službenu kontrolu, dužan je da omogući pristup:

- 1) opremi, prevoznom sredstvu, objektu i drugim mjestima pod kontrolom subjekta i njihovog okruženja;
- 2) računarskom sistemu za upravljanje informacijama;
- 3) robi koja je pod njegovom kontrolom;
- 4) dokumentima i drugim relevantnim informacijama.

(2) U toku službene kontrole i drugih službenih aktivnosti, subjekt je dužan da sarađuje sa licem koje sprovodi službenu kontrolu.

(3) Pored obaveza iz st. 1 i 2 ovog člana, subjekt odgovoran za pošiljku koja se uvozi ili je u nekom drugom carinskom postupku stavlja bez odlaganja na raspolaganje, u papirnom ili elektronskom obliku, sve potrebne informacije.

(4) Subjekt je dužan da obezbijedi sljedeće ažurirane informacije, a naročito:

- 1) naziv, poslovno ime i pravni organizacioni oblik;
- 2) specifične aktivnosti koje sprovode, uključujući aktivnosti koje se sprovode pomoću komunikacije na daljinu, kao i mjesta koja su pod njegovom kontrolom.

Delegiranje određenih zadataka

Član 130

(1) Ovlašćenje za određene zadatke službenih kontrola od strane nadležnog organa u oblasti iz člana 118 ovog zakona.

(2) Uprava može za određene zadatke službenih kontrola ovlastiti jedno ili više pravnih ili fizičkih lica u skladu sa uslovima iz čl. 150 i 151 ovog zakona.

(3) Uprava osigurava da ovlašćena lica iz stava 1 ovog člana imaju ovlašćenja potrebna za efikasno obavljanje službenih kontrola.

(4) Kada Uprava odluči o ovlašćenju za određene zadatke službenih kontrola, svakom delegiranom tijelu dodjeljuje brojčanu oznaku i određuje relevantna tijela odgovorna za odobravanje delegiranih tijela i nadzor nad njima.

Uslovi za ovlašćenje određenih zadataka službenih kontrola

Član 131

(1) Uprava za određene zadatke službenih kontrola izdaje ovlašćenje u pisanom obliku i ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

a) ovlašćenje sadrži precizan opis zadataka službenih kontrola koje ovlašćeno lice može obavljati i uslova pod kojima može obavljati te zadatke;

b) ovlašćeno lice:

- posjeduje stručnost, opremu i infrastrukturu potrebnu za obavljanje onih zadataka službenih kontrola za koje je ovlašćeno;
- raspolaže dovoljnim brojem zaposlenih sa odgovarajućim kvalifikacijama i iskustvom;
- nepristrasno je i nije u konfliktu interesa i naročito nije u situaciji koja bi mogla direktno ili indirektno uticati na nepristrasno obavljanje profesionalnih dužnosti u odnosu na obavljanje onih zadataka službenih kontrola koje su mu delegirane;
- djeluje i akreditovano je u skladu sa standardima relevantnim za ovlašćene zadatke, uključujući standard EN ISO/IEC 17020 „Zahtjevi za rad različitih vrsta tijela koja sprovode inspekciju”;

- ima dovoljno potencijala za obavljanje zadataka službenih kontrola za koje je ovlašteno; i
- (c) uspostavljeni su sistemi kojima se osigurava efikasna koordinacija između Uprave i ovlaštenog lica.

Uslovi za ovlaštenje fizičkih lica za određene zadatke službenih kontrola

Član 132

- (1) Uprava može ovlastiti za određene zadatke službenih kontrola jedno ili više fizičkih lica ako to dopuštaju pravila iz čl. 139. do 148 ovog zakona.
- (2) Ovlaštenje iz stava 1 ovog člana je u pisanom obliku i ispunjava sljedeće uslove:
 - a) ovlaštenje sadrži precizan opis zadataka službenih kontrola koje ovlašteno lice može obavljati i uslova pod kojima može obavljati te zadatke;
 - b) fizička lica:
 - posjeduju stručnost, opremu i infrastrukturu potrebnu za obavljanje onih zadataka službenih kontrola za koja su ovlaštena;
 - raspolaze dovoljnim brojem zaposlenih sa odgovarajućim kvalifikacijama i iskustvom;
 - nepristrasno je i nije u konfliktu interesa u odnosu na obavljanje onih zadataka službenih kontrola za koja su ovlaštena; i
 - c) uspostavljeni su sistemi kojima se osigurava efikasna koordinacija između Uprave i ovlaštenog fizičkog lica.

Uslovi za ovlaštenje za druge službene aktivnosti

Član 133

- (1) Uprava može ovlastiti jedno ili više pravnih lica za određene zadatke povezane sa drugim službenim aktivnostima ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - a) takvo ovlaštenje nije zabranjeno pravilima; i
 - b) ispunjeni su uslovi iz člana 150 ovog zakona.
- (2) Uprava može ovlastiti jedno ili više fizičkih lica za određene zadatke povezane sa drugim službenim aktivnostima ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - a) ovlaštenje je u skladu sa članom 132 stav 2 ovog zakona; i
 - b) ispunjeni su uslovi iz člana 151 ovog zakona.
- (3) Uprava ne ovlašćuje pravno ili fizičko lice za sljedeće zadatke:
 - za sprovođenje odgovarajućih mjera kojima se osigurava da će subjekat ispraviti neusklađenost i spriječiti dalje pojavljivanje neusklađenosti za aktivnosti iz člana 157 stav 1 tačka b i članu 157 st. 2 i 3 ovog zakona;
 - nalaaganje tretiranja robe, promjene etiketa ili pružanja korektivnih informacija potrošačima;
 - ograničavanje ili zabranu stavljanja na tržište, premještanja, unošenja ili izvoza robe i zabranu povratka robe na teritoriju Crne Gore ili nalaaganje vraćanja robe u Crnu Goru;
 - nalaaganje subjektu da poveća učestalost sopstvenih kontrola;
 - nalaaganje da se određene aktivnosti dotičnog subjekta podvrgnu povećanim ili sistemskim službenim kontrolama;
 - nalaaganje vraćanja, povlačenja, uklanjanja i uništavanja robe, odobravajući, prema potrebi, upotrebu robe u druge svrhe od one kojoj je prvobitno bila namijenjena;
 - nalaaganje izolacije ili zatvaranja, tokom odgovarajućeg perioda, ukupnog ili djelimičnog poslovanja subjekta ili njegovih objekata, poljoprivrednih gazdinstava ili drugih prostora;
 - nalaaganje prestanka, tokom odgovarajućeg perioda, svih ili dijela aktivnosti subjekta i, prema potrebi, internet stranica kojima upravlja ili kojima se služi;
 - nalaaganje suspenzije ili povlačenje registracije za objekat, poljoprivredno gazdinstvo ili prijevozna sredstva.
- (4) Subjektu ili njegovu predstavniku se dostavljaju:
 - a) pisano obavještenje o svojoj odluci u pogledu radnje ili mjere koje treba preduzeti u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana i razloge za tu odluku; i

b) informacije o pravu na žalbu protiv takvih odluka i o primjenjivom postupku i rokovima u vezi sa takvim pravom na žalbu.

Obaveze ovlašćenih pravnih i fizičkih lica

Član 134

Pravna i fizička lica koja su ovlašćena za određene zadatke službenih kontrola u skladu sa članom 149 stav 1 ovog zakona ili određene zadatke povezane sa drugim službenim aktivnostima:

- a) obavještavaju Upravu, redovno i na zahtjev, o rezultatima službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti koje su sproveli;
- b) odmah obavještavaju Upravu kada rezultat službenih kontrola upućuje na neusklađenost ili ukazuje na moguće postojanje neusklađenosti, osim ako je posebnim sistemima uspostavljenim između Uprave i ovlašćenog lica predviđeno drugačije;
- c) Upravi osiguravaju pristup svojim prostorima i objektima, sarađuju i pružaju pomoć.

Obaveze Uprave u vezi sa ovlašćenjem

Član 135

Uprava vrši kontrolu ovlašćena za određene zadatke službenih kontrola ili određene zadatke povezane sa drugim službenim aktivnostima na način da:

- a) organizuje revizije ili inspekcijske preglede ovlašćenih lica, prema potrebi i izbjegavajući udvostručavanje, uzimajući u obzir akreditaciju iz člana 131 stav 1 tačka b alineja 4 ovog zakona;
- b) u potpunosti ili dijelom i bez odlaganja ukida ovlašćenje kada:
 - postoje dokazi da ovlašćeno pravno ili fizičko lice ne obavljaju pravilno zadatke za koje su ovlašćena;
 - ovlašćeno pravno ili fizičko lice ne preduzme odgovarajuću i pravovremenu aktivnost kako bi se otklonili utvrđeni nedostaci; ili
 - se pokazalo da je nezavisnost ili nepristrasnost ovlašćenog pravnog ili fizičkog lica dovedena u pitanje.
 - drugi razlozi u skladu sa zakonom.

Metode uzorkovanja, analize i ispitivanja

Član 136

- (1) Metode za uzorkovanje, laboratorijske analize i ispitivanje za vršenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti iz člana 118 ovog zakona moraju biti u skladu sa posebnim propisima.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako ne postoje posebni propisi, službene laboratorije mogu koristiti jednu od sljedećih metoda:
 - a) dostupne metode u skladu sa relevantnim međunarodno priznatim pravilima ili protokolima, uključujući i one koje je prihvatio Evropski komitet za standardizaciju (CEN); ili relevantne metode koje su razvile ili preporučile referentne laboratorije Evropske unije i koje su potvrđene u skladu sa međunarodno priznatim naučnim protokolima; i
 - b) ako odgovarajuća pravila ili protokoli iz stava 2 tačka a ovog člana ne postoje, tada će službene laboratorije koristiti metode koje su u skladu sa:
 - relevantnim pravilima utvrđenim na nacionalnom nivou ili ako takva pravila ne postoje, relevantne metode koje su razvile ili preporučile nacionalne referentne laboratorije i koje su potvrđene međunarodno priznatim naučnim protokolima; i
 - relevantne metode razvijene i potvrđene međulaboratorijskim ili unutarlaboratorijskim studijama za potvrdu metodologije, a u skladu su sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima.
- (3) Kada su laboratorijske analize i ispitivanja hitno potrebne, a ne postoji nijedna od metoda iz st. 1 i 2 ovog člana, relevantna nacionalna referentna laboratorija, ili ako takva nacionalna referentna laboratorija ne postoji, bilo koja druga laboratorija koja je određena u skladu ovim zakonom, može koristiti druge metode, osim onih iz st. 1 i 2 ovog člana do potvrđivanja odgovarajuće metode u skladu sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima.

- (4) Metode koje se koriste za laboratorijske analize moraju biti u skladu sa sljedećim kriterijumima:
- tačnost (istinitost i preciznost);
 - primjenjivost (matriks i obim koncentracija);
 - granice detekcije;
 - granice kvantifikacije;
 - preciznost;
 - ponovljivost;
 - reproduktivnost;
 - iskorišćenost;
 - selektivnost;
 - senzitivnost;
 - linearnost;
 - mjerna nesigurnost; i
 - drugi kriterijumi koji se mogu odabrati prema potrebi kao što su: kriterijumi učinka, parametre analize, ispitivanja ili dijagnoze, mjernu nesigurnost i procedure za validaciju tih metoda, kao i tumačenje analitičkih, testnih i dijagnostičkih rezultata.
- (5) Uzimanje i označavanje uzoraka, kao i rukovanje njima obavlja se na način da se obezbijedi njihova pravna, naučna i tehnička validnost.
- (6) Bliža pravila i uslove za metode uzorkovanja, laboratorijske analize i ispitivanje; kriterijume prihvatljivosti, parametre analize, mjernu nesigurnost i procedure za validaciju tih metoda i tumačenje analitičkih i laboratorijskih rezultata propisuje Ministarstvo.

Drugo stručno mišljenje

Član 137

- (1) Uprava je dužna da subjektima u okviru uzorkovanja, analiza i ispitivanja obezbijedi pravo na drugo stručno mišljenje o njihovom trošku, gdje je to primjenjivo, a podrazumijeva pravo subjekta da zatraži pregled dokumentacije o uzorkovanju, analizi i ispitivanju od strane drugog priznatog stručnjaka koji ima odgovarajući nivo kvalifikacije.
- (2) Kada postoji spor između Uprave i subjekta koji se zasniva na drugom stručnom mišljenju iz stava 1 i 2 ovog člana subjekt može zahtijevati da o svom trošku pregleda dokumentaciju prvobitne analize i ispitivanja i prema potrebi i drugu analizu i ispitivanje kod druge službene laboratorije.
- (3) Zahtjev subjekta za drugo stručno mišljenje u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana ne utiče na obavezu Uprave da brzo preduzme hitne mjere za otklanjanje ili ograničavanje rizika.

Uzorkovanje robe koja se prodaje putem sredstava za komunikaciju na daljinu

Član 138

- (1) Ako se prodaja robe obavlja putem sredstava za komunikaciju na daljinu, Uprava može za potrebe službenih kontrola koristiti uzorke koje su bez otkrivanja svog identiteta naručili od subjekta.
- (2) Nakon što Uprava dobije uzorke, preduzima korake da bi obezbijedila da subjekti od kojih su uzorci naručeni, u skladu sa stavom 1 ovog člana:
- a) budu obavješteni da su takvi uzorci uzeti u okviru službene kontrole, i prema potrebi analizirani ili ispitani; i
 - b) budu obavješteni da mogu da, nakon alalaze i ispitivanja tih uzoraka, ostvare svoje pravo na drugo stručno mišljenje iz člana 118 stav 1 ovog zakona.

Ovlašćivanje službenih laboratorija

Član 139

- (1) Uprava će ovlastiti službene laboratorije za obavljanje laboratorijskih analiza i ispitivanja uzoraka uzetih tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

- (2) Uprava može kao službenu laboratoriju odrediti laboratoriju koja se nalazi u drugoj državi ako su uspunjeni sljedeći uslovi:
 - 1) postoje odgovarajući sistemi na osnovu kojih je Upravi omogućeno da vrši revizije i kontrole sprovedene u skladu sa ovim zakonom ili da sprovođenje takvih revizija i kontrola delegira organu državne uprave druge države u kojoj se laboratorija nalazi; i
 - 2) da ja ta laboratorija već određena kao službena laboratorija od strane nadležnih organa države na čijoj teritoriji se nalazi.
- (3) Ovlašćivanje službene laboratorije obavlja se u pisanoj formi rješenjem koje sadrži detaljan opis:
 - a) poslova koje laboratorija obavlja kao službena laboratorija;
 - b) sistema pod kojima sprovodi poslove navedene u tački a ovog stava; i
 - c) sistema neophodnih za obezbjeđivanje efikasne i djelotvorne koordinacije i saradnje između laboratorije i Uprave.
- (4) Uprava kao službenu laboratoriju može odrediti laboratoriju koja:
 - a) posjeduje stručnost, opremu i infrastrukturu potrebnu za obavljanje analiza, ispitivanja ili dijagnostiku uzoraka;
 - b) raspolaže dovoljnim brojem odgovarajućeg kvalifikovanog, obučenog i iskusnog osoblja;
 - c) obezbjeđuje da se poslovi dodijeljeni u skladu sa stavom 1 ovog člana obavljaju nepristrasno i bez sukoba interesa;
 - d) može blagovremeno dostaviti rezultate analiza i ispitivanja obavljene na uzorcima uzetim tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti; i
 - e) posluje u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 i akreditovana je od strane nacionalnog akreditacionog tijela koje posluje u skladu sa Zakonom o akreditaciji.
- (5) Obim akreditacije službene laboratorije iz stava 4 tačka e ovog člana:
 - a) obuhvata one metode laboratorijske analize i ispitivanja koje laboratorija mora da koristi za analize, ispitivanje ili dijagnostiku kada postupa kao službena laboratorija;
 - b) može da sadrži jednu ili više metoda laboratorijskih analiza i ispitivanja ili grupe metoda; i
 - c) može se definisati na fleksibilan način kako bi se omogućilo da obim akreditacije uključuje modifikovane verzije metoda koje je službena laboratorija koristila u trenutku dodjele akreditacije, ili pored tih metoda i nove metode razvijene na osnovu sopstvene validacije laboratorije i bez posebnog ocjenjivanja od strane nacionalnog akreditacionog tijela prije upotrebe tih modifikovanih ili novih metoda.
- (6) Kada nijedna službena laboratorija u Crnoj Gori ili drugoj državi ne posjeduje stručnost, opremu, infrastrukturu i osoblje neophodno za obavljanje novih ili posebno rijetkih laboratorijskih analiza i ispitivanja, tada će Uprava od laboratorija koje ne ispunjavaju jedan ili više zahtjeva iz st. 3 i 4 ovog člana zahtijevati izvršenje tih analiza i ispitivanja.

Obaveze službenih laboratorija

Član 140

- (1) Kada rezultati analize ili ispitivanja uzoraka uzetih tokom službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti upućuju na rizik ili ukazuju na vjerovatnoću neusaglašenosti, službena laboratorija odmah obavještava Upravu, a po potrebi i druge državne organe, a posebnim ugovorom može se odrediti da se takve informacije ne moraju odmah dostaviti.
- (2) Na zahtjev referentne laboratorije Evropske unije ili druge države ili nacionalne referentne laboratorije, službene laboratorije učestvuju u međulaboratorijskim uporednim ispitivanjima ili ispitivanjima stručnosti koja se organizuju za analize i ispitivanja koju obavljaju u svojstvu službenih laboratorija.
- (3) Na zahtjev Uprave, službene laboratorije stavljaju na uvid javnosti nazive metoda korišćenih za analize, ispitivanja ili dijagnostiku za vršenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.
- (4) Na zahtjev Uprave, službene laboratorije, zajedno sa rezultatima navode metodu koja je korišćena za svaku analizu i ispitivanje.

Revizije službenih laboratorija

Član 141

- (1) Uprava je dužna da vrši redovne revizije službenih laboratorija koje je ovlastila, ali i uvijek kada smatraju da je revizija neophodna, osim ako su takve revizije suvišne u odnosu na akreditaciju.
- (2) Uprava će u potpunosti ili za određene zadatke odmah povući određivanje službene laboratorije ako ista ne preduzme odgovarajuće i blagovremene korektivne mjere nakon što rezultati revizije iz stava 1 ovog člana otkriju da:
 - a) službena laboratorija više ne ispunjava propisane uslove predviđene članom 139 stav 4 i 5 ovog zakona;
 - b) službena laboratorija ne ispunjava uslove predviđene članom 140 ovog zakona; i
 - c) službena laboratorija nije dovoljno uspješna u međulaboratorijskim uporednim ispitivanjima iz člana 140 stav 2 ovog zakona.

Odstupanja od uslova obavezne akreditacije određenih službenih laboratorija

Član 142

- (1) Izuzetno od člana 139 stav 4 tačka e ovog zakona Uprava može odrediti kao službene laboratorije i laboratorije koje ne ispunjavaju predviđene uslove, pod uslovom da:
 - a) koriste samo metode laboratorijskih analiza i ispitivanja iz člana 139 stav 1 i stav 2 tač. a i b ovog zakona;
 - b) sprovode analize i ispitivanja pod nadzorom Uprave ili nacionalnih referentnih laboratorija u vezi sa metodama koje koriste;
 - c) redovno učestvuju i imaju zadovoljavajuće rezultate u međulaboratorijskim uporednim testovima ili testovima stručnosti koje organizuju nacionalne referentne laboratorije u odnosu na metode koje koriste; i
 - d) imaju uspostavljen sistem osiguranja kvaliteta kako bi se osigurali tačni i pouzdani rezultati korišćenih metoda za laboratorijske analize i ispitivanja.
- (2) Kada metode koje koriste laboratorije iz stava 1 ovog člana zahtijevaju potvrdu rezultata laboratorijske analize i ispitivanja tada potvrdnu laboratorijsku analizu i ispitivanje vrši službena laboratorija iz člana 140 stav 4 tačka e ovog zakona.

Ovlašćenja za donošenje odstupanja od uslova za obaveznu akreditaciju svih metoda laboratorijskih analiza i ispitivanja koje koriste službene laboratorije

Član 143

- (1) Ministarstvo propisuje bliža pravila i uslove pod kojima Uprava, u skladu sa članom 139 stav 1 ovog zakona, mogu kao službene laboratorije odrediti laboratorije koje ne ispunjavaju uslove iz člana 139 stav 4 tačka e ovog zakona u vezi sa svim metodama koje koriste za službene kontrole ili druge službene aktivnosti, pod uslovom da takve laboratorije ispunjavaju sljedeće uslove:
 - a) rade i akreditovane su u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 za upotrebu jedne ili više metoda koje su slične i reprezentativne za druge metode koje koriste; i
 - b) redovno koriste metode za koje su dobili akreditaciju iz tačke a ovog stava.

Privremena odstupanja od uslova obavezne akreditacije službenih laboratorija

Član 144

- (1) Izuzetno od člana 139 stav 5 tačka a ovog zakona, Uprava može privremeno ovlastiti postojeću službenu laboratoriju kao službenu laboratoriju u skladu sa članom 139 stav 1 ovog zakona za upotrebu određene metode laboratorijske analize, ispitivanja ili dijagnostike za koju ista nije dobila akreditaciju iz člana 139 stav 4 tačka e ovog zakona ako je:
 - a) upotreba te metode ponovo potrebna;

- b) promjena metode koja je u upotrebi zahtjeva novu akreditaciju ili proširenje obima akreditacije koju je službena laboratorija već dobila; ili
- c) potreba za upotrebom metode proizilazi iz vanredne situacije ili novog rizika.
- (2) Privremeno ovlaštenje iz stava 1 ovog člana podliježe sljedećim uslovima:
 - a) službena laboratorija je već akreditovana u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 za upotrebu metode koja je slična predmetnoj metodi koja nije obuhvaćena obimom njene akreditacije;
 - b) da je u službenoj laboratoriji uspostavljen sistem obezbjeđenja kvaliteta koji osigurava dobijanje tačnih i pouzdanih rezultata upotrebom metode koja nije obuhvaćena obimom njene postojeće akreditacije; i
 - c) da se analize, ispitivanja ili dijagnostika obavljaju pod nadzorom Uprave ili nacionalne referentne laboratorije za tu metodu.
- (2) Privremeno ovlaštenje iz stava 1 ovog člana ne može biti duže od jedne godine, a može se produžiti još jednom na dodatnih godinu dana ili na period od pet godina za uspostavljanje započetog sistema akreditacije.

Službene kontrole prilikom uvoza

Član 145

Službene kontrole prilikom uvoza roba u Crnu Goru sprovode se na osnovu rizika i u skladu sa ovim zakonom.

Službene kontrole osim onih koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 146

- (1) Da bi se utvrdila usaglašenost sa pravilima ovog zakona, Uprava, na osnovu rizika i sa odgovarajućom učestalošću, redovno sprovodi službene kontrole prilikom uvoza bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata u Crnu Goru.
- (2) Odgovarajuća učestalost službenih kontrola iz stava 1 ovog člana utvrđuje se uzimajući u obzir:
 - a) rizike;
 - b) informacije koje upućuju na vjerovatnoću dovođenja potrošača u zabludu;
 - c) istorijat usaglašenosti sa zahtjevima utvrđenim u pravilima ovog zakona, a tiču se:
 - druge države i utvrđivanja porijekla ili mjesta proizvodnje, prema potrebi;
 - izvoznika; i
 - subjekta koji je odgovoran za pošiljku;
 - d) prethodno izvršene kontrole;
 - e) garancije nadležnih organa druge države.
- (3) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana sprovode se na odgovarajućem mjestu unutar carinskog područja Crne Gore, uključujući:
 - a) mjesto ulaska u Crnu Goru;
 - b) granično kontrolno mjesto;
 - c) mjesto puštanja u slobodan promet u Crnu Goru;
 - d) skladišta i objekte subjekta odgovornog za pošiljku;
 - e) mjesto odredišta.
- (4) Izuzetno od st. 1 i 3 ovog člana Uprava na graničnim kontrolnim mjestima i drugim mjestima ulaska u Crnu Goru, kad god imaju razloga da vjeruju da njihov ulazak u Crnu Goru može predstavljati rizik, sprovoditi službene kontrole na sljedećim mjestima:
 - a) prevoznim sredstvima, uključujući i prazna; i
 - b) ambalaži.
- (5) Uprava vrši službene kontrole u sklopu carinskih postupaka u skladu sa posebnim propisima:
 - a) puštanje u slobodan promet;
 - b) posebni postupci;
 - c) izvoz; i
 - d) privremeno skladištenje.

Vrste službenih kontrola, osim onih koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 147

- (1) Službene kontrole koje se vrše u skladu ovim zakonom uključuju:
 - a) provjeru dokumentacije; i
 - b) provjere identiteta i fizičke provjere u zavisnosti od rizika.
- (2) Uprava vrši fizičke provjere iz stava 1 tačka b ovog člana pod odgovarajućim uslovima koji omogućavaju pravilno sprovođenje provjere.
- (3) Kada provjere dokumentacije, provjere identiteta ili fizičke provjere iz stava 1 ovog člana pokažu neusaglašenost, primjenjuju se odredbe ovog zakona.
- (4) Bliža pravila i uslove za provjere iz stava 1 ovog člana, kao i pravila, uslove, rokove i obrasce na osnovu kojih Uprava može da zatraže od subjekata informacije o dolasku određene robe u Crnu Goru propisuje Ministarstvo.

Uzorkovanje, osim onog za robe koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 148

- (1) Pored primjene pravila iz čl. 136 do 144 ovog zakona, prilikom uzimanja uzoraka Uprava će i:
 - a) o uzimanju uzoraka obavijestiti subjekte i prema potrebi nadležne carinske organe;
 - b) odlučiti da li pošiljku treba zadržati do dobijanja rezultata analiza, ispitivanja ili dijagnostike, ili je mogu pustiti pod uslovom da se obezbijedi sljedljivost.
- (2) Bliža pravila i uslove koja se odnose na uspostavljanje procedura potrebnih za obezbeđenje sljedljivosti iz stava 1 tačka b ovog člana i identifikaciju dokumenata koji moraju pratiti pošiljku iz stava 1 ovog člana kada je Uprava uzela uzorke propisuje Ministarstvo.

Pošiljke koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 149

- (1) Da bi se utvrdila usklađenost sa pravilima iz člana 151 stav 2 ovog zakona, Uprava na graničnim kontrolnim mjestima sprovodi službene kontrole pošiljke koje ulaze u Crnu Goru.
- (2) Subjekti odgovorni za pošiljku iz stava 1 ovog člana dužni su da istu prijave radi službenih kontrola na graničnom kontrolnom mjestu.
- (3) Bliža pravila i uslove za uvoz pošiljki iz stava 1 ovog člana, o saradnji i razmjeni informacija između subjekata i Uprave u vezi sa dolaskom i istovarom pošiljki radi efikasnog sprovođenja službenih kontrola, kao i pravila, uslove, rokove i obrasce za prijavu iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Službene kontrole na graničnim kontrolnim tačkama

Član 150

- (1) Radi provjere usklađenosti sa primjenjivim zahtjevima utvrđenima ovim zakonom, sprovode se službene kontrole pošiljki bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata. pri dolasku pošiljke na graničnu kontrolnu tačku.
- (2) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana obuhvataju provjeru dokumentacije, identiteta i fizičke provjere.
- (3) Fizičke provjere sprovode se kada se one odnose na bilje, biljne proizvode i druge objekte, od strane ovlaštenog fitosanitarnog inspektora.
- (4) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana se sprovode na graničnim kontrolnim tačkama sistemski i i samih prevoznih sredstava radi provjere usklađenosti sa propisanim zahtjevima.
- (5) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana se sprovode na način i uz uspostavljanje mjera kojima se daje prednost službenim kontrolama bilja, biljnig proizvoda i drugih objekata i smanjuju kašnjenja u takvim kontrolama.
- (6) Način i mjere iz stava 5 ovog člana za prijavu pošiljki, prevoznih sredstava ili njihovih djelova koji mogu činiti pojedinačnu pošiljku, najveći broj prevoznih jedinica ili njihovih djelova u svakoj pošiljci,

uzimajući u obzir potrebu za brzim i efikasnim rukovanjem pošiljkama i službenim kontrolama koje se obavljaju uz poštovanje, gdje je primjenjivo, međunarodnih standarda, kao i pravila kojima se utvrđuju posebni zahtjevi za osposobljavanje osoblja za provođenje fizičkih provjera na graničnim kontrolnim tačkama propisuje Ministarstvo.

Sertifikati i dokumentacija koji prati pošiljke i podijeljene pošiljke

Član 151

- (1) Originalne službene sertifikate ili dokumentaciju, ili njihove elektronske ekvivalente koji se zahtijevaju pravilima, a koji moraju pratiti pošiljke bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata predaju se Upravi na graničnom kontrolnom mjestu, koji ih tu i čuvaju, osim ako je pravilima ovog zakona drugačije predviđeno.
- (2) Subjektu odgovornom za pošiljku Uprava na graničnom kontrolnom mjestu izdaju ovjeren papirni ili elektronski primjerak službenog sertifikata ili dokument iz stava 1 ovog člana, ili ukoliko je pošiljka podijeljena, pojedinačno ovjerenu papirnu ili elektronsku kopiju takvih sertifikata ili dokumenata.
- (3) Pošiljke se ne razdvajaju dok se ne sprovede službena kontrola i dok se Zajednički zdravstveni ulazni dokument (u daljem tekstu: CHED) ne završi.
- (4) Bliža pravila i uslove kojima se utvrđuju slučajevi i uslovi pod kojima CHED mora pratiti pošiljke do mjesta odredišta propisuje Ministarstvo.

Posebna pravila za službene kontrole na graničnim kontrolnim mjestima

Član 152

- (1) Ministarstvo donosi bliža pravila i uslove:
 - a) pod kojima Uprava na graničnim kontrolnim mjestima mogu odobriti dalji prevoz pošiljki do krajnjeg odredišta dok se ne dobiju rezultati fizičkih provjera, ako su takve provjere potrebne;
 - b) za vremenske rokove i procedure za obavljanje provjera dokumentacije i, gdje je to potrebno, provjeru identiteta i fizičkih provjera ulaze u Crnu Goru pomorskim ili vazdušnim pitem iz drugih zemalja, kada se te pošiljke premještaju sa brodova ili aviona i pod carinskim nadzorom prevoze do drugog broda ili aviona u istoj luci ili na istom aerodromu radi pripreme za dalje putovanje;
 - c) pod kojima se provjera identiteta i fizičke provjere pretovarenih pošiljki koje u Crnu Goru ulaze vazdušnim ili pomorskim putem i koje nastavljaju putovanje istim prevoznim sredstvom može obavljati na graničnom kontrolnom mjestu koje nije granično kontrolno mjesto prvog prispjeca u Crnu Goru;
 - d) pod kojima se može odobriti prevoz pošiljki do mjesta za skladištenje u posebno odobrenim carinskim skladištima ili u slobodnim zonama;
 - e) za odstupanja od pravila o provjeri identiteta i fizičkim provjerama u pogledu pretovarenih pošiljki i prevoza pošiljki.

Učestalost provjera dokumentacije, identiteta i fizičkih provjera

Član 153

- (1) Sve pošiljke podliježu provjeri dokumentacije.
- (2) Učestalost provjera identiteta i fizičkih provjera pošiljki zavisi od rizika.
- (3) Ministarstvo utvrđuje pravila za ujednačenu primjenu odgovarajuće stope učestalosti iz stava 2 ovog člana koja obezbjeđuju da učestalost bude veća od nulte, a koja utvrđuju:
 - a) kriterijume i procedure za odedivanje i modifikaciju stope učestalosti provjere identiteta i fizičke provjere pošiljki, uzimajući u obzir:
 - prikupljene informacije;
 - ishod ranijih kontrola;
 - prethodne rezultate u pogledu usaglašenosti sa pravilima;
 - podatke i informacije prikupljene putem sistema za upravljanje informacijama za službene kontrole;
 - dostupne naučne procjene; i
 - bilo koje druge informacije u vezi sa rizikom;

- b) uslove pod kojima se može povećati stopa učestalosti provjere identiteta i fizičke provjere koje su utvrđene u skladu sa tačkom a ovog stava kako bi se u obzir uzeli lokalni faktori rizika;
- c) procedure koje će obezbijediti da se stope učestalosti provjere identiteta i fizičkih provjera utvrđene u skladu sa tačkom a ovog stava primjenjuju blagovremeno i ujednačeno;
- d) bliža pravila i uslove o učestalosti provjera identiteta i fizičkih provjera.

Odluke o pošiljkama

Član 154

- (1) Nakon sprovedenih službenih kontrola, uključujući provjere dokumentacije i prema potrebi, provjere identiteta i fizičke provjere, donose odluku u kojoj se navodi da li je pošiljka usklađena sa ovim zakonom i prema potrebi sa primjenjivim carinskim postupkom.
- (2) Odluke iz stava 1 ovog člana donose fitosanitarni inspektori.

Zajednički zdravstveni ulazni dokument (CHED)

Član 155

- (1) Za svaku pošiljku bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, subjekat odgovoran za pošiljku ispunjava odgovarajući dio CHED-a, navodeći informacije potrebne za trenutnu i potpunu identifikaciju pošiljke i njenog odredišta, pri čemu CHED uključuje i njegov elektronski ekvivalent.
- (2) CHED se koristi:
 - a) od strane subjekata odgovornih za pošiljke stava 1 ovog člana, kako bi unaprijed obavijestili fitosanitarne inspektore na graničnoj kontrolnoj tački o dolasku tih pošiljki; i
 - b) od strane graničnih fitosanitarnih inspektora, kako bi:
 - evidentirali ishod aprovedenih službenih kontrola i sve odluke donesene na osnovu njih, uključujući odluku o odbijanju pošiljke;
 - prenijeli informacije iz alineje 1 ove tačke putem elektronskog informacionog Sistema (IMSOC-a).
- (3) Subjekti odgovorni za pošiljku dostavljaju unaprijed obavještenje iz stava 2 tačka a ovog člana, na način da popune i podnesu odgovarajući dio CHED-a u radi prenosa podataka graničnom fitosanitarnom inspektoru prije fizičkog dolaska pošiljke.
- (4) Granični fitosanitarni inspektor dovršava popunjavanje obrasca CHED kada:
 - a) su sprovedene sve propisane službene kontrole;
 - b) su dostupni rezultati fizičkih provjera, kada su takve provjere potrebne; i
 - c) je donešena odluka o pošiljci i zabilježena u CHED-u.

Korištenje CHED-a od strane carinskih organa

Član 156

- (1) Stavljanje i rukovanje pošiljkama bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, u okviru carinskog postupka, uključujući unos ili rukovanje u carinskim skladištima ili slobodnim zonama, podliježe obavezi da subjekt odgovoran za pošiljku predloži završeni CHED carinskim organima.
- (2) Carinski organi:
 - a) neće dozvoliti stavljanje pošiljke u carinski postupak drugačiji od onog koji su odredili granični fitosanitarni inspektori; i
 - b) će dozvoliti puštanje pošiljke u slobodan promet samo uz dostavljanje propisno završenog CHED-a koji potvrđuje da je pošiljka u skladu sa primjenjivim propisima.
- (3) Kada se podnese carinska deklaracija za pošiljku bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata a CHED nije dostavljen, carinski organi će zadržati pošiljku i odmah obavijestiti graničnog fitosanitarnog inspektora koji preduzima potrebne mjere.

Format, vremenski zahtjevi i posebna pravila za korištenje CHED-a

Član 157

Format CHED-a i uputstva za njegovo dostavljanje i korištenje, uzimajući u obzir relevantne međunarodne standarde i minimalne vremenske zahtjeve za prethodnu najavu pošiljki od strane subjekata odgovornih za pošiljku, kako bi se graničnim fitosanitarnim inspektorima omogućilo pravovremeno i efikasno obavljanje službenih kontrola propisuje Ministarstvo.

Lista graničnih kontrolnih mjesta

Član 158

- (1) Ministarstvo objavljuje ažurirane liste graničnih kontrolnih mjesta na cjelokupnom državnom području navodeći o svakom graničnom kontrolnom mjestu sljedeće informacije:
 - a) podatke za kontakt;
 - b) radno vrijeme;
 - c) tačnu lokaciju, uz navođenje da li se radi o luci, aerodromu, željeznici ili drumskom mjestu; i
 - d) o kategorijama robe za koje je to granično kontrolno mjesto određeno.
- (2) Bliža pravila i uslove o obrascu, kategorijama, skraćenicama za označavanja i drugim informacijama koje će se koristiti na listama graničnih kontrolnih mjesta propisuje Ministarstvo.

Uklanjanje sa liste graničnih kontrolnih mjesta

Član 159

- (1) Kada granična kontrolna mjesta prestanu da ispunjavaju uslove iz člana 113 ovog zakona Ministarstvo uklanja ta granična kontrolna mjesta sa liste.
- (2) Ministarstvo će obavjestiti druge države o povlačenju imenovanja graničnih kontrolnih mjesta iz stava 1 ovog člana, kao i o razlozima za povlačenja.

Minimalni zahtjevi za granična kontrolna mjesta

Član 160

- (1) Granična kontrolna mjesta se nalaze u neposrednoj blizini tačke ulaska u Crnu Goru i na mjestu koje su odredili carinski organi u skladu sa posebnim carinskim propisima ili u slobodnoj zoni u skladu sa posebnim propisima koji uređuju zahtjeve za graničnim kontrolnim mjestima.
- (2) Granična kontrolna mjesta imaju:
 - a) dovoljan broj odgovarajuće kvalificiranog osoblja;
 - b) prostore ili druge objekte primjerene naravi i količini kategorija pošiljke bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata kojima se rukuje;
 - c) opremu i prostore ili druge objekte koji omogućuju provedbu službenih kontrola nad svakom kategorijom pošiljke bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata za koje je granična kontrolna mjesta određena;
 - d) uspostavljene sisteme kojima se prema potrebi osigurava pristup drugoj opremi, prostorima i uslugama koje su potrebne za primjenu preduzetih mjera u slučajevima sumnje u neusklađenost, neusklađenih pošiljaka ili pošiljaka koje predstavljaju rizik;
 - e) postupke u slučaju izvanrednih okolnosti kojima se osigurava neometana provedba službenih kontrola i djelotvorna primjena mjera u slučajevima nepredvidivih i neočekivanih uvjeta ili događaja;
 - f) tehnologiju i opremu koja je potrebna za učinkovit rad sistema IMSOC te, prema potrebi, drugih računalnih sistema za upravljanje informacijama koji su potrebni za rukovanje i razmjenu podataka i informacija;
 - g) pristup uslugama službenih laboratorija koji mogu osigurati analitičke, ispitivačke i dijagnostičke rezultate u odgovarajućim rokovima te su opremljeni alatima informacijske

- tehnologije potrebne za osiguravanje unošenja rezultata obavljenih analiza, ispitivanja ili dijagnosticiranja u sistem IMSOC, prema potrebi;
- h) odgovarajuće sisteme za pravilno rukovanje različitim kategorijama pošiljke bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata te za sprečavanje rizika koji mogu nastati zbog unakrsne kontaminacije;
- i) sisteme za ispunjavanje relevantnih biosigurnosnih normi kako bi se spriječilo širenje štetnih organizama.

Sumnja na neusaglašenost i pojačane službene

Član 161

- (1) U slučaju sumnje na neusaglašenost pošiljki bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koje prati fitosertifikat fitosanitarni inspektori sprovode službene kontrole sa ciljem potvrđivanja ili otklanjanja te sumnje.
- (2) Pošiljke koje subjekti nijesu prijavili, podliježu službenim kontrolama od strane fitosanitarnih inspektora kada postoji razlog za sumnju da su takve pošiljke prisutne.
- (3) Fitosanitarni inspektori stavljaju pod službeni nadzor pošiljke iz st. 1 i 2 ovog člana do ishoda službenih kontrola koje su predviđene navedenim stavovima, a prema potrebi te se pošiljke skladište do ishoda službenih kontrola.
- (4) Kada fitosanitarni inspektori imaju razloga da sumnjaju u lažne ili obmanjujuće radnje subjekta odgovornog za pošiljku ili kada službene kontrole daju osnov za vjerovanje da su pravila ovog zakona ozbiljno ili više puta prekršena, oni će prema potrebi, i pored datih mjera, intenzivirati službene kontrole nad pošiljkama istog porijekla ili upotrebe.
- (5) Fitosanitarni inspektori obavještavaju Ministarstvo o svojoj odluci o sprovođenju pojačanih službenih kontrola, kako je predviđeno u stavu 4 ovog člana, navodeći razloge za svoju odluku, kao i putem informacionog sistema.
- (6) Bliža pravila i uslove za sprovođenje pojačanih službenih kontrola iz st. 4 i 5 ovog člana od strane fitosanitarnih inspektora propisuje Ministarstvo.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju kada pošiljke ne ispunjavaju uslove za ulazak u Crnu Goru

Član 162

- (1) Fitosanitarni inspektor će staviti pod službeni nadzor svaku pošiljku koju prati sertifikat o organskoj proizvodnji koja ulazi u Crnu Goru i koja nije usklađena sa pravilima iz člana 72 stav 2 ovog zakona i zabraniti njen ulazak u Crnu Goru.
- (2) Fitosanitarni inspektori će, u zavisnosti od slučaja, svaku takvu pošiljku zadržati sve do donošenja dalje odluke, imajući u vidu posebne zahtjeve za pojedine vrste roba.
- (3) Ministarstvo propisuje bliža pravila o praktičnim procedurama za zadržavanje pošiljki iz stava 2 ovog člana.
- (4) Fitosanitarni inspektori će u pogledu pošiljke iz stava 1 ovog člana bez odlaganja narediti subjektu odgovornom za pošiljku da:
 - a) uništi pošiljku;
 - b) ponovo otpremi pošiljku van Crne Gore; ili
 - c) podvrgne pošiljku posebnom tretmanu ili bilo kojoj drugoj mjeri potrebnoj da bi se obezbjedila usaglašenost sa pravilima ovog zakona, ili da prema potrebi pošiljku prenamijeni u druge svrhe od onih kojima je prvobitno bila namijenjena.
- (5) Mjere iz stava 4 ovog člana sprovode se u skladu sa ovim zakonom.
- (6) Fitosanitarni inspektor će saslušati subjekta prije nego što mu naredi da preduzme mjere u skladu sa stavom 4 ovog člana, osim ako je zbog rizika neophodno hitno djelovati.
- (7) Kada fitosanitarni inspektor naredi subjektu da preduzme jednu ili više mjera iz stava 4 ovog člana, može izuzetno odobriti subjektu da iste preduzme samo na dio te pošiljke, pod uslovom da djelimično uništavanje, ponovno otpremanje, posebna obrada ili druga mjera:

- a) je takva da obezbjeđuje usaglašenost;
 - b) ne predstavlja rizik; i
 - c) ne ometa izvršenje službenih kontrola.
- (8) Fitosanitarni inspektor će o svakoj odluci o zabrani ulaska pošiljke, u skladu sa stavom 1 ovog člana i bilo kojem nalogu izdatom u skladu sa st. 4 i 7 ovog člana i u skladu sa ovim zakonom obavijestiti:
- a) Upravu;
 - b) carinske organe;
 - c) nadležni organ države porijekla; i
 - d) subjekta odgovornog za pošiljku.
- (9) Ako pošiljka koju prati sertifikat organske proizvodnje nije prijavljena za službenu kontrolu na način kako je to navedeno u pratećoj dokumentaciji ili se ne prijavi u skladu sa zahtjevima ovog zakona ili sa pravilima koja su donesena u skladu sa ovim zakonom, fitosanitarni inspektor naređuje zadržavanje ili povraćaj takve pošiljke i bez odlaganja njeno stavljanje pod službeni nadzor.
- (10) Na pošiljke iz stata 9 ovog člana primenjuju se odredbe st. 1 i 4 ovog člana, a troškovi sprovođenja mjera idu na teret subjekta odgovornog za pošiljku.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju kada pošiljke ne ispunjavaju uslove za ulazak u Crnu Goru

Član 163

- (1) U slučaju da se u toku službene kontrole ustanovi da pošiljka, odnosno robe predstavlja rizik fitosanitarni inspektor zadržava pošiljku i bez odlaganja nalaže subjektu koji je odgovoran za pošiljku da:
- 1) uništiti pošiljku, predviđajući sve neophodne mjere kako bi se zaštitilo zdravlje ljudi, životinja ili bilja i životne sredine;
 - 2) podvrgne pošiljku posebnoj obradi u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Mjere iz ovog člana primenjuju se o trošku subjekta koji je odgovoran za pošiljku.

Postupanje sa pošiljkama koje nisu usklađene sa zahtjevima za ulaz u Crnu Goru

Član 164

- (1) Fitosanitarni inspektor poništava službene potvrde i, prema potrebi, drugu dokumentaciju koja prati pošiljke nad kojima se sprovodi mjere na osnovu ovog zakona.
- (2) Fitosanitarni inspektor u mjestu izvršenja mjera navedenih u toku službene kontrole vrši nadzor nad primenom mjera kako bi se obezbijedilo da pošiljka ne dovede do štetnih efekata po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili životnu sredinu, u toku primjene ili u toku postupka sprovođenja mjera.

Propust od strane subjekta da primijeni mjere naložene mjere

Član 165

- (1) Subjekt odgovoran za pošiljku dužan je da bez odlaganja sprovodi mjere koje su naložili fitosanitarni inspektori u skladu ovim zakonom, a najkasnije u roku od 60 dana od dana kada fitosanitarni inspektor obavijesti subjekt o svojoj odluci, s tim da inspektori mogu odrediti i kraći rok.
- (2) Ako po isteku roka iz stava 1 ovog člana subjekt nije preduzeo neophodne radnje nadležni inspektor će narediti da se pošiljka uništi ili podvrgne bilo kojoj drugoj odgovarajućoj mjeri.
- (3) Fitosanitarni inspektori mogu produžiti rok iz st. 1 i 2. ovog člana za vrijeme koje je potrebno za dobijanje rezultata drugog stručnog mišljenja ovog zakona, gdje je to primjenjivo.
- (4) Mjere iz ovog člana sprovode se o trošku subjekta koji je odgovoran za pošiljku.

Posebna tretman pošiljaka

Član 166

- (1) Poseban tretman pošiljki može, prema potrebi, obuhvatati:

- a) obradu ili preradu, uključujući dekontaminaciju, gdje je primjenjivo, ali isključujući razblaživanje, tako da pošiljka ispunjava propisane zahtjeve ili zahtjeve treće države za ponovni izvoz; ili
 - b) obradu na bilo koji drugi način pogodan za sigurnu ishranu ljudi ili životinja, ili za svrhe koje nisu ishrana ljudi ili životinja.
- (2) Poseban tretman iz stava 1 ovog člana mora:
- a) biti proveden efikasno i osigurati uklanjanje svakog rizika;
 - b) biti dokumentovan i proveden pod nadzorom fitosanitarne inspekcije ili, gdje je primjenjivo, pod nadzorom nadležnih organa države članice na osnovu međusobnog dogovora; i
 - c) biti u skladu sa propisanim zahtjevima.
- (3) Zahtjeve i uslove prema kojima se sprovodi poseban tretman iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Ponovno otpremanje pošiljki

Član 167

- (1) Fitosanitarni inspektor će dozvoliti ponovno otpremanje pošiljki pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:
- a) odredište je dogovoreno sa subjektom odgovornim za pošiljku;
 - b) subjekt koji je odgovoran za pošiljku je u pisanoj formi obavjestio nadležne organe da su nadležni organi države porijekla ili države odredišta obaviješteni o razlozima i okolnostima zabrane ulaska pošiljke u Crnu Goru;
 - c) kada država odredišta nije država porijekla, a subjekt je dobio saglasnost nadležnih organa države odredišta i ti nadležni organi su obavjestili nadležne organe Crne Gore da su spremni da prihvate pošiljku.

Saradnja vezana za pošiljke koje ulaze u Crnu Goru

Član 168

- (1) Fitosanitarni inspektori, carinski organi i drugi organi države zaduženi za pošiljke koje ulaze u Crnu Goru, dužni su da blisko sarađuju kako bi se osiguralo da se službene kontrole sprovode u skladu sa ovim zakonom, na način što fitosanitarni inspektori, carinski organi i drugi organi obezbjeđuju:
- a) recipročan pristup informacijama neophodnim za organizaciju i sprovođenje njihovih aktivnosti u vezi sa pošiljkama koje ulaze u Crnu Goru; i
 - b) blagovremenu razmjenu informacija, između ostalog i elektronskim putem.
- (2) Bliža pravila i uslove o ujednačenim procedurama saradnje koje fitosanitarni inspektori, carinski organi i drugi organi iz stava 1 ovog člana moraju uspostaviti propisuje Ministarstvo.

Saradnja u odnosu na pošiljke koje ne podliježu posebnim kontrolama na granicama

Član 169

- (1) Prilikom uvoza pošiljki bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, a za koje je podnesena carinska deklaracija za puštanje u slobodan promet carinski organi će obustaviti puštanje u slobodan promet kada imaju razlog da vjeruju da pošiljka može predstavljati rizik, te odmah obaviještavaju graničnog fitosanitarnog inspektora o toj obustavi.
- (2) Pošiljka čije je puštanje u slobodan promet obustavljeno u skladu sa stavom 1 ovog člana biće puštena ako, u roku od tri radna dana od obustave puštanja, granični fitosanitarni inspektor ne zatraži od carinskih organa nastavak obustave ili ih obavijeste da ne postoji rizik.
- (3) Kada granični fitosanitarni inspektor smatra da postoji rizik:
- a) zatražiće od carinskih organa da ne puste pošiljku u slobodan promet i da uključe izjavu na komercijalni račun koji prati pošiljku i na svaki drugi relevantni prateći dokument ili na njihove odgovarajuće elektronske ekvivalente; i
 - b) neće biti dozvoljen nijedan drugi carinski postupak bez saglasnosti granični fitosanitarni inspektor.

(4) U slučaju pošiljki bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, a za koje nije podnesena carinska deklaracija za puštanje u slobodan promet, carinski organi, ako imaju razlog vjerovati da pošiljka može predstavljati rizik, proslijedit će sve relevantne informacije svim carinskim organima u Crnoj gori.

Finansiranje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti

Član 170

- (1) Finansijska sredstva neophodna za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa ovim zakonom obezbeđuju se u budžetu Crne Gore.
- (2) Za sprovođenje službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom, kao i za vršenje službenih kontrola iz člana 3 stav 2 tačka c za tranzit plaća se taksa u skladu sa zakonom kojim se uređuju administrativne takse.
- (3) Način finansiranja i način izračunavanja visine takse iz stava 2 ovog člana utvrđuje Vlada.

Određivanje nacionalnih referentnih laboratorija

Član 171

- (1) Uprava će ovlastiti službene laboratorije za obavljanje laboratorijskih analiza i ispitivanja uzoraka uzetih tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u oblasti iz člana 118 ovog zakona.
- (2) Uprava može kao službenu laboratoriju odrediti laboratoriju koja se nalazi u drugoj državi u oblasti iz člana 118 ovog zakona ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- 3) postoje odgovarajući sistemi na osnovu kojih je Upravi omogućeno da vrši revizije i kontrole ili da sprovođenje revizija i kontrola delegira organu državne uprave druge države u kojoj se laboratorija nalazi; i
- 4) da ja ta laboratorija već određena kao službena laboratorija od strane nadležnih organa države na čijoj teritoriji se nalazi.
- (3) Ovlašćivanje službene laboratorije obavlja se u pisanoj formi rješenjem koje sadrži detaljan opis:
 - a) poslova koje laboratorija obavlja kao službena laboratorija;
 - b) sistema pod kojima sprovodi poslove navedene u tački a ovog stava; i
 - c) sistema neophodnih za obezbjeđivanje efikasne i djelotvorne koordinacije i saradnje između laboratorije i Uprave.
- (4) Uprava kao službenu laboratoriju može odrediti laboratoriju koja:
 - a) posjeduje stručnost, opremu i infrastrukturu potrebnu za obavljanje analiza i ispitivanja uzoraka;
 - b) raspolaže dovoljnim brojem odgovarajućeg kvalifikovanog, obučenog i iskusnog osoblja;
 - c) obezbjeđuje da se poslovi dodijeljeni u skladu sa stavom 1 ovog člana obavljaju nepristrasno i bez sukoba interesa;
 - d) može blagovremeno dostaviti rezultate analiza i ispitivanja obavljene na uzorcima uzetim tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti; i
 - e) posluje u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 i akreditovana je od strane nacionalnog akreditacionog tijela koje posluje u skladu sa Zakonom o akreditaciji.
- (5) Obim akreditacije službene laboratorije iz stava 4 tačka e) ovog člana:
 - a) obuhvata one metode laboratorijske analize i ispitivanja koje laboratorija mora da koristi za analize i ispitivanje kada postupa kao službena laboratorija;
 - b) može da sadrži jednu ili više metoda laboratorijskih analiza i ispitivanja ili grupe metoda; i
 - c) može se definisati na fleksibilan način kako bi se omogućilo da obim akreditacije uključuje modifikovane verzije metoda koje je službena laboratorija koristila u trenutku dodjele akreditacije, ili pored tih metoda i nove metode razvijene na osnovu sopstvene validacije laboratorije i bez posebnog ocjenjivanja od strane nacionalnog akreditacionog tijela prije upotrebe tih modifikovanih ili novih metoda.
- (6) Kada nijedna službena laboratorija u Crnoj Gori ili drugoj državi ne posjeduje stručnost, opremu, infrastrukturu i osoblje u oblasti iz člana 118 ovog zakona neophodno za obavljanje novih ili posebno

rijetkih laboratorijskih analiza i ispitivanja, tada će Uprava od laboratorija koje ne ispunjavaju jedan ili više zahtjeva propisanih u st. 3 i 4 ovog člana zahtijevati izvršenje tih analiza i ispitivanja.

Odgovornosti i zadaci nacionalnih referentnih laboratorija

Član 172

(1) Nacionalne referentne laboratorije su dužne da:

- a) sarađuju sa referentnim laboratorijima Evropske unije i učestvuju na kursovima obuke koje organizuju ove laboratorije;
- b) koordiniraju aktivnosti službenih laboratorija određenih u skladu sa članom 68 stav 1 ovog zakona sa ciljem usklađivanja i unapređenja metoda laboratorijskih analiza, ispitivanja ili dijagnoze i njihove upotrebe;
- c) prema potrebi, organizuju međulaboratorijska uporedna ispitivanja ili provjere kvaliteta rada između službenih laboratorija, obezbjeđuju odgovarajuće praćenje takvih provjera i obavještavaju nadležne organe o rezultatima istih;
- d) u okviru svoje misije obezbjeđuju naučno-tehničku pomoć Upravi za sprovođenje višegodišnjeg nacionalnog plana kontrola iz ovog zakona i koordinisanih programa kontrole usvojenih u skladu sa ovim zakona;
- e) prema potrebi, validiraju reagensne i partije reagensa, uspostavljaju i održavaju ažurirane liste raspoloživih referentnih supstanci i reagensa i proizvođača i dobavljača takvih supstanci i reagensa;
- f) prema potrebi, sprovode programe obuka za osoblje službenih laboratorija određenih na osnovu ovog zakona.

(2) Bliža pravila i uslove za utvrđivanje odgovornosti i poslova nacionalnih referentnih laboratorija propisuje Ministarstvo.

Međusobna pomoć i saradnja

Član 173

(1) Uprava, drugi organi državne uprave i organi uprave dužni su da sarađuju i pružaju pomoć Upravi u sprovođenju službenih kontrola.

(2) Bliža pravila i način saradnje i pružanje pomoći iz stava 1 ovog člana utvrđuje Vlada Crne Gore.

Višegodišnji nacionalni planovi kontrola

Član 174

(1) Službene kontrole u skladu sa ovim zakonom sprovodi Uprava na osnovu višegodišnjeg nacionalnog plana kontrola.

(2) Uprava je zadužena za višegodišnji nacionalni plan kontrola za:

- a) koordinaciju pripreme;
 - b) obezbjeđivanje koherentnosti;
 - c) prikupljanje informacija o sprovođenju u cilju podnošenja godišnjeg izveštaja i po potrebi ažuriranja.
- (3) Višegodišnji nacionalni plan kontrola iz stava 1 ovog člana donosi Ministarstvo.

Sadržaj višegodišnjeg nacionalnog plana kontrola

Član 175

(1) Višegodišnji nacionalni plan kontrola se priprema tako da obezbijedi da se službene kontrole planiraju u skladu sa kriterijumima datim u ovom zakonu.

(2) Višegodišnji nacionalni plan kontrola mora da sadrži opšte informacije o strukturi i organizaciji sistema službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom, a naročito o:

- a) strateškim ciljevima i načinu na koji isti utiču na određivanje prioriteta službenih kontrola i raspodjelu sredstava;
- b) kategorizaciji rizika službenih kontrola;
- c) određivanju i utvrđivanju poslova, kao i o dostupnim sredstvima;
- d) opštoj organizaciji i upravljanju službenim kontrolama;

- e) predmetu kontrole koji se primjenjuju na različite djelove oblasti u skladu sa ovim zakonom i koordinaciji između različitih djelova Uprave odgovornih za službene kontrole;
- f) procedurama i sistemima koji su na snazi kako bi se osiguralo poštovanje obaveza u skladu sa ovim zakonom;
- g) obukama osoblja;
- h) dokumentovanim procedurama;
- i) organizaciji i sprovođenju mjera u vanrednim situacijama;
- j) opštoj organizaciji saradnje i uzajamnoj pomoći između nadležnih organa.

Priprema i ažuriranje višegodišnjeg nacionalnog plana kontrole

Član 176

- (1) Uprava će obezbjediti da višegodišnji nacionalni plan kontrole bude dostupan javnosti, sa izuzetkom onih djelova plana čije bi objavljivanje moglo da ugrozi efikasnost službenih kontrola.
- (2) Višegodišnji nacionalni plan kontrole se redovno ažurira sa ciljem prilagođavanja promjenama pravila i kako bi se uzelo u obzir:

- a) pojava novih rizika;
- b) značajne promjene strukture, upravljanja ili rada Uprave;
- c) ishod službenih kontrola;
- d) ishod audita; i
- e) naučna otkrića.

Koordinisani kontrolni programi i prikupljanje informacija i podataka

Član 177

Radi sprovođenja ciljane procjene stanja primjene pravila u skladu sa ovim zakonom Ministarstvo donosi propise koji se odnose na sprovođenje koordinisanih programa kontrole i organizovanje, na ad hoc osnovi, prikupljanja podataka i informacija.

Godišnji izveštaji

Član 178

- (1) Na predlog Uprave Ministarstvo podnosi Vladi do 31. avgusta svake godine izveštaj o višegodišnjem nacionalnom planu kontrole koji sadrži:
 - a) izmjene i dopune;
 - b) ishode službenih kontrola izvršenih u prethodnoj godini;
 - c) vrstu i broj slučajeva neusaglašenosti koje su otkrivene u prethodnoj godini;
 - d) mjere preduzete da bi se obezbedio efikasan rad, uključujući mjere sprovođenja i rezultate takvih mjera; i
 - e) link sa internet stranicom Uprave koja sadrži javne informacije o naknadama ili taksama.
- (2) Obrazac za dostavljanje informacija i podataka o službenim kontrolama propisuje Ministarstvo.

Sistem upravljanja informacijama za službene kontrole (IMSOC)

Član 179

- (1) Uprava će u saradivati sa Evropskom unijom radi upotrebe kompjuterizovanog sistema za upravljanje informacijama za službene kontrole (IMSOC).
- (2) Obrada ličnih podataka od strane Evropske unije će se vršiti samo u svrhu službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisom koji uređuje zaštitu podataka.

Postupanje u slučaju utvrđene neusaglašenosti

Član 180

- (1) Kada se utvrdi neusaglašenost, Uprava:

- a) preduzima radnje neophodne za utvrđivanje porijekla i obima neusaglašenosti i utvrđuje odgovornosti subjekta;
 - b) preduzima odgovarajuće mjere kojima se obezbjeđuje da subjekt otkloni neusaglašenosti i spriječi dalje pojavljivanje istih;
 - c) prilikom odlučivanja o mjerama koje mjere treba preduzeti Uprava uzima u obzir prirodu neusaglašenosti i prethodne rezultate subjekta u pogledu usaglašenosti.
- (2) Uprava radi poštovanja pravila propisanih ovim zakonom:
- a) naređuje tretman robe, promjenu deklaracije ili pružanje korektivnih informacija potrošačima;
 - b) ograničava ili zabranjuje stavljanje u promet, premještanje, ulazak u Crnu Goru ili izvoz iz Crne Gore pošiljki;
 - c) zabranjuje povratak u državu iz koje je pošiljka otpremljena ili naređuje povratak u državu iz koje je otpremljena;
 - d) naređuje subjektu da poveća učestalost sopstvenih kontrola;
 - e) naređuje da određene aktivnosti subjekta budu predmet pojačane ili sistematske službene kontrole;
 - f) naređuje povrat, povlačenje, uklanjanje i uništavanje pošiljki/robe i gdje je primjenjivo upotrebu u druge svrhe od one kojoj je prvobitno bila namijenjena;
 - g) naređuje izolaciju ili zatvaranje na odgovarajući vremenski period cijelog ili dijela poslovanja subjekta, ili njegovih objekata, poljoprivrednih gazdinstava ili drugih prostorija;
 - h) na određeni vremenski period narediti prestank svih ili dijela aktivnosti subjekta i, prema potrebi, internet stranica kojima upravlja ili kojima se služi;
 - i) naređuje suspenziju ili povlačenje registracije ili odobrenja za taj objekat, pogon, poljoprivredno gazdinstvo ili prevozna sredstva, ovlašćenja prevoznika ili sertifikata o osposobljenosti vozača.
- (3) Uprava dostavlja subjektu ili njegovom predstavniku:
- a) pismeno obavještenje o svojoj odluci u vezi sa radnjom ili mjerom koju treba preduzeti u skladu sa st. 1, 2 i 3 ovog člana, zajedno sa razlozima za tu odluku; i
 - b) informacije o svakom pravu na žalbu protiv takvih odluka i o primjenljivom postupku i rokovima u vezi sa takvim pravom na žalbu.
- (4) Sve troškove nastale na osnovu ovog člana snose odgovorni subjekti.
- (5) U slučaju izdavanja lažnih ili obmanjujućih službenih dokumenata ili zloupotrebe službenih dokumenata Uprava preduzima odgovarajuće mjere, uključujući:
- a) privremenu suspenziju sa dužnosti službenika;
 - b) povlačenje ovlašćenja za potpisivanje službenih dokumenata;
 - c) bilo koju drugu mjeru za sprečavanje ponavljanja neusaglašenosti u skladu sa ovim zakonom.

Ovlašćenja fitosanitarnog inspektora

Član 181

Pored ovlašćenja inspektora utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, fitosanitarni inspektor ima i ovlašćenje da:

- 1) pregleda bilje, biljne proizvode i druge objekte i nalaže mjere za sprečavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje štetnih organizama;
- 2) prati i kontroliše sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera, godišnjih programa nadzora, vršenje javnih poslova po osnovu datih ovlašćenja i Programa biološke zaštite bilja;
- 3) nadgleda i pregleda bilje, biljne proizvode i druge objekte upisane u Registar i to najmanje jednom godišnje vizuelno;
- 4) uzima uzorke bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata radi ispitivanja prisustva štetnih organizama;
- 5) provjerava da li su proizvođači, prerađivači, uvoznici, izvoznici, skladištari i distributeri propisanih vrsta bilja i biljnih proizvoda upisani u Registar;
- 6) provjerava da li lica upisana u Registar ispunjavaju uslove za upis u Registar, kao i izvršavanje obaveza iz člana 52 ovog zakona;

- 7) provjerava uvoz, gajenje ili upotrebu organizama za biološku zdravstvenu zaštitu bilja;
- 8) vrši fitosanitarni pregled bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata.

Pored ovlašćenja iz stava 1 ovog člana, fitosanitarni inspektor koji vrši inspekcijski nadzor na graničnom prelazu ima ovlašćenja i da:

- 1) nakon prethodnog fitosanitarnog pregleda pošiljke i prateće dokumentacije, dozvoli uvoz, tranzit ili skladištenje pošiljke bilja, rješenjem kojim za svaku pošiljku bilja posebno utvrdi da na osnovu propisanih uslova nema fitosanitarnih smetnji za njihov uvoz, tranzit odnosno skladištenje;
- 2) pregleda i kontroliše pošiljke bilja koje su namijenjene za izvoz, ako se na graničnom prelazu pretovaraju, odnosno skladište u registrovanim skladištima pod propisanim uslovima, izdaje fitosertifikat, odnosno označava pošiljku na propisani način;
- 3) uzima uzorke pošiljke bilja i dostavlja ih na ispitivanje ovlašćenoj ustanovi, odnosno akreditovanoj laboratoriji ili obavlja potrebna ispitivanja u laboratoriji na graničnom prelazu;
- 4) pregleda poslovne knjige i dokumenta lica koja se bave međunarodnim prevozom;
- 5) pregleda i kontroliše ispunjenost tehničkih uslova na graničnim prelazima, skladištima, carinskim skladištima i bescarinskim zonama za vršenje fitosanitarnih pregleda;
- 6) vodi evidenciju izvoznih, uvoznih i tranzitnih pošiljki prilikom prelaska državne granice;
- 7) prati pojavu štetnih organizama u susjednim državama i o svojim saznanjima obavještava Upravu.

Upravne mjere i radnje

Član 182

Pored upravnih mjera i radnji utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, fitosanitarni inspektor obavezan je da preduzima i sljedeće upravne mjere i radnje:

- 1) zabrani uvoz bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na kojima su prisutni štetni organizmi navedeni u listama donesenim na osnovu ovog zakona, kao i drugi štetni organizmi;
- 2) zabrani uvoz i premještanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji ne ispunjavaju uslove iz ovog zakona;
- 3) za određen period zabrani gajenje pojedinih biljnih vrsta na mjestu proizvodnje;
- 4) naredi adekvatno tretiranje pošiljke bilja koja se uvozi, izvozi i premješta, ako utvrdi u njima prisustvo određenih štetnih organizama;
- 5) naredi uklanjanje samo onog dijela pošiljke bilja na kome su prisutni štetni organizmi, ako utvrdi da ne postoji rizik od širenja štetnih organizama;
- 6) zabrani da se pošiljka bilja isporuči uvozniku, prevozniku ili korisniku, dok se ne izvrši fitosanitarni pregled pošiljke bilja, odnosno dok ne budu poznati rezultati laboratorijskih ispitivanja ili propisanih testiranja;
- 7) naredi uništavanje pošiljke bilja tokom uvoza ili premještanja, ako postoji rizik od širenja štetnih organizama i ukoliko nijesu ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom;
- 8) privremeno zabrani obavljanje djelatnosti proizvođača, odnosno prerađivača, u cjelini ili djelimično, i izdavanje biljnih pasoša, dok se ne otkloni rizik od širenja štetnih organizama;
- 9) zabrani izdavanje biljnih pasoša u slučajevima kad nijesu ispunjeni uslovi za njihovo izdavanje;
- 10) zabrani uvoz, gajenje ili upotrebu organizama za biološku zaštitu bilja, ako nijesu ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom;
- 11) naredi promjenu namjene za bilje, biljne proizvode i druge objekte, ako utvrdi da tim postupkom neće doći do širenja štetnih organizama uz priloženo stručno mišljenje naučne institucije;
- 12) naredi uništavanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata u proizvodnji, doradi, preradi, skladištenju i prometu i kada postoji rizik od širenja štetnih organizama ili kada nijesu ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom;
- 13) naredi mjere za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti kada u postupku nadzora utvrdi da propis o zdravstvenoj zaštiti bilja nije primijenjen ili je nepravilno primijenjen;
- 14) naredi druge mjere i preduzme druge radnje, u skladu sa ovim zakonom.

XI. KAZNE NE ODREDBE

Član 183

Novčanom kaznom od 700 eura do 25.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) prvu pojavu ili otkrivanje novih štetnih organizama, radi obezbjeđivanja informacija na međunarodnom i nacionalnom nivou prvo ne prijavi Upravi (član 29 stav 3);

2) unosi i širi na teritoriji Crne Gore štetne organizme sa liste štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama i širi ih biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima (član 42 stav 1);

3) unosi i širi na teritoriju Crne Gore bilje i biljne proizvode sa štetnim organizmima iz liste štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama ako su na njima prisutni štetni organizmi sa te liste i ako ih širi biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima (član 42 stav 2);

4) unosi u zaštićenu zonu i širi unutar zaštićene zone štetne organizme sa lista karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone, ako su na njima prisutni štetni organizmi navedeni u toj listi (član 42 stav 3);

5) unosi i širi štetne organizme na teritoriju Crne Gore koji mogu biti štetni za bilje ili biljne proizvode, a ne nalaze se na listi štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama i listi karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone (član 42 stav 4 alineja 1);

6) unosi i širi štetne organizme na teritoriju Crne Gore koji mogu biti štetni za bilje ili biljne proizvode, koji se nalaze na listi štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama i listi karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone ako su prisutni na drugom bilju ili biljnim proizvodima (koji se ne nalaze na listama) (član 42 stav 4 alineja 2);

7) unosi i širi štetne organizme na teritoriju Crne Gore koji se nalaze na listama listi štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama i listi karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone, a koji su u izolovanom stanju i mogu biti štetni za bilje i biljne proizvode (član 42 stav 4 alineja 3);

8) unosi i premješta bilje, biljne proizvode i druge objekte sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom porijeklom iz Crne Gore i odgovarajući posebni zahtjevi za njihovo premještanje, koji ne ispunjavaju fitosanitarne uslove iz te liste (član 44 stav 1);

9) unosi bilje, biljne proizvode i druge objekte u određena zaštićene zone sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom koji se unose u zaštićene zone ili premještaju unutar njih i odgovarajući posebni zahtjevi za zaštićene zone i premješta unutar tih zona, koji ne zadovoljavaju fitosanitarne uslove iz te liste (član 44 stav 2);

10) uvozi i premješta štetne organizme sa liste štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama i listi karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone, kao i bilje, biljne proizvode i druge objekte sa Liste bilja, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom čije je unošenje u Crnu Goru iz određenih država zabranjeno, Lista bilja, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom čije se unošenje zabranjuje u određene zaštićene zone i Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom porijeklom iz Crne Gore i odgovarajući posebni zahtjevi za njihovo premještanje i Liste bilja, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom koji se unose u zaštićene zone ili premještaju unutar njih i odgovarajući posebni zahtjevi za zaštićene zone bez dozvole za uvoz i ne upotrebljavaju ih za ogled, naučna istraživanja ili za rad u selekciji bilja (član 45 stav 1);

11) nema odgovorno lice za zdravstvenu zaštitu bilja (član 51 stav 1);

12) uvozi pošiljke bilja sa Liste bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom koje mora da prati fitosertifikat kada se unose na teritoriju Crne Gore, ako su porijeklom ili se otpremaju iz odgovarajućih trećih država bez fitosanitarnog pregleda, njihove ambalaže i prevoznog sredstva (član 56 stav 1);

13) premješta pošiljke bilja sa Lista bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom za čije je premještanje unutar područja Crne Gore potreban biljni pasoš, a za njih nije izdat biljni pasoš na osnovu izvršenog fitosanitarnog pregleda (član 79 stav 1);

14) za pošiljku bilja koju prati biljni pasoš izda zamjenu biljnog pasoša bez fitosanitarnog pregleda, u slučaju da se zdravstveno stanje pošiljke bilja promijenilo prilikom njenog dijeljenja ili spajanja njenih dijelova u jednu pošiljku (član 98);

15) izda biljni pasoš, a fitosanitarnim pregledom se utvrdi da uslovi iz člana 78 stav 1 ovog zakona nijesu ispunjeni;

16) izdaje biljni pasoš, a ne ispunjava obaveze iz člana 52 ovog zakona (član 54 stav 1);

17) upotrebljava za biološku zdravstvenu zaštitu introdukovane vrste organizama koje se ne nalaze na utvrđenoj listi (član 107 stav 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 100 eura do 3.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 8.000 eura.

Član 184

Novčanom kaznom od 600 eura do 22.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

1) radi otkrivanja pojave i sprečavanja širenja štetnih organizama ne pregleda gajeno bilje na površinama na kojima ih uzgaja (njiva, plantaža, rasadnik, bašta, zatvoreni prostor i sl.), samoniklo bilje, kao i biljne proizvode i druge objekte (član 6 stav 1 tačka 1);

2) o svim novim i neuobičajenim pojavama ili sumnjama o prisustvu štetnih organizama ne obavijesti Upravu, odnosno druga lica koja obavljaju poslove zdravstvene zaštite bilja (član 6 stav 1 tačka 2);

3) uoči na bilju, biljnim proizvodima ili druge objektima novu i neuobičajenu pojavu štetnih organizama ili posumnja na prisustvo štetnih organizama sa listi štetnih organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje odnosno lista karantinski štetnih organizama i listi karantinski štetnih organizama za određene zaštićene zone, a ne obavijesti nadležnog inspektora, odnosno Upravu (član 18 stav 1);

4) u slučaju prisustva štetnih organizama iz člana 19 stav 1 ovog zakona, ne zaštiti bilje, biljne proizvode i druge objekte od štetnih organizama i ne spriječi dodir sa drugim biljem, biljnim proizvodima i drugim objektima na koje se štetni organizmi mogu prenijeti (član 19 stav 2);

5) proizvodi, prerađuje, uvozi, skladišti i distribuira bilje, biljne proizvode i druge objekte, a nije upisan u Registar (član 48);

6) ne sprovodi naložene fitosanitarne mjere i ne sarađuje sa Upravom i fitosanitarnim inspektorom u sprovođenju zdravstvene zaštite bilja (član 52 stav 1 tačka 7);

7) izdaje biljni pasoš, a nije dobio dozvolu za izdavanje biljnih pasoša od Uprave (član 79 stav 2 tačka 1).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 50 eura do 2.500 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 200 eura do 7.000 eura.

Član 185

Novčanom kaznom od 500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) ne vodi evidenciju o preduzetim mjerama zaštite bilja (član 6 stav 1 tačka 4);

2) unosi na teritoriju Crne Gore bilje, biljne proizvode i druge objekte sa Liste bilja, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom čije je unošenje u Crnu Goru iz određenih država zabranjeno, a koji potiču iz zemalja navedenih u toj listi (član 43 stav 1);

3) unosi bilje, biljne proizvode i druge objekte sa Liste bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom čije se unošenje zabranjuje u određene zaštićene zone iz te liste (član 43 stav 2);

4) ne vodi detaljnu evidenciju o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, koje kupuje za skladištenje, sadnju na imanju, preradu ili premještanje na drugo mjesto (član 52 stav 1 tačka 1);

5) ne prijavi Upravi sve promjene podataka koji se vode u Registru (član 52 stav 1 tačka 5);

6) biljni pasoš ne čuva godinu dana od dana kupovine pošiljke bilja i ne vodi evidenciju o biljnim pasošima (član 95).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 30 eura do 2.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 150 eura do 6.000 eura.

XII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje propisa

Član 186

(1) Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Krizni planovi iz člana 26 ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(3) U roku od jedne godine od dana uključivanja bilo kojeg dodatnog štetnog organizma u listu prioriternih štetnih organizama, uspostavlja se krizni plan za taj prioritetni štetni organizam.

(4) Do donošenja propisa na osnovu ovog zakona primjenjivaće se podzakonski akti donijeti na osnovu Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", br. 28/06 i "Službeni list CG", br. 28/2011 i 48/2015), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Premještanjem pošiljki bilja od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji

Član 187

(1) Premještanjem pošiljki bilja od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji smatraće se premještanjem unutar država članica.

(2) Od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji tranzit, u smislu člana 3 ovog zakona, smatraće se transport robe koja podliježe carinskom nadzoru od jednog mjesta na drugo unutar carinskog područja Evropske Unije.

Carinsko područje Crne Gore od dana pristupanja Evropskoj uniji

Član 188

(1) Carinsko područje Crne Gore od dana pristupanja Evropskoj uniji, smatraće se carinskim područjem Evropske unije.

(2) Unošenje pošiljke bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata od dana pristupanja Evropskoj uniji, smatraće se unošenje iz država koje nijesu članice Evropske unije.

Rok za obavljanje laboratorijskih ispitivanja

Član 189

Laboratorijska ispitivanja do 1. januara 2029. godine obavljaće postojeće naučno-istraživačke ustanove iz oblasti zdravstvene zaštite bilja koje ovlasti Uprava.

Odložena primjena

Član 190

Odredba člana 32 stav 3 ovog zakona primjenjuju se danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Prestanak važenja

Član 191

Danom stupanja na snagu ovog prestaje da važi Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", br. 28/06 i "Službeni listu CG", br. 28/11 i 48/15).

Stupanje na snagu
Član 192

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI O NACRTU ZAKONA O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI BILJA

Vrijeme trajanja javne rasprave: od 22. jula 2025. godine do 11. avgusta 2025. godine
Okrugli sto: 18. avgust 2025. godine

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede sprovelo je javnu raspravu o Nacrtu Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja.

Javna rasprava u navedenom roku sprovedena je na način da je zainteresovanoj javnosti omogućeno dostavljanje primjedbi, predloga i sugestija u elektronskom i pisanom obliku.

Saglasno Uredbi, Ministarstvo je dana 18.08.2025. godine objavilo poziv za javnu raspravu o Nacrtu Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja koja je trajala 20 dana od dana objavljivanja javnog poziva na internet stranici Ministarstva poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede Poziv za javnu raspravu o Nacrtu Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja (<https://www.gov.me/clanak/javni-poziv-za-javnu-raspravu-o-sredstvima-za-zastitu-bilja>).

Takođe, Nacrt Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja bio je predmet javne rasprave organizovanjem okruglog stola na dan 12. septembar 2025. godine, kada je i održan Okrugli sto u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

Na osnovu odluke o sprovođenju javne rasprave u vezi sa Nacrtom Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja 12. septembra 2025. godine održan je u okviru javne rasprave okrugli sto u prostorijama Uprave za bezbjednost hrane veterinu i fitosanitarne poslove.

Lica određena za vođenje javne rasprave: Zorka Prljević, pomoćnik direktora i dr Tamara Popović, načelnica Odsjeka za zdravstvenu zaštitu bilja.

Na javnu raspravu nije pristupio nijedan zainteresovani učesnik, te tokom vremena predviđenog za diskusiju nije bilo prijavljenih pitanja, komentara niti primjedbi.

U okviru 20 dana ove javne rasprave nijesu dostavljene sugestije, prijedlozi ili primjedbe na Nacrt Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja u elektronskom i pisanom obliku.

Shodno tome, konstatuje se da u okviru ove javne rasprave nisu dostavljene sugestije, prijedlozi ili primjedbe na Nacrt Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja.

Prilikom izrade nacrtu zakona učestvovali su svi predstavnici komisije za izradu zakona iz relevantnih institucija koji su direktno prilikom izrade zakona dali svoje viđenje predloženih zakonskih odredbi i sugestije za poboljšanje zakonskih rješenja, uz učešće predstavnika predlagača.

Donošenje Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja je jedna od prioritarnih aktivnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede koja je utvrđena Srednjoročnim programom rada Vlade Crne Gore 2024-2027. i Programom rada Vlade za 2025. godinu i uslov je za zatvaranje pregovora u Poglavlju 12 Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarna politika.

Tekst nacrtu Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja poslat je Evropskoj komisiji na mišljenje.